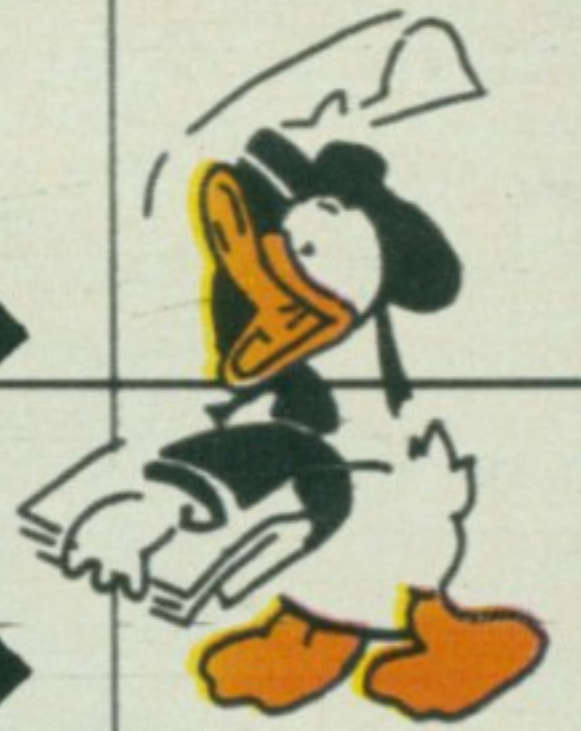

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

4. XII 1987 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 400 ДИН. • БРОЈ 1875

ЛИК
ОРИЈАН

ПОЉУПШЕМ У
СРЕДЊИ ВЕК (стр. 6-7)

ТАЈНА
ЦРНЕ
ГУСКЕ

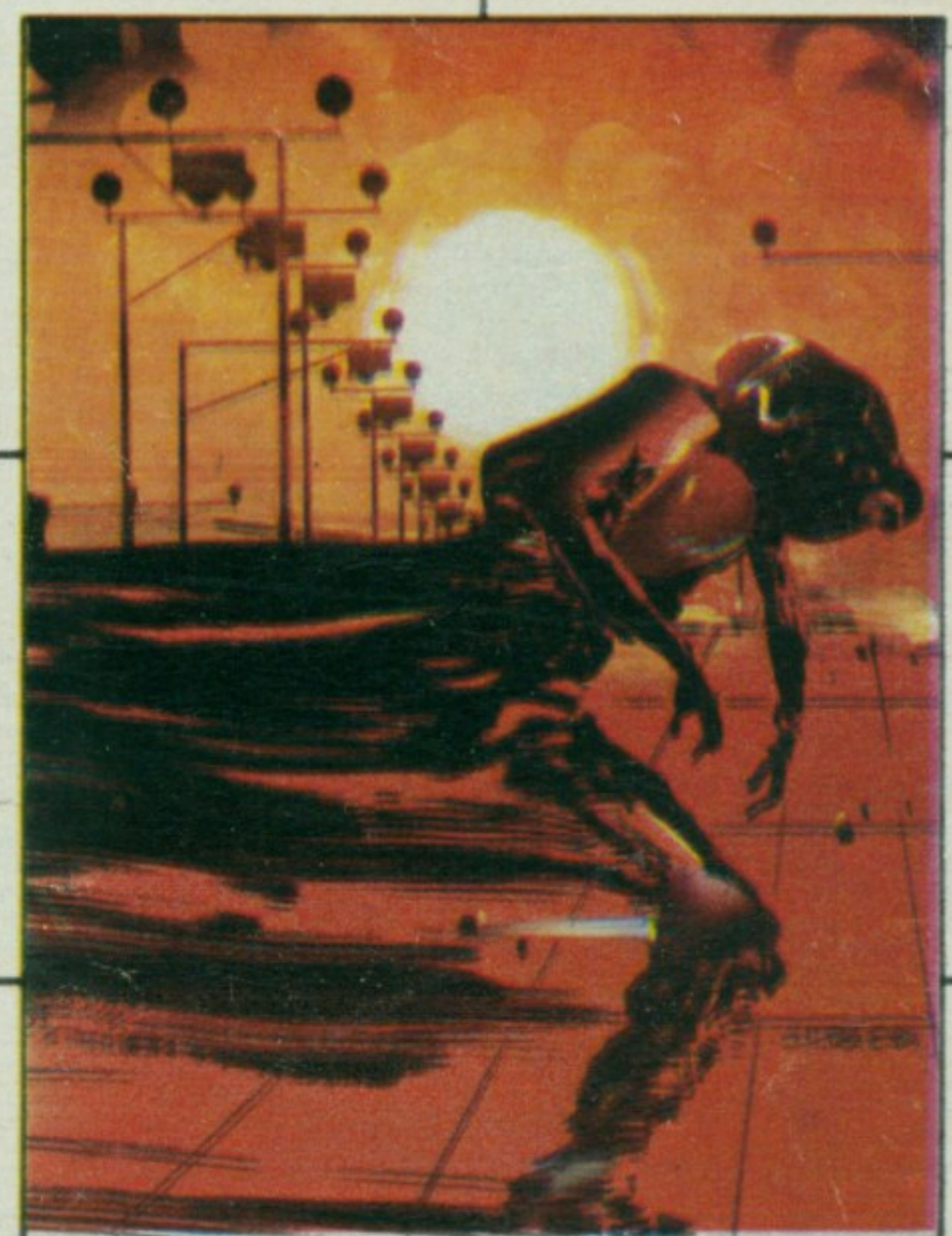
ОТРОВНЕ
СТРЕЛЕ
ГОРДОСТИ
(стр. 14-15)

НАШ
ПОСТЕР:
МАДОНА

НЕОБИЧНИ ОБИЧАЈИ:
ПОТРЕБНА
МИ
ЈЕ
ЛОБАЊА
(стр. 12-13)

Фантастика:
БЕЗБЕДНО
ПРИ СВАКОЈ
БРЗИНИ

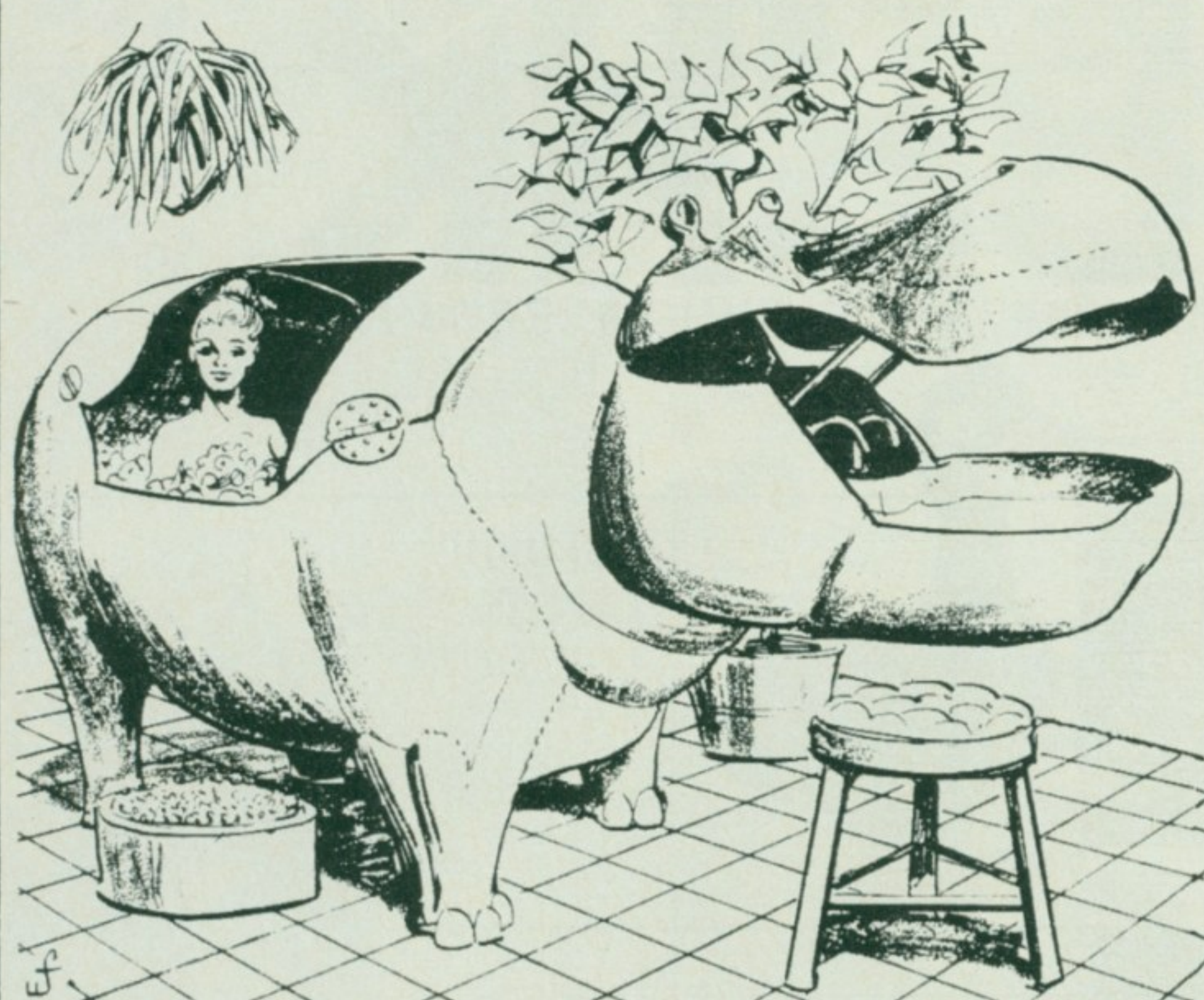
(стр. 44-45)

КАСТЕРЕ, НЕ БУДИ
ЛАКОМ! (стр. 8, 9 и 10)

Фирма

Веровати или не!

КАДУ

У ОБЛИКУ НИЛСКОГ КОЊА ОД ПЛАВИХ СТАКЛЕНИХ ВЛАКАНА НАПРАВИЛИ СУ ФРАНЦУСКИ УМЕТНИЦИ КЛОД ЛАЛАН И ФРАНСОА КСАВИЕР. ДУГАЧКА ЈЕ 3, ВИСОКА 1,22 МЕТРА, А ТЕШКА 200 КИЛОГРАМА. У РАЗЈАПЉЕНИМ ЧЕЉУСТИМА ЖИВОТИЊЕ СМЕШТЕН ЈЕ ЛАВАБО.

© 1987 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

УКРАСНЕ БИЉКЕ

КОЈЕ СЕ ЗАЛИВАЈУ И ПРСКАЈУ ПОСЕБНИМ ХЕМИКАЛИЈАМА (ПРОИЗВОДИ ИХ ФИРМА „ТАКОМА“ ИЗ ВАШИНГТОНА) ЗАУВЕК ОСТАЈУ ЛЕПЕ И СВЕЖЕ У СТАЊУ ХИБЕРНАЦИЈЕ, ТАКО ДА ИМ НИСУ ПОТРЕБНИ НИ ВОДА НИ БУБРИВО.

Бес

ПАТУЊАСТО БОЖАНСТВО СТАРИХ ЕГИПЋАНА, БИЛО ЈЕ ЗАШТИТНИК ЉУБАВИ, ВЕНЧАЊА, ИГРЕ И СРЕЊНОГ БРАКА.

ЕЈБ УОНСОН

ИЗ РЕДМОНДА У ЊОРЊИЈИ (САД) НАУЧИО ЈЕ ДА ДОЗИВА РАЗНЕ ВРСТЕ ПТИЦА КОЈЕ БЕЗ СТРАХА СЛЕЂУ НА ЊЕГОВ ПРСТ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● загребачки клуб страсвених „лулаша“ приредио је летос такмичење у што дужем пушењу луле. Победник, уједно и југословенски рекордер, зове се Чедомир Брегент. Он је три грама дувана пушио чак један сат, 41 минут и 55 секунди.

●●● на недавно одржаном конгресу америчких зубара одлучено је да се свим учесницима прегледају зуби. На велико запрепашћење установљено је да чак 95 одсто зубара не води рачуна о сопственим зубима. Њих 60 одсто имало је каријес, а 35 одсто болесне десни.

●●● енглески физиолози открили су да при ходу и трчању свод стопала делује као акумулатор: прикупља енергију у првој фази корака а испушта је у другој.

●●● резерве бутера које поседује Европска економска заједница износе око 1,3 милиона тона. Када би се паковања од по 250 грама поређала једно на друго, достигла би висину од 150.000 километара. То је, отприлике, 17.000 пута више него највиша планина на свету, Монт Еверест (8.882 метра).

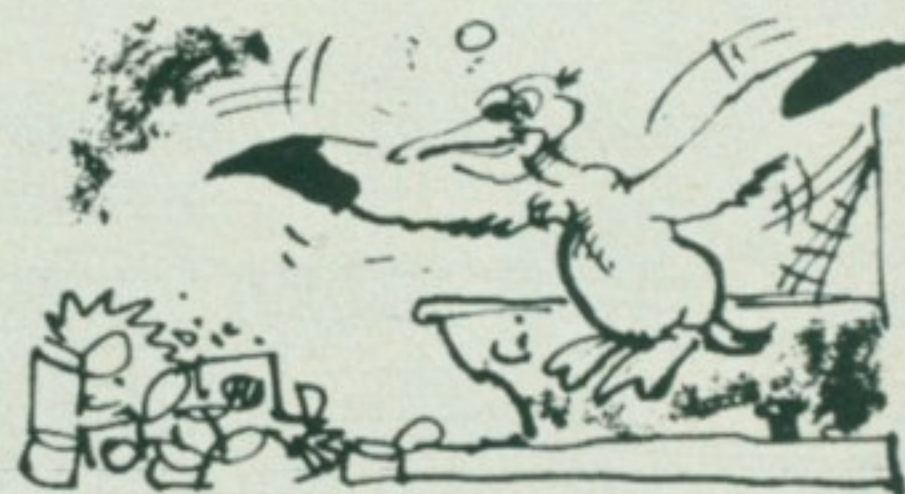

●●● кад кажемо злаћано Сунце, то није само метафора. Египатски астрофизичар Нахел Јусуф с Каирског универзитета израчунао је на основу података добијених спектроскопијом да на трилион (10^{12}) атома водоника Сунца долази један атом злата. Чак и уз такву занемарљиву пропорцију укупна количина злата која улази у састав Сунца оцењује се на 10 квадриљона (10^{16}) тона. На Сунцу су, иначе, пронађена 92 елемента Менделеевеве таблице.

●●● утврђено је да све мачке овог света, независно од узраста, пола и величине, мјаучу истом фреквенцом – око 25,9 херца.

●●● сваке године потреба за новинском хартијом у свету порасте за два одсто, а фабрике папира наше планете при том могу да подмире само једну половину.

●●● ако је постојбина галебова море, они још више цене ђубришта приморских градова. Те елегантне птице у стању су да прогутају хартију у коју је био запакован бутер, да би затим бутер сварили, а папир поново испљунуле. Приликом једног истраживања стомака 459 галебова у Хамбургу, нађени су нокти, шибице, завртњи, чепови и пластичне кесе.

●●● сваке године потреба за новинском хартијом у свету порасте за два одсто, а фабрике папира наше планете при том могу да подмире само једну половину.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

НЕГО, РЕЦИ НАМ СТРИЧЕ
БАЈО, ЗАР НИСИ
УСАМЉЕН?

ЈА НИСАМ
УСАМЉЕН...

...МОЈЕ ПАРЕ МИ УВЕК
ПРАВЕ ДРУШТВО!

А ЗАШТО СЕ НИКАДА
НИСИ ОЖЕНИО?

БОГАМИ, ЈЕДНОМ СКОРО ДА ЈЕСАМ...

ДА, ДА... БИЛА ЈЕ ТО
ДИВНА ДЕВОЈКА...

...САМО САМ ТАДА СХВА-
ТИО ДА НИСАМ У СТАЊУ ДА
ИЗДРЖАВАМ ПОРОДИЦУ!

ГЛУПОСТ! КО ТИ
ЈЕ ТО РЕКАО?

ЊЕН ОТАЦ!

ЛЕПО МИ ЈЕ КАЗАО: СИНКО, САД КАД СУ МЕНЕ
ДОВЕЛИ ДО ПРОСЈАЧКОГ ШТАПА, НИСАМ СИГУ-
РАН ДА БЕШ МОГИ ДА ИЗДРЖАВАШ ЧИТАВУ
НАШУ ПОРОДИЦУ!

ВРЕМЕ ЗАБЛУДА,
АПРИЛ 1941...

СА ОТАЦБИНОМ

Драгољуб Петровић, познатији као Думба, забављен је ових дана чувањем унука. Леп пензионерски живот у центру Београда. И седамдесет три лета памћења. А памтим, дакле постојим. Думба би желео да избрише из сећања младеначко време заблуда, април 1941. И прича у првом лицу, како и приличи.

„Рат, 6. април 1941, затекао ме је у Скопљу, у Трећој чети борних кола. Леп варош на Вардару дочекала је то јутро засута бомбама, у пламену. Наша јединица упућена је одмах на Овче поље, низ Вардар, према Штипу. Поред скопског аеродрома Петровец ружна слика, језива. Очајни пилоти изишли на друм, машу нам, неки плачу. Тридесетак бомбардера, нових, енглеске производње, није се ни подигло. Претходне вечери, касније сам сазнао, командант Мате Чулкивић им је наредио да их групишу по три. Немци су их, 6. априла ујутро, имали као на тацни... Тог Мату, који се борио на источном фронту у саставу тзв. НДХ, касније су оборили партизани... Алал вера.

Смрт с најавом

Думба, тада поручник и командир тенковског вода, даље прича:

„По подне смо стигли на Овче поље. И ту слика-расула. Од бугарске границе у нереду се повлаче јединице. У желуцу сам осетио бол кад сам видео колону од 400-500 брдских коњића, без товара. Нису добили очекивану муницију... После се испоставило да је руководилац тог магацина био усташа. Складиште оружја одлетело је у ваздух 7. априла...

Близу села Оризари стигли смо 6. априла увече. Киша је досадно добовала по оклопу. Изненада ме је наредник Рибич ухватио за руку и показао – немачки тенк. Откуд тако брзо?! Рат још, званично, није био објављен. Кад смо се вратили командир ме је прописно изгрдио, те да сам, издајник, те да сејем панику. Ни он, очигледно, није веровао да су Немци тако близу.

Исте ноћи добили смо задатак да затворимо Овче поље и спречимо продор немачке оклопне бригаде. Ми смо имали 13 тенкова марке „рено Ф-35“, с једним топом и митраљезом. Нисмо имали ни противпанцирне гранате, а хтели смо на немачки оклоп. Уз то, и сваки лаик зна да једна бригада броји, отприлике, 150 тенкова. А немачки тенкови „марк IV“ и „марк V“ били су боље наоружани, јачег оклопа и много покретљивији. О томе тада нисмо размишљали. Заповест

је пала и ниси смео да приговараш, ни у себи.

Постројили смо се у три борбене линије, са 13 тенкова, очекујући напад. Штуке су нас надлетале неколико пута, али нису бацили ниједну бомбу верујући, ваљда, да је права штета потрошити их на шаку јада. Кад је наишла немачка претходница, отворили смо ватру. Могли смо само да им, евентуално, оштетимо гусенице или гуме на оклопним возилима. Засули су нас светлим мецима. У ствари, гледаш како ти смрт стиже, с најавом. Њима су ти меци били важни да би могли да коригују путању зрна.

Не знам колико су морали да коригују, али сам видео – лево и

У историји ратовања мало је примера да је нека земља потписала капитулацију после само дванаест дана. Краљевину Југославију су издали они који су морали да је бране. Ово је приповест о једној тенковској јединици и човеку који су, залудно, веровали да ће се историја поновити: повући се до Грчке и вратити пробојем новог солунског фронта

У ЦЕПУ

десно иза себе – да су сви тенкови у пламену. Повлачење под борбом командовао сам барјачићима са куполе. Три тенка су се пробила на друм који је водио према Велесу. Тамо су нам се придружила још два. Сви избушени мелима и гранатама.

Као наши очеви

„Пред Велесом, на мосту, срели смо се са ђенералом Живановићем, командантом Вардарске дивизије, и његовим штабом. Био је јако изненађен кад нас је видео, мислио је да смо сви остали на Овчем пољу. И онда нам је рекао да се повлачимо и предузимамо борбу према свом нахође-

Драгољуб Павловић Думба:
– Памтим, дакле постојим. И покушавам да, под старе дане, обновим неке лекције код „учитељице живота“

њу. Боже мој, мислио сам, зар ни мој претпостављени не зна шта да радимо и куд да идемо...

Одустали смо од првобитне идеје да борбу прихватимо у центру Велеса убеђени да би, за одмазду, Немци бомбардовали град. Данас више нисам сигуран, али мислим да су ми сузе замагиле поглед кад сам видео како Немци хапсе мог ђенерала, тамо на мосту... Ми смо кренули даље, према Прилепу. Тада сам веровао, а и моји војници, да је то само пролазни неуспех. На планини Бабуни напали су нас војници који су брже-боље шајкачу заменили кечетом. Ту нам је остао и један тенк, претходно оштећен на Овчем пољу.

Прилеп је такође био у рушевинама. Команда празна. Отишао сам до Битоља, по даље инструкције. Ту ми је ђенерал Јовановић саветовао да се повлачимо према Грчкој и да се тамо ставимо на располагање енглеској бригади чији се штаб налазио у Соровићима или Амин долу, не сећам се више тачно...

... Најтежи тренутак у мом, ево, прилично дугом животу је кад смо прелазили границу... Сви смо сишли са тенкова, окренули се према северу и у џепове стрпали земљу. О, како сам тада, данас знам наивно, веровао да ћемо се вратити, да ћемо врло брзо отворити нови солунски фронт... Као наши очеви, септембра 1918.

„Енглези су нас срдечно дочекали са мноштвом питања, и само питања. Тек на крају су нам понудили да нешто презалогацимо... А ми нисмо јели од 5. априла навече. Сад је већ био 8. април, неколицина рањених без икакве лекарске помоћи...

Обећање није успловило

Нисмо поштено ни предахнули а морали смо даље, према селу Ксинонеру, сад у саставу енглеских (поштено говорећи, јако бедних) снага. Да ту, по њиховим замислима, важну стратешку кошту бранимо од могућег ваздушног десанта. Чекали смо два дана, Немаца ни од корова. И поново наређење из енглеске команде – наша ко зна где је била –

да идемо према Гравени и штитимо једини мост преко кога су се повлачили наши савезници. Лепо, нема шта, они беже а ми их бранимо.

Са преостала четири тенка затворио сам кланац према мосту и чекао. Немачки авиони напшли су око 15 часова, по три штуке у формацији. Да сруше мост. Са својим тенком и возачем Стјепаном Зељком сместио сам се испод врбе. Нису нас видели. Ја сам, гађајући из митраљеза, видео два авиона како, с густим димом у репу, нестају иза брда. Један је пилот искочио, видео сам белу куполу, али сам и даље гађао. Авионе, никако пилоте. Пуцати у ненаоружаног и немоћног човека за мене је био злочин...

Мост смо одбранили. Енглези се повукли. И ми за њима. Даље према југу и увек у нади да ћемо се брзо вратити. Дуга је прича о повлачењу наше јединице (зар је то она још била?) кроз Грчку. И увек на располагању команди с којом општиш само преко превалиоца.

Осамнаестог априла стигли смо у Атину, дан после капитулације Југославије. Ту смо, запањени, и сазнали за њу. И за оно да све југословенске војнике који се не предају, Немци сматрају за бандите. Енглези су нам тада, свечано, обећали да ће све војнике и цивиле на време евакуисати. Време ће, доцније, показати колико вреди она наша, народна да је обећање...

„Упутили су нас из Атине за Мегалополис, место усред Пелопонеза. Ту сам срео команданта свог батаљона Данила Зобеницу, краљевог ађутанта. Како су приче о славном путу наших тенкиста, стигле до њега пре нас? И онда ми је понудио да са њима идем према Каиру, и даље према Лондону. Одбио сам понуду. Једноставно, довео сам војнике доде и желим да до краја са њима делим судбину. Потопшао ме по рамену, ваљда.

У Каламати, луци на југу Пелопонеза, четири дана чекали смо енглеске бродове да нас евакуишу. Нису стигли. Као ни они у Валони, 1917. Лоши смо ђаци код учитељице живота...

Немци су, потом, окупирали Грчку, у логоре сатерали све који су носили другу униформу. У Енглеској је било најмање Енглеза. Сећам се да је у логору на Коринту било и Новозеланђана, Индуса, Јевреја, Пољака... Међу жицом цео свет. И ми, југословенски војници. Мајстори заваде (страхотне филозофије која је одувек испостављала рачун на милионе лешева) Немци су нас поделили по националности...

Сан о новом солунском фронту био је све даљи, и ми од њега. Прво смо страдали на броду „Хелена Канавариоти“ на путу за немачке логоре, онда – преживели – у њима...

После свих заблуда отрежњење узима свој данак. И, чудо једно, никако да савладамо бар једну лекцију из тог проклетог предмета коме многи тепају као учитељици живота...

Прибележио:

Петар Милатовић

Илустровао: Брана Јовановић

СНИМИО:
Љубомир Патрновић

У

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК у ПОСТОЈБИНИ ВЕЛОГ ЈОЖЕ

улице, ако тако може да се назове сокак са две-три куће у низу, излази старица у дубокој црнини, смешка се. Не одговара на поздрав, само се и даље смеши и лелујаво одлази на улицу. Необично? Није. Касније нам кажу да је то једна од питомица Дома за старе. Мотовун, град са нешто мање од 1300 душа, ето, има га. Пружа последње уточиште заборављеним старцима неспособним да се старају о себи. И понекој самохраној мајци. Док се не снађе боље. То као да цели град чини некако тужним, остављеним по страни.

Мирна тече даље

Пењемо се све више и опет звук који ремети тишину. Мешалица за бетон. Довикују се радници, збијају шалу међу собом. Живот је овде као и другде. Што мислимо да није, крив је Назор. И док ишчекујемо да негде иза зидина изрони његов Јоже и срдит због глади затресе град, одоздо, уз улицу, стиже гомила туриста. Бучна, неоптерећена истарским дивом и седам векова дугим постојањем. И они журе горе, ка обећаном хепенингу.

На градским вратима високи,

хотела, човеку заљубљеном у свој град.

Има их још, рекао нам је. Само су пред крај прошлог столећа изгубиле свој ранији значај, тада је и престала брига о њима. Секао је ко је шта и када је хтео. А Млечани су много више водили рачуна о њима: још 1460. године донели су прописе о сечи мотовунских шу-

ПОЉУПЦЕМ СРЕДЊИ ВЕК

МОТОВУН. КОРАК ИЗ СТВАРНОСТИ У БАЈКУ. О ВЕЛОМ ЈОЖИ И ХРАСТОВИМ ШУМАМА. ГРАД У ВРЕМЕНУ, ОВОМ ДАНАШЊЕМ А ОПЕТ – ВАН ЊЕГА. ЛЕП, НЕУХВАТЉИВ, ДАЛЕК ЧАК И У ТРЕНУ КАДА СЕ КОРАЧА ЊЕГОВИМ УСКИМ, ВИЈУГАВИМ, КЛИЗАВИМ, КАМЕНОМ ПОПЛОЧАНИМ УЛИЦАМА.

Све је у Мотовуну, кад се већ до њега дође, ту, надокхват руке. Најпре гробље, скривено зидом тако да га дошљак, остављајући ауто управо крај њега, и не примети. Додуше, поглед запне за чемпресе али мисли не иду за њим, стреме горе, ка Каштелу. Стићи што пре као да Каштел и наша очекивања, ни сами не бисмо умели да објаснимо чега, могу да утекну. Радознали, журимо.

Жури и црвени „пасат“ стране регистрације. Прибијамо се уза

зид куће: улица је широка таман толико да кроз њу прође ауто. Тандрчу точкови по камењу а нама се то чини као светогрђе: нарушити тек тако овај у спокој и дремеж утонули град. На улици ни живе душе. Врата кућа затворена, шалони спуштени. Радње затворене: подне је.

На пола пута до врха — чесма. Вода тече у млазевима час јачим час слабијим, овде је очито има. Већ задихани, застајемо за тренутак па одмах даље. Из споредне

стасити момци у средњовековним оделима. Хелебардама запрече пут док од неке млађе туристкиње не измаме пољубац. Руменило у образима, нећкање па... цмок. Буран аплауз осталих. Идемо даље. А даље је, чим се прође капија, трг. И девојке у народним ношњама. По старом истарском обичају нуде хлеб и со. Гости одушевљени, још више кад им ту, на отвореном, понуде коктел. С чашицом у руци крећу у обилазак каштела. Пола сата уживања у јединственом погледу је сасвим довољно: они одлазе на терасу хотела где ће бити послужени истарским специјалитетима а ми остајемо на беду. Получасовни обилазак није довољан: то је премало времена да се удахне мирис овог града, да се упије слика винограда, покошених поља и реке сапете у уско корито. Зар је могуће да су том истом реком, Мирном, сада тако малом, некад пловиле лађе и односиле хрст лужњак за грађење Венеције? И где су уопште те чувене мотовунске шуме? Са градских зидина виде се само обрађена поља. То питање поставили смо Вирђилију Солдатићу, директору

ма. Разуме се, не зато што су мислили да их сачувају за нас.

Мотовунских шума још има, још се у њима беру тартуфи чија се цена пење и до четрдесет милиона старих динара.

А Мирна? Не тече више сред мотовунских шума. Због мелиорације скренуто јој је корито а овим, садашњим, тешко да би могле да плове лађе. Чак ни мале. О гусарским које су се од потера под Мотовуном скривале да и не говоримо. Одакле онда везови за које старији Мотовуњани тврде да још у подножју постоје? Некада давно, много пре Млечића, падине мотовунског брда заплускивало је море. Бар тако се верује.

120 дана живота

Што се тиче оснивања града, оно је много извесније, старе хронике га везују за 1278. годину и још га спомињу као пети град у Истри. Претходна четири су Пореч, Умаг, Новиград и Свети Ловреч.

Имао је Мотовун свог подештара (градоначелника), Мало и Велико веће, своју господу, занатли-

НАСТАВАК НА СЛЕДЕЋОЈ СТРАНИ

је, кметове, цркве, сиротиште па и апотеку. Најстарију после дубровачке. Живео је животом града, под јаким утицајем италијанске културе већ и због тога што је добар део Истре био у поседу италијанске породице Полезини. Данашњи хотел је још од почетка другог светског рата служио као летња кућа за одмор члановима ове породице. Године 1943. живот у Мотовуну као да је замро. Италијани који су дотле живели у њему одселили су се, остало је само неколико истарских породица. А у њима се од 1945. бележи озбиљан демографски пад. Шта да се ради? Да се Међумурје позове у помоћ. У Мотовуну се населило седамдесетак породица. И таман је изгледало да је све кренуло набоље кад је Мотовун престао да буде општинско место. Колонисти су се разишли, остало је свега неколико породица. Недовољно да град оживи. Мислило се, мислило и најзад смислило: треба почети акцију за обнову града али је не везивати само за подручје општине већ целе земље. На чело Централног одбора за обнову стављен је Љуба Дрндић, дипломата и заљубљеник у овај крај, и ствар је кренула. Организовани су концерти и позоришне представе са којих је сав приход одлазио за обнову Мотовуна. Основани су одбори и у Београду и Загребу: једна делегација одлази код генерала Љубичића са молбом да и војска помогне. И помаже. Војска гради 18 километара асфалтног пута а народ износи храну. Планира је и покоја љубав.

Клубови Истра на оснивани по већим градовима такође су веома допринели житавој акцији. Град дотле познат само из Назорових прича доспео је у центар пажње. Напуштене куће нудиле су се под једним јединим условом: да се за годину дана ставе под кров, да се наместе прозори и врата. Блага клима, чист ваздух, близина мора, прелеп град, а можда и мотовунски терен, тек – почели су да стижу сликари, новинари, издавачи, научници. Основана је такозвана Мотовунска издавачка група: у овај истарски градић стигли су и људи из белог света, добили могућност да уреде куће. Међу њима су били Американци, један Швајцарац, Белгијанац, Енглец. Они се и сада, под окриљем „Ревиије“, сваког лета нађу на окупу по седам дана.

У међувремену, за Мотовун су се заинтересовале и архитекте из Загреба, Београда и Тенесија, једне од САД. Већ три године они организују летње курсеве на којима се нађе по двадесетак студената из наше земље и Америке. Сви они учествују у раду на студијама обнове не само овог већ и других истарских градића. Захваљујући њима и групама туриста који овде стижу, каштел предвече оживи. И тако 120 вечери у години. А после? После, кад туриста више нема, кад се разиђу сви они који су љубављу и новцем помогли да Мотовун поново оживи, остају староседеоци с надом да ће идуће године у први разред поћи можда и дванаест ђака. И да се ниједна кућа више неће срушити.

Олга Вукадиновић

О НАЈЧУВЕНИЈОЈ ОД СВИХ ИНДИЈАНСКИХ БОРБИ ПРОТИВ БЕЛИХ ОСВАЈАЧА СНИМЉЕНО ЈЕ НА ДЕСЕТИНЕ ФИЛМОВА И НАПИСАНО ОКО ХИЉАДУ КЊИГА. ТО СУ БИЛА ПУКА НАГАЂАЊА. ЗАГОНЕТКА О ПОСЛЕДЊИМ ЧАСОВИМА СЕДМОГ ПУКА ЛАКЕ КОЊИЦЕ РЕШЕНА ЈЕ ПОСЛЕ СЛУЧАЈНОГ ПОЖАРА И НАЈСАВРЕМЕНИЈИХ АНАЛИЗА

Бели војници напали су изненада. Сијукси нису имали времена за договор, бацили су се на коње, узели пушке и борили се. Када су одбацили беле војнике преко реке, Сијукси су напали. Војници су изненађени, бацају оружје, дижу руке увис и кажу: „Сијукси, милост за нас, заробите нас!“ Али, Сијукси су казнили и побили све.

Тако је индијански поглавица Црвени Коњ 1881. године описао битку код Литл Бигхорна (Малог великог рога) које се и данас сећају сви Американци, и беле и црвене коже. То је најчувенија од свих индијанских битака и њихова последња победа у рату против белих освајача.

Више од једног века последњи часови генерала Џорџа Армстронга Кастера и његових 210 људи из Седмог пука лаке коњице остали су тајна о којој је снимљено више десетина филмова и написано око хиљаду књига. Све су то била пука нагађања јер од Кастерових људи нико није преживео.

Један случајан пожар који је опустошио стотине хектара земље Националног спомен-обележја посвећеног Кастеру помогао је да се открију многе тајне ове мале велике битке. Густо растиње је изгорело и на згаришту су нађени трагови и предмети о којима нико дотад ништа није знао.

Поред непознатог аутомобилисте, који је кроз прозор избацио неугашени опушак на ауто-пут 212 америчке државе Монтане, заслуга за ова открића припада групи историчара и археолога који су две пуне године, на лицу места и у разним лабораторијама, испитивали сваку стопу терена где се одиграла ова битка.

Сада је Литл Бигхорн једино бојно поље у Америци, а вероватно и у свету, где је сваком погинулом војнику постављена спомен-плоча и то баш на месту где је пао. Захваљујући модерним техникама урадили смо и много више: успели смо не само да утврдимо тачно место где је сваки војник погинуо већ и њихово наоружање и кретање током битке, каже археолог Ричард Фокс, члан истраживачке екипе.

Као детективи на месту злочина

Амерички научници анализирали су област где се одиграла битка онако како раде детективи на месту злочина.

Претраживање терена обавило је стотинак добровољаца подељених у групе од по 15 у 4 таласа. Први талас је, наоружан детекторима за метале и електронским сензорима, сигнализирало присуство разних предмета. Други је на тим местима постављао пластичне заставице. Добровољци трећег таласа су ту копали, а четвртог скупљали нађене предмете пошто су претходно забележили њихов положај, дубину на којој су били и угао под којим су стајали.

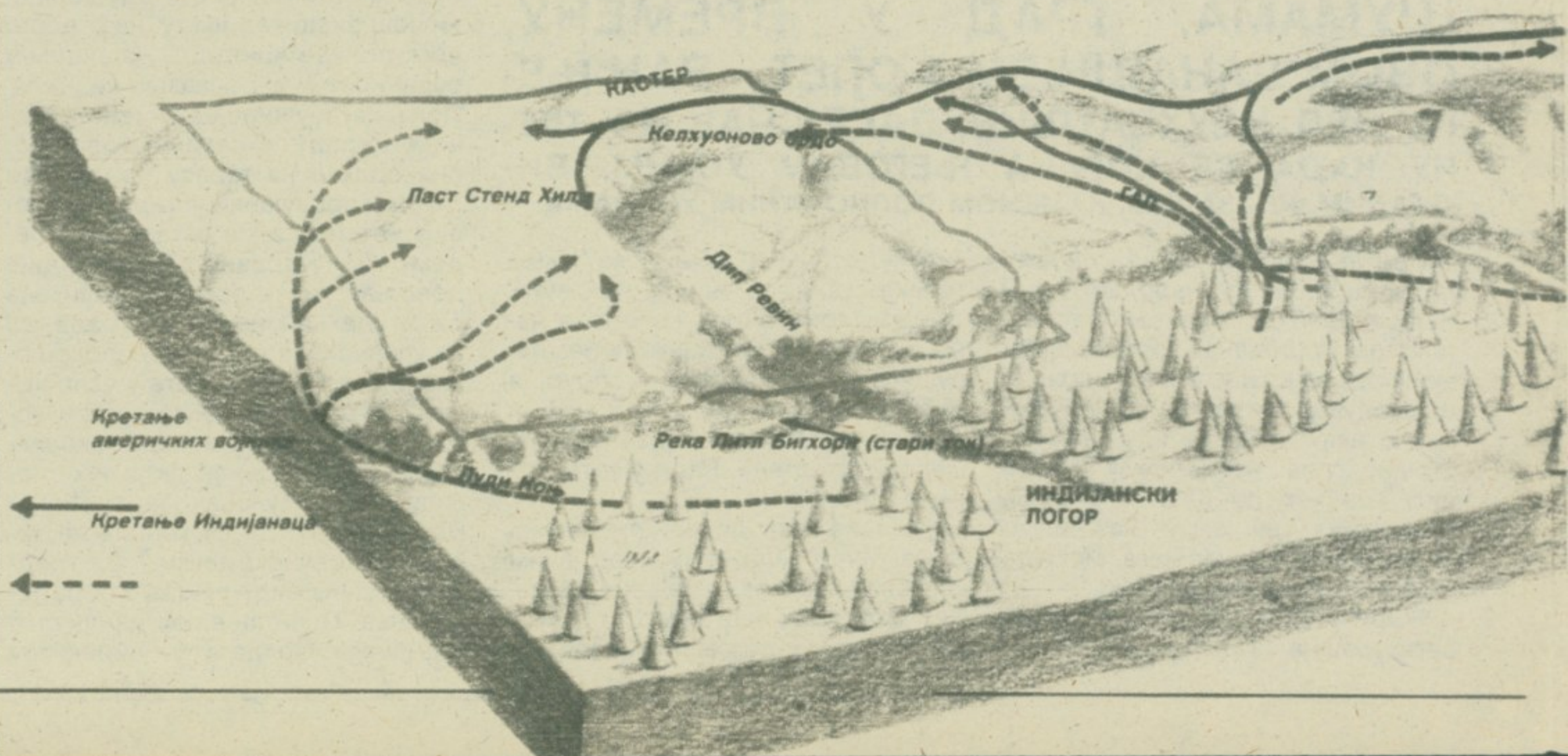
Мада је прошло више од једног века, нађено је преко 4000 предмета: меци, чауре, врхови стрела, дугмад, ситне кости руку и ногу које су испале приликом преноса лешева... Највеће изненађење представљао је један готово цео људски скелет.

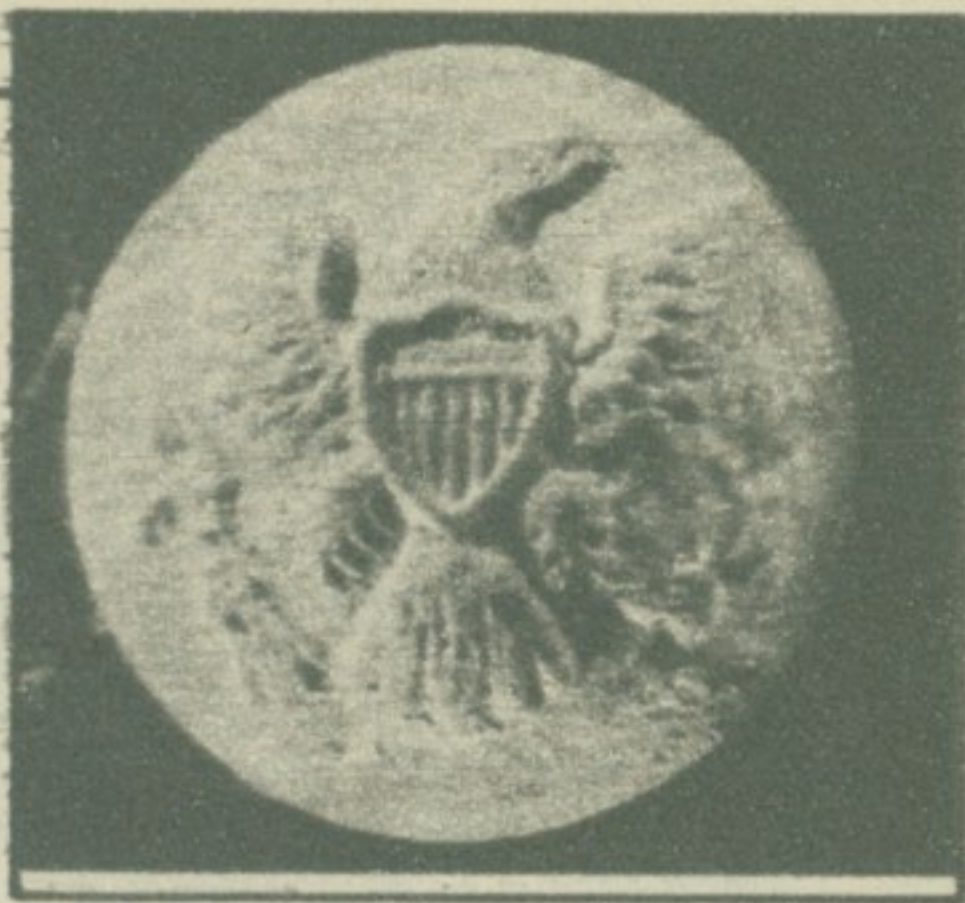
Подаци о свакој нађеној ствари, заједно с тачним координатама, убачени су у компјутер.

Прва открића дале су балистичке анализе метака и чаура. Пошто су идентификовали 25 различитих типова ватреног оружја, стручњаци су са запрепашћењем установили да су Индијанци били далеко боље наоружани него што се мислило, а у сваком случају боље од војника Седмог пука лаке коњице.

Осим пиштоља „колт“ амерички војници имали су и карабине „спрингфилд“, моћно и прецизно оружје, али далеко спорије (морало је да се пуни после сваког испаливања) од репетирки „винчестер“ и „хенри“ које су имали Индијанци.

Балистичком анализом одређено је и да је најмање 375 Индијанаца било наоружано пушкама „шарпс“ и „балардс“ које су се пуниле после сваког окидања, а 192 брзим репетиркама. Око 1000 осталих употребили су традиционал-

Предмети нађени код Литл Бигхорна: индијанска стрела, дугме са блузе америчког војника и метак

КАСТЕРЕ!

но индијанско оружје: стреле, копља, томахање.

Према положају метака и чаура компјутер је реконструисао кретање сваког комада оружја и, према томе, и људи који су њима руковали. Регистровани су и случајеви прелажења оружја из руку америчких војника у руке Индијанаца.

Док је трава зелена и небо плаво

Пре битке код Литл Бигхорна, године 1868, потписан је у Форт Ларамии мировни уговор између америчке владе и племена Сијукса и Чејена. Уговор је, између осталог, гарантовао Сијуксима власништво над Црним брдима, индијанском светом месту, „све док је трава зелена и небо плаво“.

Али, године 1870, прочуло се да у Црним брдима има злата и 1874. послата је у Црна брда геолошка експедиција да провери постојање златне жице. За њом су нагинули и други белци и просто окупирани индијанску територију.

На ово очито кршење мировног уговора америчка влада зајмури-ла је на оба ока мада је трава и даље била зелена а небо плаво. Нова парола гласила је: „Само су

крше уговор из Форт Ларамии и напусте резервате. Тако је на хиљаде Индијанаца провело последње месеце 1875. године на својим вековним ловиштима у државама Монтани и Дакоти.

„Ми непрекидно бежимо, а они нас стално гоне и терају даље!“ казао је својим ратницима поглавица Сијукса Бик Који Седи пози-

три утврђења кренули су да казне непослушне црвенокошце.

Једна група, на челу с генералом Џоном Гибоном, пошла је из Форт Елиса у Монтани; друга, предвођена генералом Алфредом Теријем, из Форт Линколна у Северној Дакоти; трећа, под командом генерала Џорџа Крука, из Форт Петермана у Вајомингу. Све три, укупно 3000 војника, требало је да се крајем јуна састану у близини реке Литл Бигхорн.

На Сијуксе је први наишао генерал Џорџ Крук и његови људи потучени су код Роузбад Крика на југу Монтане. Генерал Алфред Тери, који се са 921 човеком кретао узводно реком Јелоустон, послао је 22. јуна у извиђање терена Седми пук лаке коњице Џорџа Армстронга Кастера упозоривши га: „Не буди сувише лаком, Кастере. Не нападај пре него што ми стигнемо!“

Необјашњива сулуда одлука

Седми пук лаке коњице састајао се од 12 чета, а свака је требало да има 50 до 64 војника. Али, ниједна није била комплетна због штедње у војном буџету и великог броја дезертера. Кастер је имао 715 људи, али само 16 из Седмог пука лаке коњице. Остали су били припадници других јединица и неколико индијанских извиђача.

Џорџ Армстронг Кастер, син ковача из Охаја, завршио је војну

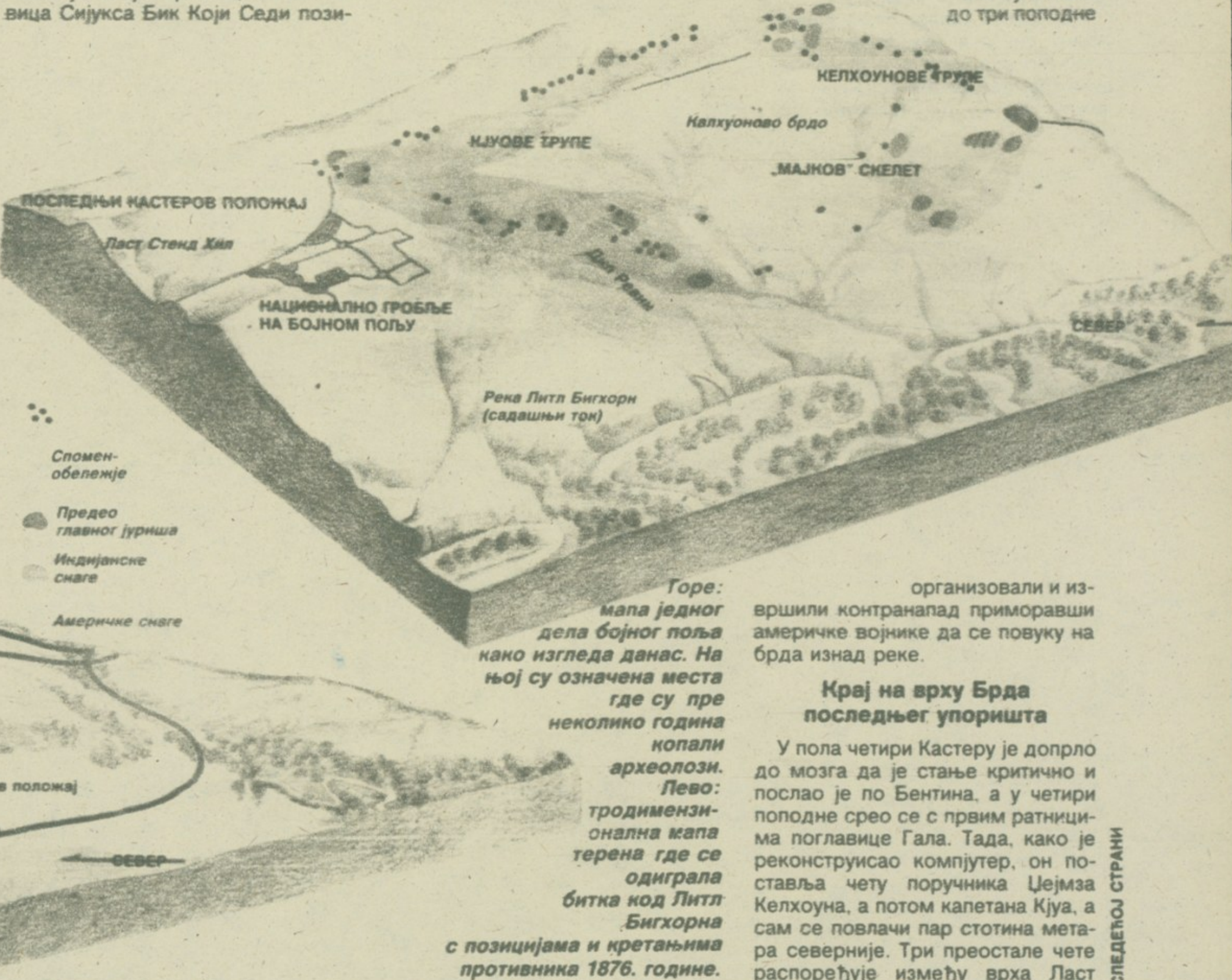
Почетком лета 1876. Кастер има тридесет шест година и чин потпуковника, мада га и даље називају генералом. У Вашингтону нема пријатеља јер није у милости председника САД Гранта. Громоласна победа над ратницима Бика Који Седи могла би да буде пресудна за његову каријеру, сматрао је.

Ујутро 25. јуна, након 40 дана и 600 километара марша, Кастер се нашао у близини долине којом тече Литл Бигхорн. Дрвеће на обали смета му да процени број Индијанаца.

Компјутер, наклепан свим могућим подацима, израчунао је да је Индијаца било око 7000, од чега 2000 ратника, највише Сијукса, нешто мање Чејена и Арапаоса. Мада су улогорени заједно, Индијанци немају једног вођу. Међу Сијуксима има неколико поглавица истог угледа: Бик Који Седи, Луди Коњ, Гал.

Да не би пропустио прилику да нападне изненада, Кастер не чека појачање и доноси одлуку, која ће заувек остати необјашњива, да се мајор Маркус Рено и капетан Фредерик Бентин одвоје. Први је, са 140 људи, пошао да нападне јужни део индијанског логора, други је кренуо у бесмислено извиђање. Кастер је остао са 210 војника.

Мајор Рено напао је први и изненадио Индијанце, али су се они до три поподне

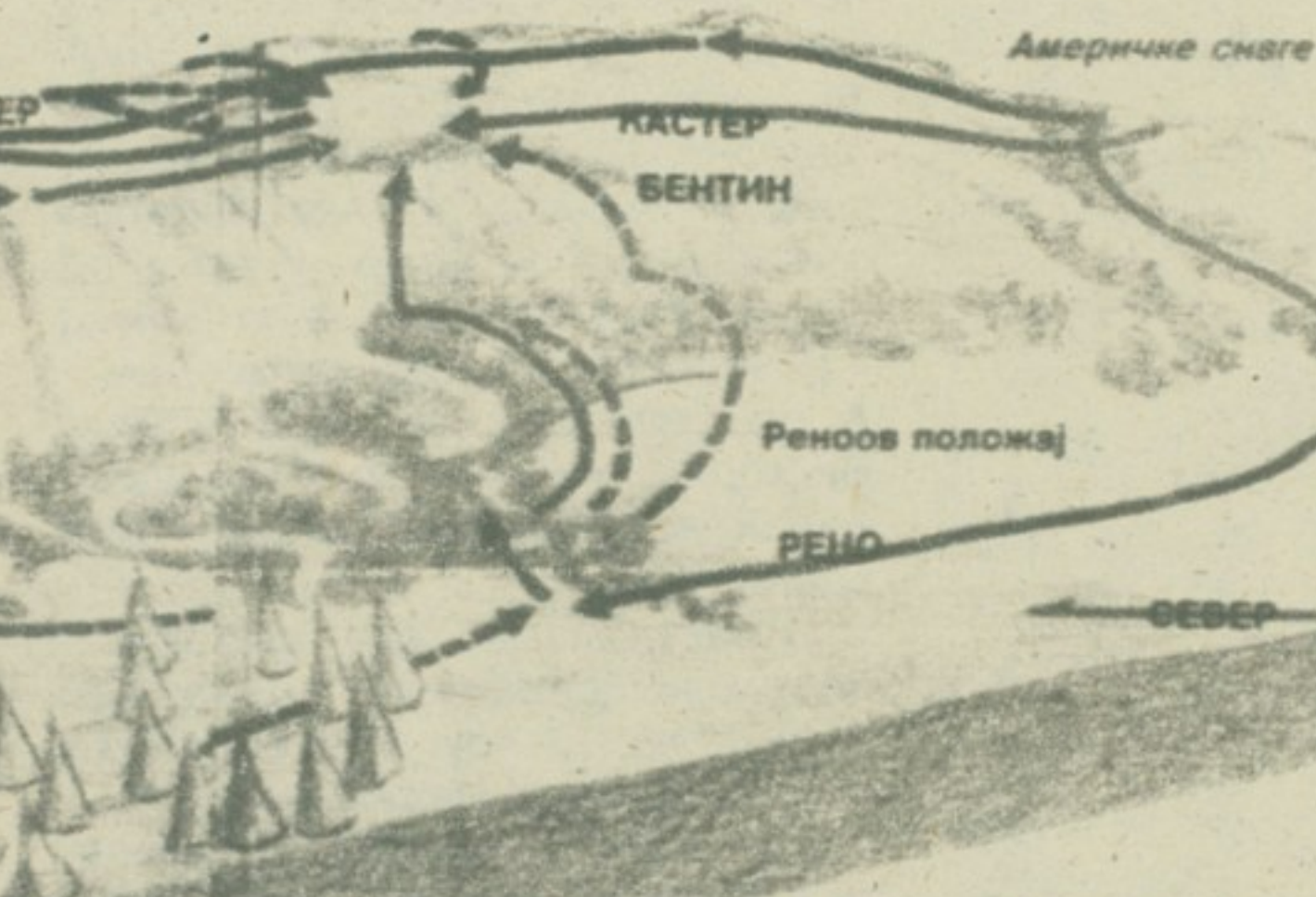
Горе: мапа једног дела бојног поља како изгледа данас. На њој су означена места где су пре неколико година копали археолози. Лево: тродимензионална мапа терена где се одиграла битка код Литл Бигхорна с позицијама и кретањима противника 1876. године.

организовали и извршили контраатак приморавши америчке војнике да се повуку на брда изнад реке.

Крај на врху Брда последњег упоришта

У пола четири Кастеру је допрло до мозга да је стање критично и послао је по Бентина, а у четири поподне срео се с првим ратницима поглавице Гала. Тада, како је реконструисао компјутер, он поставља чету поручника Џејмза Келхоуна, а потом капетана Кјуа, а сам се повлачи пар стотина метара северније. Три преостале чете распоређује између врха Ласт Стенд Хила (Брда последњег упоришта) и дна Дип Ревина (Дубоког кланца).

Најжешћа ватра долазила је са југоистока одакле су Индијанци нападали Келхоуна. Компјутер је израчунао да су Индијанци на том

мртви Индијанци добри Индијанци!

Згађени дволичним ставом владе Сијукси су одлучили да пре-

вајући их да се оглуше о наређење да се врате у резервате до 31. јануара 1876. Влади у Вашингтону био је то одличан изговор да се једном заувек обрачуна са Индијанцима. Маја 1876. војници из

академију Вест Поинт 1861. Војник је постао за време грађанског рата између Севера и Југа Америке. Због луде амбиције и храбрости почасну титулу генерала стекао је у двадесет петој години.

Поглавица Сијукса
Бик Који Седи

положају имали шездесетка пушака „хенри“ и „винчестер“. Друга група, на југозападу, располагала је са 45 пушака и још 7 до 8 типова оружја различитог калибра.

Индијански напади су из минута у минут све јачи и све ближи. Амерички војници силазе с коња. Једини трагови њихове промене положаја указују на постепено по-

влачење према северу, ка брежуљку где се налази Кастер.

Исте чауре из карабина калибра 45, које су имали амерички војници, нађене су прво у зони где се налазила Келхоунова чета, а одатле по путањи која је водила према Кјуовој чети. Преживели људи из

праве чете очигледно су се повлачили да би се придружили другој.

У међувремену су се три чете, остале са Кастером, налазиле под жестоком ватром Сијукса који су, на челу с Лудим Коњем, надирали са севера и запада. Према броју и врсти нађених чаура ови Индијан-

ци имали су мање пушака од оних који су напали Келхоуна. Током борбе, судећи према чаурама, Индијанци су опколили Кастерове трупе на Ласт Стенд Хилу.

Крајем битке, када је почела борба прса у прса, војници су потегли „колтове“ али, опет судећи према њиховим чаурама, једва да су успели да испале покоји метак.

Око пола шест битка код Литл Бигхорна била је завршена. Трајала је око два сата. Једино преживело створење са америчке стране био је коњ Команчи.

Генерал у легенду, Индијанци у резервате

Према индијанским обичајима сви амерички војници, и мртви и рањени, осакаћени су, неким су скинути скалпови, а свима одећа, оружје и муниција. То је било славље у част духова рата. Анатомско проучавање остатака сведочи да је овај ритуал био веома окрутан.

Најдетаљнијој анализи подвргнут је једини нађени скелет. Научници су га назвали Мајк. Кости војника старог између 19 и 22 године показују да је у тренутку смрти задобио снажан ударац или кундаком пушке или томахаком. Пре тога погодила су га два метка од којих се један задржао у пределу левог ручног била. Бедрене кости показују трагове шест удараца томахаком.

Чим су завршили победнички масакр, Индијанци су кренули на војнике под командом мајора Реноа и капетана Бентина који нису имали појма шта се догодило с Кастером. Опсада Реноовог положаја трајала је два дана и ко зна шта би се догодило да се 27. јуна није зачуо звук трубе који је најавио долазак трупа генерала Терија и генерала Гибона.

Мајор Рено се састао с генералима у долини где се налазио напуштен индијански логор. На том месту један извиђач објављује трагичну вест да је Кастер, са свим својим људима, погинуо на брду код Литл Бигхорна.

Кастер је, погођен у груди и слепоочницу, лежао го на бојном пољу.

За Џорџа Армстронга Кастера Литл Бигхорн представљао је почетак легенде. Пренет је у Вест Поинт и сахрањен уз највише државне почести. Његови војници покопани су у заједничком гробу на врху Ласт Стенд Хила. Литл Бигхорн је прекрштен у Кастерово национално спомен-обележје.

За Индијанце је Литл Бигхорн значао почетак краја. У року од годину дана војска их је потиснула у резервате. Њихови мртви немају спомен-плоче на бојишту Литл Бигхорна. На њих подсећа само натпис на споменику на врху Ласт Стенд Хила:

„У част Седмог пука лаке коњице и војника побијених док су чистили област Јелоустона од банди непријатељских Индијанаца“.

Али, међу Сијуксима у резервату у Монтани и данас живи успомена на ову велику малу победу. Компјутерска реконструкција дала је научну потврду причама које су њихови преци, с колена на колена, пренели до њих.

Бојана Дожић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

У најразличитијим деловима света, од Тајвана до индијанских племена Северне Америке, антрополози су забележили исти обичај: насеље, а понекад и обрадива земља, ограда се кочевима на којима су натакнуте лобање. Делује свакако убедљивије него натпис „Незапосленима приступ забрањен“.

У средњем веку, на главним трговима многих европских градова налазило се губилиште, а одмах уз њега висока мотка. Кад целат секиром одсече главу осуђеном, одмах је постави на врх мотке, као опомену будућим преступницима.

Херодот, грчки историчар, писао је о племену Тауријаца који одсечену главу непријатеља причврсте на димњак своје куће, верујући да је мртва глава способна да одатле надгледа околину и упозорава их на могуће нападе. Такође према Херодоту, 480. године пре наше ере, персијски краљ Ксеркс наредио је да се с мрвог тела Леониде, јуначког браниоца Термопила, одсече глава и носи на високом штапу као трофеј.

У ту врсту језивих „упозорења“ спада и наша Ђеле-кула, покрај Ниша, саграђена после пораза устаничке војске на Чегру 1809. године. Турски паша тада је наредио да се с глава убијених српских војника скине кожа и да се лобање уздају у четворугаону кулу крај друма за Пирот. Било их је готово хиљаду, мада је данас остало још само неколико десетина.

Глава за страст

Можда се најчувенија легенда о одсеченој глави односи на Јована Крститеља, пророка који је према Библији крстио самог Исуса Христа. Тадашњем владару Јудеје, Ироду Антипи, Јован је на сав глас замерао што се оженио женом свога брата, Иродијадом. Да би га ућуткала, Иродијада је искористила играчку вештину своје кћери Саломе. Одушевљен њеним плесом, по речима јеванђелисте Марка, „рече цар девојци: ишти у мене што год хоћеш, и даћу ти. А она изишавши рече матери својој: шта ћу искати? А она рече: главу Јована Крститеља“.

Укратко, Саломе је од Ирода затражила Јованову главу на сребрном послужавнику и то је и добила.

Али вратимо се нашим лобањама „за упозорење“.

Мртвачку главу, као симбол опасности, данас срећемо на бочицама с отровом, на трансформаторима високог напона и на другим опасним местима. У стара времена људи су такође као упозорење употребљавали мртвачку главу, само се нису мучили да је цртају или сликају. Лакше им је било да ставе – праву

Код многих народа, на пример код Дајака на Борнеу, сматра се да је млади ратник зрео и способан за брак тек од тренутка кад „улови“ своју прву главу. Уколико пре тога постане отац, дете се не рачуна као његово. У племену Маринд-Аним, на Новој Гвинеји, дете не добија име док његов отац не убије неког одраслог ратника и одсече му главу.

Лов на главе фасцинирао је Мајкла Рокфелера (сина Нелсона, познатог милијардера и несуденог председника САД), који је тој својој страсти жртвовао и живот. Године 1961. као етнолог-аматер, оти-

Многи примитивни народи нису чекали битку и евентуалну победу да би дошли до непријатељских глава, него су се унапред „снабдевали“ њима. Лов на главе је изузетно распрострањен обичај, забележен најмање на три континента – у Азији, Африци и Јужној Америци. Најчешће се заснива на веровању да је глава убијеног у стању да застраши зле духове и да победника, његову породицу или цело насеље заштити од несреће.

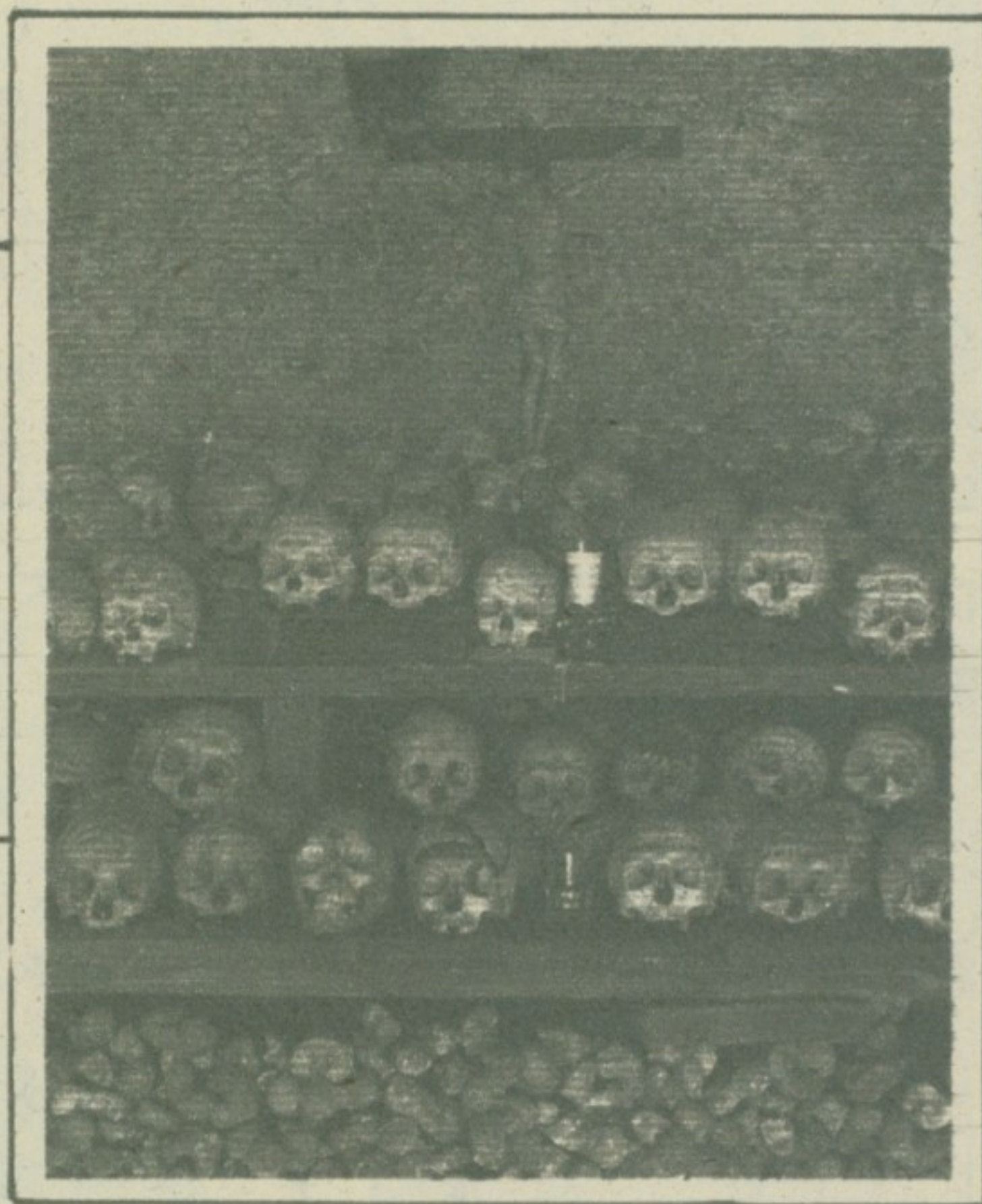
Један немачки етнолог оставио нам је исцрпне забелешке о племену Ва у Индокини, које се још 1917. године држало веровања да свако село мора да набави по једну главу годишње да би умилостивило богове и обезбедило добру летину. У време пољских радова, ловачке дружине од по дванаестак људи кренуле би подаље од села, да ухвате на препад неког злосрећног ратара из другог племена и

скрате га за главу. Главу би донели напред села и тамо је, уз обреде и жртве боговима, поставили на врх високе мотке.

Занимљиво је да се глава могла и купити. Успеш-

У Халштату, у Аустралији, почела је још од 15. века да се ствара ова необична костурница. Пошто на малом сеоском гробљу није било доста места, старије скелете су ископавали и премештали их на полице: кости су доле, наслане као цепанице, а лобање горе, с тим што је на свакој исписано име покојника, година рођења и смрти.

нији ловци, који су имали „главу више“, продавали су је својим баксузнијим комшијама уз много цента. Главе снажних мушараца претећег изгледа доносили су већу цену, јер се сматрало да боље растурају зле духове.

ним непријатељима одсеку главу, лобању очисте, претестишу је у висини обрва и од горњег дела направе пехар. Они сиромашнији пресвлачили су кост споља говеђом кожом, а богатији би је још и позлатили изнутра.

„И не само то“, додаје

Лобања из 19. века на којој су нацртане френолошке „области“ и „центри“ по Галу: чува се у Анатомском институту Универзитета у Берлину.

грчки историчар, „но ако се заваде с неким рођаком и ако успеју да га победе, они од његове лобање начине пехар: па кад им дођу угледни гости, обавезно их послуже вином из тог пехара и при том потанко причају како им се покојник замерио и како су га надвладали.“

Тит Ливије писао је о злосрећном римском генералу Луцију Постуму, који је 216. године пре нове ере изгубио битку с Келтима и завршио као позлаћени пехар на трпези келтског војсковође. Још се 811. године наше ере бугарски хан Крум, највећи освајач на Балкану тога доба, хвалио да вино пије из лобање побеђеног византијског цара Никифора Првог. Штавише, и за песника Џорџа Бајрона, почетком прошлог века, тврдило се да у кући крије пехар направљен од људске лобање.

Колико год мртвачка глава плашила људе, толико јој се приписују и магичне моћи. Кад је Папуанац у некој дилеми, он под главу уместо јастука стави лобању свог претка, убеђен да ће му се овај јавити у сну и дати му користан савет. У више европских земаља, још у 18. веку, прах од истуцане људске лобање продаван је у апотекама као средство против падавине, вртоглавице и мождане капи. У Јапану се мале, уметнички израђене лобање продају као привесак за ношење око паса („нецуке“), у Тибету њима украшавају зидове кућа. У Мексику, где је култ смрти нераздвојан од традиционалног астечког фолклора, на вашарима се продају костури-играчке, шерпе у облику лобање, мртвачке главе од шећера и слично.

Највећи светски колекционар „чаробних“ костију без сумње је Католичка црква, мада се то код ње зове мало друкчије – реликвије светаца. Шведски

патолог Фолке Хеншен писао је: „Онај ко је имао прилике да завири у многобројне, често циновске стаклене ормане у задњим просторијама великих цркава, остаје запањен пред количином костију, делова скелета, а нарочито лобања сакупљених током векова. Ни све мноштво мученика и светаца од оснивања хришћанства па до данас не изгледа довољно да би се све те кости по црквама и манастирима могле сматрати аутентичним.“

Било како било, у прошлим вековима у Европи реликвије су сматране за право благо. Око њих су се водили ратови, од њих је зависио утицај: привредна моћ, па и успон или пад појединих држава. Тако су године 872. два венецијанска трговца успела из једне цркве у Александрији да украду наводни костур јеванђелисте Марка (онот истог који је забележио причу о Саломи). Мада је аутентичност те реликвије одувек била под сумњом, њу је дочекао у луци савим почастима лично млетачки дужд. Венеција се прозвала „Републиком светог Марка“, бискупом од Аквилеје, а током векова зарадила је милионе на ходочасницима који су јој долазили да се поклоне свечевим моштима.

Још необичнија била је историја наводне лобање апостола Јакова Старијег. Од тренутка кад је „Откривена“ у Компостели на северозападу Шпаније, године 813. ходочасници из целе Европе нагннули су у то дотле непознато сеоце. Сантјаго де Компостела, како га од тада зову („Сантјаго“ је на шпанском „свети Јаков“), постао је светилиште које је могло равноправно да се мери с Петровим гробом у Риму.

Почетком 12. века, ипак, из династичких и политичких разлога, апостола лобања почела је да се „сели“. Најпре је поклоњена француском краљу Лују Дебелом, а овај је на самрти завештао бенедиктинском манастиру у Арасу. Одатле ју је узео гроф од Фландрије, кад је освојио Арас. Строго упозорен од Папе да реликвију врати, гроф је нашао соломоново решење: лобању је пресекао напола, па предњи део задржао а задњи вратио калуђерима. Што се тиче Сантјага де Компостела, он је од арагонске краљице као утеху добио другу лобању, која је наводно припадала Светом Јакову Млађем. (Баш згодно што је Исус, према Библији, имао два ученика

по имену Јаков, тако да Сантјаго није морао да мења име!)

Глава за пријатеља

На прелазу из 18. у 19. век мало се ко још занимао за светачке реликвије, али је интерес за лобање нагло порастао захваљујући једној новој „науци“ – френологији. Њен оснивач био је бечки лекар Франц Јозеф Гал (1758-1828). По њему, кора великог мозга дели се на „органа“ или „центре“ посвећене различитим духовним особинама. То је у основи тачно, али је Гал одатле извукао ничим непоткрепљени закључак да се развијеност појединих центара одражава у испупчењима и неравнинама на спољној површини лобање.

Одједном је завладала права мода пипања главе и „бројања чворуга“, у настојању да се открију и таленти и склоности појединих људи. У исти мах, многи су желели да се дочепају лобања славних покојника да би их подвргли френолошком испитивању.

Последица тога биле су и необичне „загробне авантуре“ које су задесиле лобању великог аустријског композитора Јозефа Хајдна. Хајдн је умро и сахрањен у Бечу 1809. године. Једанаест година касније, по налогу његовог покровитеља принца Естерхазија, посмртни остаци пренети су у Ајзенштат, и том приликом утврђено је да недостаје глава. Истраживање је показало да је лобању однео један потплаћени гробар и да се она налази код Хајдновог пријатеља Карла Розенбаума, који ју је држао сакривену у – матрацу.

Естерхази је захтевао да се украдено врати. Розенбаум је донео једну, али је то била лобања неког сасвим другог човека. Много година касније, на самоти, открио је превару једном пријатељу и замолио га да праву композиторову лобању поклати Друштву љубитеља музике у Бечу. Пријатељ није извршио аманет. Тек 1895. године, након што је променила још неколико власника, лобања се нашао у Друштву пријатеља музике. Ту су је готово шест деценија поносно држали у витрини.

Тек 1954. године, готово век и по после прве сахране, лобања Јозефа Хајдна уз пригодне церемоније пренета је у Ајзенштат и ту се коначно смирила, сједињена с костима на којима је почивала током композиторовог живота.

С. С.

ДЕРИТЕ СЕ СЛОБОДНО

Јапанци важе за изузетно суздржан народ који не испољава своја осећања. Па, ипак, једном годишње, уочи Нове године, и њима се пружа прилика да избаце из себе накупљену напетост. У „сезони дреке“ Јапанцима је дозвољено да ударају у уличне фењере, шутирају кесе с хубретом и деру се на сав глас дајући одушка својим емоцијама.

У Токију се у то време одржава конкурс за урлаторе при чему се не оцењује само јачина дерњава већ и њен садржај. Дерати се може на тему по сопственом избору, али постоје и конкурсни задаци као на пример овај: Шта ме је највише разбеснело у току прошле године. На прошлом такмичењу једна од тема била је Халејева комета, а победио је студент који је

заурлао јачином већом од 100 децибела: „До виђења кроз 70 година!“ Међу женама је победила једна домаћица која је одвриштала снагом од 110 децибела следећу фразу: „Ко ми је украо веш са конопца?!!!“

Кад се извршите и изурлају, Јапанци се поново повлаче у себе, раде, раде, клањају се једни другима и смешкају, а у себи скупљају јад и бес коме ће дати одушка тек крајем следеће године.

шао је на Нову Гвинеју да за рачун америчких музеја прикупља препарираних главе, специјалитет племена Асма. У џунглама западног Иријана изгубио му се сваки траг.

Осам година касније један немачки путник саопштио је да је у једном асмачком селу видео препарирану главу самог Рокфелера. Потом су нађене и његове кости, заједно са његових пет упаљача. Накнадна истрага показала је да је богати Американац домороцима нудио издашну награду за осушене главе, упркос званичној забрани, па се по острву пронео глас да се ловом на главе може добро зарадити. Једног дана, неки ловац срео је у џунгли непознатог белог човека и помислио: ево идеалног пле-на...

Глава за моћ

Посебну занимљивост за архелоге и етнологе представљају пехари и посуђе направљени од људских лобања. То је обичај раширен свуда по свету, и готово је сигурно да потиче још из прадавних времена, када су људи користили остатке животињских лобања као прве, примитивне зделе. Једног дана неко је дошао до закључка да у исту сврху може послужити и људска лобања.

Неизбежни Херодот, описујући Ските, помиње и њихов обичај да побеђе-

ОТРОВНЕ СТРЕЛЕ ГОРДОСТИ

ЊИХОВЕ ШУМЕ ЗАВРШАВАЈУ У ФАБРИКАМА ПАЛИДРВАЦА, А ОНИ, ЈОШ ЈЕДИНИ У СВЕТУ, НЕ ЗНАЈУ САМИ ДА ЗАПАЛЕ ВАТРУ. НЕЋЕ ЛЕКАРЕ, ОДБИЈАЈУ СВАКУ ПОМОЋ... ХОЋЕ САМО СВОЈА ОСТРВА

Да би сазнао нешто више о острвима Андамани и о пигмејима њиховим становницима, Шерлок Холмс је завирио у стари географски атлас. „Запишите то Вотсоне“ – говори он кроз перо Конана Дојла. „Андаманска острва, леже 340 миља северно од Суматре, у Бенгалском заливу. Хм! Хм! Шта ту има? Доста влаге, коралних острваца, ајкула... Ту је и лука Порт Блер, једна казнионица, плантаже... А, ево! Домороци ових острва су најмањи људи на свету, веома недружелубив народ, чак окрутан, изузетно нетрпељив, али... ако успете да им се приближите могу вам бити веома привржени...“

Справе за мучење

Детектива очигледно занимају узбуђања. Нас – такође, али не само то.

Иако су ближа Бурми и Малезији, Андаманска острва припадају Индији. Простиру се у дужини од око 700 километара. Хиљада година ова острва – има их више од 200 – су извориште легенди и различитих прича о њиховим становницима, малим тамнопутим људима – пигмејима – високим највише 140 центиметара, сродницима Ета са Филипина и Семанга из Малезије.

Шпанци су их једноставно називали „негритоси“. Трговци и пустолови из Кине и Арабије, па чак и неки Европљани као Марко Поло и Николо де Конти још више су допринели ширењу прича о андаманским пигмејима за које се иначе сумњало да су склони канибализму. Пре свега, описивали су их као „киноцефале“ – људе с главом пса, неприступачне и оштре према сваком ко

се појави на њиховим предивним плажама... У историјским записима, међутим, налазимо нешто друго. Између осталог стоји забележено да су управо Кинези и Арали на Андаманима својевремено организовали лов на робове, а то је, зна се, својеврсно злодело које и

после толико година још живи у сећању и традицији „негритоса“. Зна се такође, да су Енглези у 19. веку ова острва раја претворили у пакао.

Од 1789. па надаље, острва Андамани важила су за најстрашнију казнионицу у свету. Конкретније – на Великом острву, у садашњем главном граду Порт Блеру подигнут је такозвани „Селулар џејл“ где су у ланцима, тамновали најхрабрији ратници острва. Ћелије озлоглашеног затвора, иако још увек очуване, сад су празне и пусте. Само једну од њих користе за случај кад морају да притворе неког од локалних прекршилаца. На главном тргу и данас стоји постоље на којем су извршаване казне јавног бичевања. Ту су и кавези, справе за мучење, вешала. Све то данас привлачи знатижељне и најчешће збуњене туристе.

Под кишом стрела

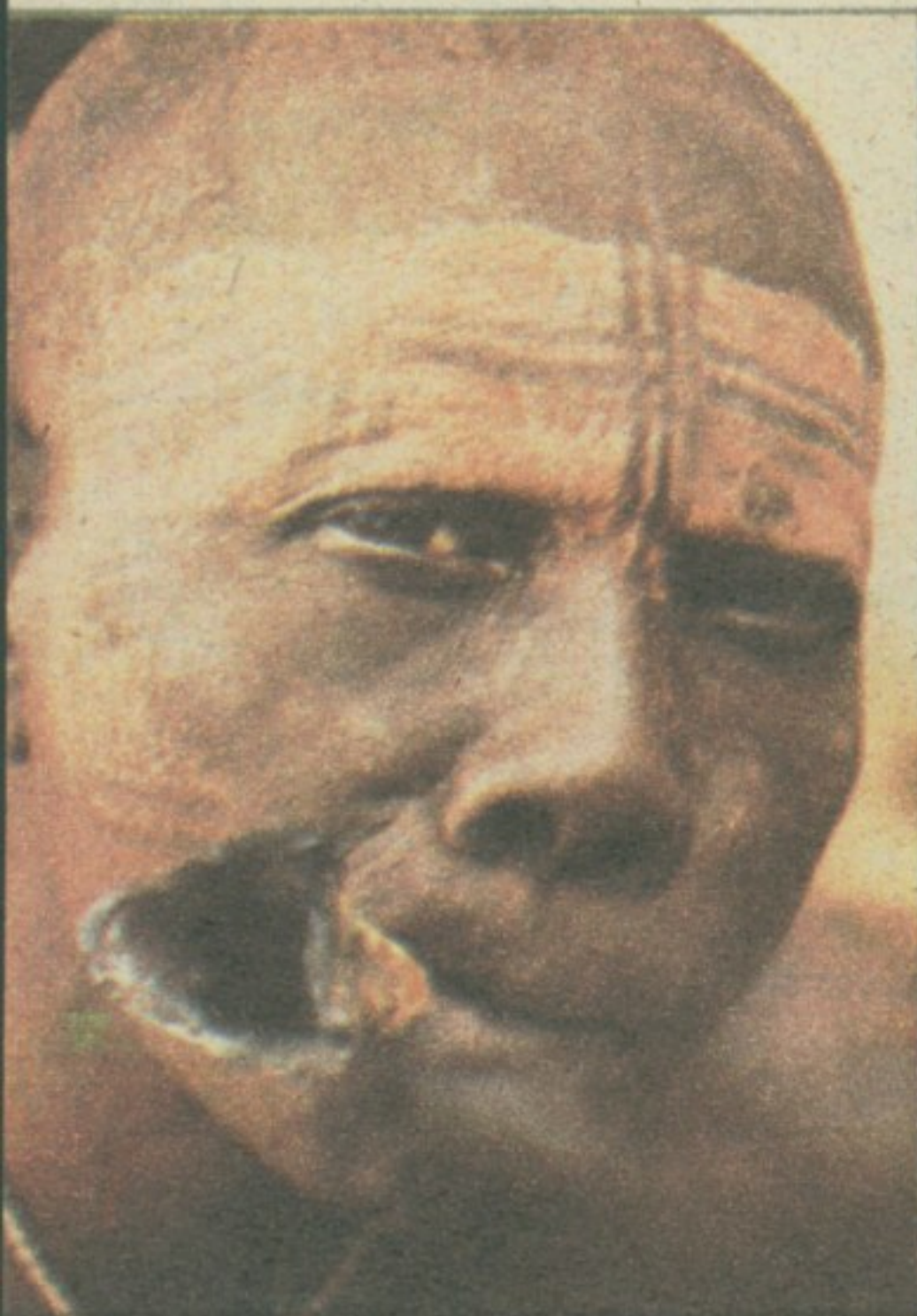
Кад се из Индије крене на Андамане, које ови зову „Коле пани“ (Црне во-

де), човеку се, каже, чини као да је кренуо на крај света. Зато је, ваљда, и сама помисао на бекство из затвора била лудост. И због тога што су Енглези, иначе најодговорнији за ову црну страницу колонијалне историје, с лакоћом хватали бегунце, уз помоћ Ака-Бо и Џарава Андаманаца из џунгле. Услуге острвљана плаћали су алкохолом и дуваном. Они мање опрезни и нетрпељиви „добили су“ од њих и неке њима тада непознате болести, туберкулозу, па и сифилис. Тако је, у ствари, и започело страдање племена Џарава, Сентинелеза и Онга...

Наставило се 1942, кад су се на Андаманска острва искрцали Јапанци и окупирали их, остајући ту, као господари, више од три године. Све у свему, депортирани Индијци, избеглице из Пакистана, пустолови из Енглеске, тајландски рибари, бурманске дрвосече, ловци, муслимански трговци, јапански војници – брзо су претворили острво у катао где су

Једно од Андаманских острва – у Данкановом пролазу

Пигмеји из племена Онга који живе на Малим Андаманима, су мирољубиви, али се никада не одвајају од свог оружја. Иловача на телу штити од инсеката, али има и ритуално значење. По њој исписују шаре које представљају језик умрлих.

кували све и свашта. Пигмеји су престали да буду њихови једини становници.

Да би их одбранила од радозналих туриста и истраживача, злонамерника и претерано здружених научника, индијска влада је установила специјални полицијски одред и сада два члана овог одреда у пратњи двојице функционера администрације и два стручњака из музеја антропологије у Порт Блеру редовно, хеликоптером, надзиру резерват у којем бораве „негритоси“. Али, увек када се хеликоптер спусти до изнад крошњи циновских стабала Северног Сентинела, метални трбух зазвони од кише стрела његових становника чије је непријатељство постало пословично.

Царство краљевске кобре

Пигмеји са Андаманских острва имају изузетан однос према природи. Иако свакодневно лове стрелом и рибаре, узимају само колико им је довољно за један добар заједнички оброк. Чим се око њиховог тренутног пребивалишта прореди дивљач, селе се на друго место. Кажу: „Треба животињама дати времена да – забораве!“ Философија неспојива с апетитима неумерених трговаца дрветом, на пример. Од две стотине врста дрвета 46 су стална мета циновских тестера. Иронијом судбине, столетно дрвеће девичанских шума најчешће се претаче у палидрвца. А Андаманци, једини у свету, још не знају да сами запале ватру!

Угрожен је и животињски свет на острвима: дугоноге циновске корњаче (неке од њих чак немају ни име), крабе зване „лопови“ тешке и по пет килограма, морски крокодили, 12 врста птица и дивљих свиња којих више нигде нема, да не помињемо огромну краљевску кобру, једну од највећих отровница на свету.

Непријатељство домородаца је очигледно, али и оправдано. Своје отровне стреле одапињу на све и свашта и то с пуно урођеног достојанства. Онге су једини мирољубиви домороци. Не дирају никога, као да желе да дају до знања да и сами очекују исто. Има их мало, можда стотинак. Неће лекаре – ницију помоћ. Желе само да их људи пусте да живе својим животом – да лове луком и стрелом, да сакупљају мед и воле се испод лишћа стално умивених крошњи. Белим „киноцефалима“ ту заиста нема места.

Д. Варагић

ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

ШТА БИ БИЛО ДА ДИНОСАУРУСИ НИСУ ИЗУМРЛИ?

Током 150 милиона година, нашој планетом су царевали диносауруси. А онда су одједном изумрли. Прави узроци њиховог нестанка, и поред многобројних претпоставки, још нису поуздано објашњени. Шта би било да нису ишчезли?

Већина диносауруса била је циновог раста, мада је било и мањих, растом сличних човеку. Кретали су се усправно, на задњим ногама. Мозак им је по запремини био готово као наш. Шта би се догодило да нису изумрли? Дали би њихови потомци створили интелигентну цивилизацију? То морамо да се запитамо ако погледамо остатке најнежнијег од тих створова, налик гуштеру: стенонихосауруса.

Наши преци личили су на ровчице које се хране инсектима, а ови рептили елегантног стаса ходали су на две ноге и били невероватно развијени с обзиром на доба кад су живели (пре 150 милиона година). На „рукама“ су имали дуге, веома спретне прсте. Имали су и канџе које су могли да увуку, као мачка. Њихови ситни, шиљасти зуби, били су смртнобисни за жртве. Имали су избуљене очи, које су могле да виде и напред и назад (признајете да би нам то добро дошло кад желимо да се почешемо по леђима или кад возимо у „рикверц“). Вид им је био веома оштар, тако да су могли успешно да лове у сумраку, па чак и ноћу. Све у свему, били су много боље „опремљени“ него ми.

Научници су се посебно позабавили тим необичним животињама. Открили су још да су ти рептили имали изванредно развијену моћ запажања и могли да реагују хитро као муња. Године 1967, у Алберти, у Канади, откривен је један костур стенонихосауруса, који показује да је, због развитка тих изванредних спо-

собности, код ове животиње дошло до значајних промена у мозгу.

Примати нису једине животиње које су у свом развоју ишле ка интелигенцији. И рептили су кренули путем напретка који је текао веома брзо. Већ мали, двоножни диносауруси-месождери били су изванредно развијени. У поређењу са њима, сисари из истог периода били су веома заостали. Били су плашљиви, нису се усуђивали да пређу у акцију и током две стотине милиона година пропуштали су све прилике да постану владајућа врста. За разлику од њих, рептили су искористили све могуће прилике. Разгранали су се на преко шест стотина врста, величина им се кретала од 20 центиметара до 15 метара, и живели су у свим срединама. Крокодили су се определили за воду, а птеродактили су се одважили да ураде оно што ниједна животиња до тада није пробала: да полете машући предњим удовима. Тако су настале птице.

Научници су покушали да одговоре и на питање шта би било са диносаурусима да нису нестали? На основу закона о развоју, дошли су до закључка да би се ове животиње, сличне кенгуру, полако развиле у човеколико биће. Врат би им постао тањи, реп би се изгубио, глава би се заоблила. Потпуно би се усправили па им реп, који је служио за одржавање равнотеже у трку, више не би био потребан.

Затим су научници нацртали то биће. Подсећало је на ванземаљца: истас и облик налик на човека, иста кожа као у гуштера, исте змијске очи, исте канџе. Једино што нема-

ушне шкољке, већ само мале отворе, и што на рукама и ногама има по три прста.

Да су еколошки услови били само за длаку друкчији, данас би можда то биће возило кола, дочекивало странке на поштанским шалтерима, свирало електричну гитару, попуњавало листиће лотоа. Гос-

подари Земље легли би се из јаја и од октобра до априла би спавали зимским сном. Мислите да ови створови нису лепи? Ни они немају ништа боље мишљење о вама. Сигурно би вас сматрали примитивним сисарима, односно најобичнијом дивљачи коју треба ловити.

В. Илијин

ПОТЕМКИНОВА

СЕЛА

БИО ЈЕ УСПЕШАН ВОЈСКОВОЂА И ЈОШ УСПЕШНИЈИ ДИПЛОМАТА, АЛИ ЈЕ У СВЕ СВЕТСКЕ ЕНЦИКЛОПЕДИЈЕ (СЕМ ВЕЛИКЕ СОВЈЕТСКЕ) УШАО КАО НЕНАДМАШАН ГРАДИТЕЉ – СЕЛА. МАЛО-МАЛО ПА ГА СЕ И ДАНАС, ОВДЕ-ОНДЕ-ТУДА-СВУДА, МНОГИ С РАЗЛОГОМ СЕТЕ

Леп сан досађала је шеснаестогодишња кћи пруског генерала Кристијана Аугуста. Лета господњег 1745. црквена звона Санкт Петербурга и целе Русије прославила су венчање немачке принцезе и будућег цара Петра III, унука Петра Великог. Седнаест година касније звона нису била тако гласна. Све је урађено у тишини. Неурастеник и пијанац, Петар III није на престолу саставио ни годину дана. Уз помоћ својих љубимаца Алексеја и Григорија Орлова, те Зубова, Њено царско величанство уморило је Његово царско величанство и закорачило у историју као Катарина II, доцније и Велика.

Историје се, том приликом, докопао и Григориј Александрович Потемкин. Двадесет трогодишњи официр коњичке гарде придружио се дворској завери и умногоме допринео њеном успеху. Да ли је потребно рећи да је и он имао слободан пролаз до најинтимнијих одаја жене која је изнад свега волела – власт. Из ложнице се, разумљиво, сасвим лепо могло утицати на спољашњу и унутрашњу политику Русије, што је десет година млађи Потемкин умео да искористи.

Незгодни Пугачов и свилене бубе

У то време политичке несугласице углавном су усаглашаване на бојном пољу. Оружје је било најпоузданији преговарач, а Григориј Потемкин је умео да га користи. У руско-турском рату 1768-74. заповедао је коњичким одредима, учествовао у успешним блокадама Хотина, Исмаила и Крајове, а у значајној бици код Силистрије поразио је Осман-пашу.

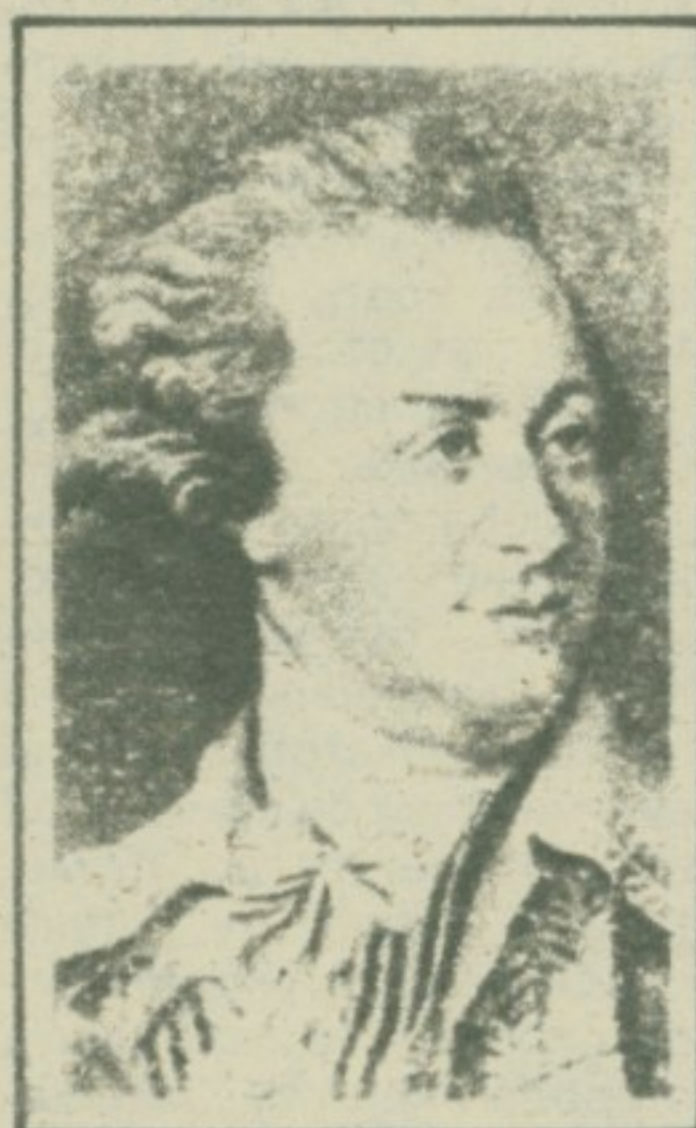
Није честито стигао да ужива у тријумфу, кад се над престолом, његове заштитнице и дружбенице надвила нова опасност – незгодни козак Јемељан Пугачов. Прогласивши се за несталога цара Петра III (у исто време се у Црној Гори и Шћепан Мали издаје за несрећног Петра III), подигао је устанак. Потемкин је морао да војује две године да би у крви угушио буну. За награду је добио власт над огромним пространством јужне Русије, а врло брзо – вештом дипломатском игром – ус-

пео је и да припоји Крим, пусту жељу многих руских владара.

Амбициозан, али и способан и енергичан, фелдмаршал Потемкин није мировао: реорганизовао је армију, основао Црноморску флоту, те изградио Севастопољ и Херсен. Председник Војног савета и вице-премијер бринуо је, на свој начин, и о воћарству, виноградарству, добавио свилене бубе, али и мајсторе – Грке, Јермене, Немце и Италијане – и населио их у подручја освојена за руско-турске војне.

Царица Катарина била је

одушевљена извештајима које јој је Потемкин редовно слао или, још чешће, доносио. О томе је, дако, ваљало упознати васколики свет и владарка која се прва досетила да противнике, уместо смртне казне, прогони у Сибир позвала је на све стране изасланике на руском двору да заједнички обиђу јужну Русију, односно Украјину.

Григориј Потемкин, човек за сва времена и све просторе

А царска се не пориче.

Из престолног града на ушћу Неве, у лето 1787, кренула је величанствена поворка. Царици која се редовно дописивала с Волтером и другим француским филозофима друштво су правиле још две крунисане главе: аустријски цар Јосиф II и пољски краљ Станислав, и он II. Да се види, да се зна.

Непријатељ никад не спава

И имало је шта да се види.

Уз друм, чист и широк,

ређале су се слике, упечатљиво сведочанство о срећном народу и мудрој царевини. У лепим и чистим оделима сељаци су марљиво обрађивали њиве, велика стада говеда мирно су пасла. Па онда амбари препуни врећа жита, колибе живих боја окићене венцима цвећа и славолуцима. С обавезним речима добродошлице „Добро пожаловать“.

Подразумева се да је царица била усхићена, а пратња уверена да је будућност, светла и ружичаста, већ стигла у јужне крајеве Русије. Ратник је постао и јунак рада, накачио још одличја и на поклон добио нових хиљаду „душа“ сељака. Био је то још један у низу тријумфа Григорија Потемкина.

Десио се, међутим, да је непријатељ – и тада и тамо – био будан, како то обично бива кад се крупним корацима граби напред. Наиме, француски маркиз Де Лин је, сасвим непланирано, путовао иза царске поворке. Потемкин га је изгубио из вида јер уважени гост, сасвим сигурно не би имао прилику да забележи и, касније, по повратку у Француску обелодани и ово:

„Сад сам схватио шта значи вешта обмана: пошто царица није, мимо протоколом утврђених места, излазила из кочија, била је уверена да су неке вароши – за чију изградњу је одобрила позамашне суме – већ завршене. Ми смо наилазили на градове без улица, улице без кућа, куће без кровова, прозора и врата. Нарочито направљене декорације рушене су чим би царица прошла...“

И гроф Сегир, француски посланик на руском двору, побринуо се да своја запажања о путовању кроз колонизирани крајеве Украјине, уместо царици, повери хартији:

„Градови, села, салаши, а понекад и обичне колибе били су украшени и замаскирани славолуцима, венцима цвећа, елегантним украсима, тако да је њихов изглед варао, претварајући их у нашим очима у прекрасне градове, у дворце подигнуте на неочекиваним местима, у раскошне паркове...“

Потемкинов план да засени Катарину Велику и белосветске представнике

на руском двору био је једноставан и, што не рече, генијалан. Јер, ко је још видео да се владару и страним угледницима сме показати беда народа, а у феудалној Русији тог времена она је била присутна на сваком кораку. Кметови су продавани на истим трговима где се ценкало око стоке.

И у филмској историји

Зато се потрудио да сјајно дочека уважене госте. Уз помоћ губернатора, разуме се. Поред пута којим је пролазила поворка преко ноћи су подизана нова насеља, заправо само предња страна, кулисе, оно што се види с друма. И то још украшавано. Неке куће су фарбане на месечини те су се власници задовољно смешкали певушећи, у себи, похвалу мудрој царевни: „У част твоју офарбаше кућу моју“...

Ноћ је, тада, била најбољи Потемкинов савезник. Сељаци су, заједно са стоком, касом терани даље, да поново, срећни и задовољни, кличу владару. У тим ноћним тркама морали су, под претњом батина, да пазе да случајно не испрљају или исцпају ношње које су им позајмили губернатори. У врећама којим су пуњени амбари налазио се песак...

Да је варка успела, без обзира на записе двојице Француза, „непријатеља“, сведочи податак да је Григориј Потемкин све до смрти (1791) био јака личност Катаринине Русије.

Историја, на срећу, не опрашта све, те су Потемкин, односно Потемкинова села постала синоним за опсене, ствари нарочито удешене само да на око изгледају добре и лепе, што рече Милан Вујаклија у свом „Лексикону страних речи и израза“.

Ваља, целовите истине ради, прибележити да је „учитељица живота“ Потемкиново име сачувала и на другачији начин. Већ је речено да је био успешан војсковођа и још успешнији дипломата. Заслужено или не, његово име носио је бојни брод на коме је, у време буржоаске-демократске револуције у Русији 1905, избио оружани устанак морнара. Тих дана је Лењин записао да је „бојни брод Потемкин остао непобеђена територија револуције“.

Ни историја кинематографије не може се замислити без – Потемкина. Филм Сергеја Ајзенштајна „Оклопљача Потемкин“, снимљен још 1925, и данас се сматра ремек-делом „седме уметности“.

Петар Милатовић

ГОЛА ПРАВО У КОЛА

Невоље су почеле чим су Кеј и Ричард, из енглеског града Бедфорда, навршили три месеца брачног стажа. Сваке недеље, када су се spremали за јутарњу проповед у цркви, Ричард би се први истуширао, обријао, обукао и засео у кола држећи притиснуту сирену док се Кеј купала и облачила.

Кеј није имала намеру да полуди, па је свом мужу покушала да објасни колико јој његова глупа навика смета. Није помогло. Онда се одлучила да са речи пређе на дело.

Једног сунчаног недељног јутра, док је Ричард по обичају трубио, Кеј је искочила из каде, истрчала гола и мокра у врт, тако претрчала травњак и улетела у аутомобил.

Шта мислите да ли је Ричарду икада више пало на памет да пипне сирену док се Кеј спрема? ■

НЕЋУ ТАКАВ ПОЉУБАЦ

Прва антипушачка кампања на италијанској телевизији типична је за менталитет наших суседа. Спот приказује мушкарца како нежно вади цигарету из жениних уста и замењује је пољупцем. Уз то иде слоган: „Ако ваша жена жели да пуши, дајте јој пољубац. Пољубац је бољи од цигарете!“

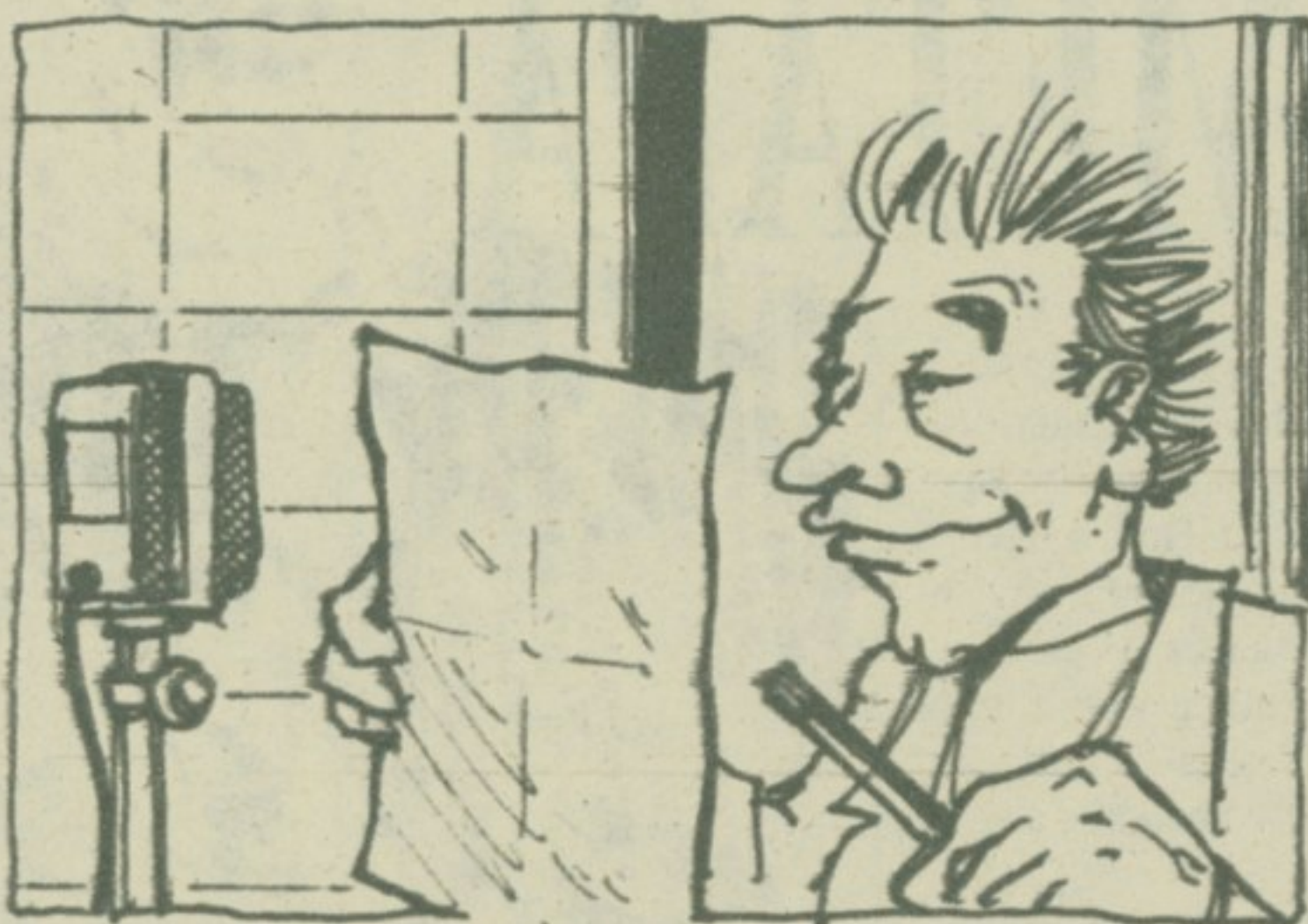
Италијанске жене увређено протестују. ■

ТУПО ПИСМО

Амерички телевизијски водитељ Вилард Скот радио се сећа дана које је провео у радију када је добио најлепше писмо у својој каријери:

„Драги господине Скот, мислимо да сте најбољи диск-џокеј у Вашингтону. Пуштате најстрашнију музику и имате најлепши глас од свих које смо чули. Извините због оловке, овде нам не дозвољавају да држимо ништа оштро.“ ■

ВАЖНЕ МАЛЕ ИСТИНЕ

Од дана када беба први пут успе устима да дохвати ножни палац, живот постаје непрекидна борба да се састави крај с крајем.

Никада не судите о некој књизи на основу филма истог наслова.

Данашње играчке тако су савршене да могу саме са собом да се играју.

Уливати тинејџеру животну мудрост исто је као купати рибу.

Родитељ пун разумевања силно ће се обрадовати када на тек постављеним зидним тапетима угледа шкработине написане без граматичких и словних грешака. ■

РЕЦЕПТ ИЗ ДАНСКЕ

Урадити или не урадити, питање је сада. Како да budete сигурни да ли заиста желите нешто да учините? БАЦИТЕ НОВЧИЋ! Најбуквалније. То пали јер, како тврди дански песник и математичар Пит Хејн, док је новчић у ваздуху, одједном ће вам синнути права ствар. ■

Живот пише драме

ПОГЛЕД СА ХИЉАДА МЕТАРА

**ХЕНК ДЕМПСЕЈ
СЕ ГРЧЕВИТО ДРЖАО
ЗА ИВИЦУ
ЗАДЊИХ ВРАТА
АВИОНА.
САМО, НИЈЕ
БИЛА У ПИТАЊУ
НЕКА АКРОБАТСКА
ТАЧКА,
РАДИЛО СЕ О
ЖИВОТУ ИЛИ СМРТИ**

Летели смо изнад Атлантика. Још неколико минута и бићемо у Луистону, у америчкој држави Мејн. Ишли смо за Бостон. Копилот Пол Бушер и ја били смо једини чланови посаде, уједно и путници, у авиону који иначе прима петнаест људи.

У једном тренутку и Полу и мени се учинило да неки чудан звук допире из задњег дела авиона. Договорили смо се да Пол преузме све команде док не испитам о чему се ради.

Тада, наравно, нисам могао ни да претпоставим да је тај јулски дан (сећам се, био је четвртак, 23) могао да буде и последњи у мом животу...

То се догађа неком другом

Ни сам не знам шта се догодило. Тек, у мањгвеном сам схватио да су се врата одбавила и разлика ваздушног притиска, између оног у кабини и спољнег, једноставно ме је избацила напоље. Да ли сам био толико присебан чли сам то инстинктивно урадио, никад нећу моћи да објасним, али грчевито сам се ухватио за ивицу врата. Та врата се у мањим авионима отварају надоле и уједно служе и као рампа, односно нека врста степеница по којима путници улазе у летелицу.

Прва мисао која ми је прошла кроз главу кад сам погледао надоле и угледао под собом океан била је – Хенк, нема ти спаса, умрећеш! А онда, за дивно чудо, нестало је црних слутњи. И, могу вам рећи, није почео да ми се одмотава цео живот пред очима, како кажу да се људима обично догађа кад су у смртној опасности. Био сам свестан да сам у готово безизлазној ситуацији, али то ми је дало још већу снагу. Заиста је требало „пренети“ снагу свих мишића у тај стисак прстију којима сам се држао за врата.

Одједном, имао сам утисак да се све то неком другом догађа. Као да сам читав приказ гледао на телевизији или на неком митингу летача-акробата. Човек који виси на готово осам хиљада метара над Атлантиком а ветар га баца као крпену лутку! Нисам осећао болове, није ме хватала паника, само се сећам да ми је било ужасно хладно. Није чудо, температура је била, касније сам сазнао, шест степени испод нуле.

Урадио сам нешто што сам од почетка знао да је потпуно узалудно. Стао сам да дозивам, вичем, урлам из свег гласа. Настојао сам да Полу дам до знања да сам још жив, да висим на вратима. Зашто сам то урадио, ко зна, можда ми је тако било лакше.

Ипак, ни себе нисам могао да заварам да ће ме Пол чути. То је било потпуно немогуће због ветра и буке.

Оно што нисам знао је да је Пол, чим је схватио да ме нема, да су врата одбављена, помислио да ме је ваздушни притисак избацио напоље. Сместа је обавестио спасилачке екипе обалске страже које су истог тренутка пошле у потрагу за мном.

Авион није смањивао висину. Да ли ће Пол икад спустити ту проклету летелицу на писту? Полако ме је обузимао бес. Чинило ми се да ћу остати тако вечно залепљен за врата. Да ће ми попустити снага, то ми уопште није ни падало напамет. Вероватно сам на тај начин и успевао да сачувам снагу – не размишљајући колики напор заправо чиним.

Залепљен за врата

Само да се приближимо земљи! То је било једино о чему сам могао да размишљам. А авион је, као за инат, и даље био високо на небу. Тек после петнаест минута (и то сам касније сазнао) које су се мени, не морам посебно ни да наглашавам, чиниле као вечност, почели смо да се спуштамо. Приближавали смо се Портланду.

Шта ће сад бити, први пут ме је обузела паника. Авион ће се безбедно приземити, али шта ће бити са мном? Да ли ће ме спљоштити, да ли ће то бити крај таман кад сам поверовао да сам спасен?

Срећом, када је летелица дотакла портландску писту, схватио сам да ће бити све у реду. Додуше, гледао сам тло под собом на раздаљини од двадесетак центиметара, али – остао сам жив!

Кад се авион умирио, а амбулантна кола са екипом лекара дојурила до летелице, за сваки случај, запрепашћени лекари сместа су дотрчали да ми укажу помоћ. Једва су успели да ми одвоје прсте од металних врата. Тек у том тренутку схватио сам да сам опасно изранављен. Али, у шок-соби сам остао кратко, само ту ноћ. Ваљда ми се журило да наставим да живим.

Ово је исповест четрдесетипетогодишњег пилота Хенка Демпсија који је преживео готово безизлазну ситуацију. Можда је занимљив податак о његовој телесној грађи. Висок је 192 центиметра, тежак близу сто килограма. Бави се спортом.

В. С.

Илустровао Саша Живковић

ШЕСТИ КОНТИНЕНТИ

ЛИК ОРИЈАН

ЦРТА: Е. ПАП (Е. РААРЕ)

ПИШЕ: ГРЕГ (GREG)

ТАМАН ИМАМО ВРЕМЕНА ДА СТИГНЕМО У ДОЛИНУ!

А СУТРА БЕМО
НАСТАВИТИ ПО
ХОФЕРОВОМ
ПЛАЊУ!

КОЛИКО
ЈЕ ВЕЋ
ПРОШЛО ОТКАД
ЈЕ НЕСТАО!

ДА ВИДИМО...
ПИСМО МИ ЈЕ
ПОСЛАО 20. ЈУНА, ДВА
ДАНА ПОШТО ЈЕ
ЗВАНИЧНО ПРЕКИ-
НУО ИСТРАЖИВА-
ЊЕ...

ЗНАЧИ, ПРЕ
ЧЕТИРИ И
ПО МЕСЕЦА!
ТРЕБАЛО ЈЕ
МНОГО РАНИ-
ЈЕ ДА ДО-
ЂЕМ ОВАМО!

ЗНАТЕ
И САМИ
ДА ЈЕ
ТО БИЛО
НЕИЗВОД-
ИМВО
ЗБОГ
ВАШИХ
НОВИХ
ИСТРАЖИ-
ВАЊА!

ИПАК, СВАКИ РЕД
КОЈИ ЈЕ ХОФЕР НАПИСАО,
ИСПУЊЕН ЈЕ НЕКОМ
ЗЕБИДОМ! АКО СУ ПРИКА-
ЗЕ О КОЈИМА ГОВОРИ
БИЛЕ ХАЛУЦИНАЦИЈА,
НЕ БИ БИЛО ЧУДНО ДА
СЕ СТРОМОВЛАКИ ИЗ
НЕКУ ЛИТИЦУ... СЕМ
ТОГА, СВЕ ЈЕ САД
ПОКРИВЕНО СНЕ-
ГОМ!

ДА,
СНЕГОМ?!

ПА ДА!
ТЕ РУШЕВИНЕ СУ
САД ПОКРИВЕ-
НЕ СНЕГОМ!

ИМАЈТЕ
У ВИДУ ДА
СЕ СТИЖА
МРАК!

© EDITIONS LOMBARD

САМО
ДА БАЦИМ
ПОГЛЕД...

НЕ МОГУ ЈЕ!
ЈЕДНА БЕЗ-
ВЕЗНА ПРИЧА
РАСПАЛИЛА
МУ ЈЕ
МАШТУ...

ЕНО
СКРОВИШТА!
ОДМАХ СЕ
ВРАЋАМ!

НЕ,
ДОКТОРЕ
КАЛА! КАС-
НО ЈЕ!

ХОФЕР ЈЕ
ИМАО ДАРА ЗА
ОПИСИВАЊЕ, КАО
ДА САМ ОВДЕ
БЕГ БИО...

ЗНАЧИ, ТУ
ИХ ЈЕ ВИ-
ДЕО! ВЕТАР
ЈЕ УКЛОНИО
ТРАГОВЕ,
ДАЛИ...

ЕНО
И КОВЧЕГА
ИЗ ПИСМА!
СВЕ ЈЕ ТО-
ЛИКО ЧУДНО...

© EDITIONS LOMBARD

ЛОРА,
ЗА ВРЕМЕ
ВОЖИЋЕ ИНСПЕК-
ТОР МИЛЕР МИ
ЈЕ ИСПРИЧАО
НЕКЕ ЛОКАЛНЕ
ДОГОВОДШ-
ТИНЕ...

А МЕНИ
ЈЕ ИСТО
ТО ИСПРИ-
ЧАО ИН-
СПЕКТОР
НОДЕР...

ТРЕБА ИСПИТАТИ ИМА-
ЛИ СВЕ ТО НЕКЕ БЕ-
ЗЕ С НЕСТАНКОМ
КАЛЕ!

ДВЕ СТВАРИ
ТРЕБА ДА СУ
ВАМ ЈАСНЕ! ПРВО,
ИЗБЕГАВАЈТЕ ДА
УНОСИТЕ НЕМИР
МЕЂУ ТУРИСТЕ...

„ДА НИ СЛУ-
ЧАЈНО НЕ ОМЕТА-
ТЕ НАШ РАД! У
ТОМ СЛУЧАЈУ, МО-
РАЛИ БИСМО ДА
ВАС УДАРИМО...“

ЈАСНО...

СВАКАКО...
ЗНАМ ДА ВАШ
ДОХОДАК У
МНОГОМЕ ЗАВИ-
СИ ОД ТУРИЗ-
МА...

ТАЧНО! А ДРУГО ШТО
ТРЕБА ДА ИМАТЕ
НА УМУ ЈЕ...

8

EDITIONS LOMBARD

СИГУРАН
СИ ДА ЈЕ ТО
БИО ХУГО!

ЈОШ МИ
У УШИМА ОД-
ЗВУКА НЕГОВ КРИК,
КАО КАД ДЕТЕ
ВИДИ НЕШТО
УЖАСНО...

ПРЕ НЕГО ШТО САМ ПО-
ЗВАО ПОЛИЦИЈУ, ДОБРО
САМ РАЗГЛЕДАО СКРОВИ-
ШТЕ И ОТКРИО САМО
КОВЧЕГ ПУН СНЕГА...

... И МАЛУ БАРУ
ПОРЕД КОЈЕ ЈЕ
ЗНА БИО ИСПР-
КАН! УЗЕО САМ
УЗОРАК ТЕЧНОСТИ...

НИСАМ ХТЕО
ДА ИШТА ПО-
МИЊЕМ ИН-
СПЕКТОРУ
БЕЗ ВАШЕ
САГЛАСНОСТИ!

ДА НИЈЕ
ХЛОРО-
ФОРМ?

НИЈЕ! ПОМИРИШИ!
ТО УПОТРЕБЉАВАМО
У НАШОЈ ЛАБОРАТОРИ-
ЈИ ЗА ОГЛЕДЕ С УС-
ЛОВНИМ РЕФЛЕК-
СИМА...

!

МРАВЉА
КИСЕЛИ-
НА?!

ЛИК, ВЕЋ ЈЕ
КАЧО...

ХМ...
КАКВА ЛИ
ЈЕ ТО ШАЛА
С МРАВЉОМ
КИСЕЛИНОМ?

МОЖДА
ТА БАРИЦА
НЕМА НИКАК-
ВЕ ВЕЗЕ С
ХУГОВИМ
НЕСТАНКОМ...

КОЛИКО
ЗНАМ, МРАВЉА
КИСЕЛИНА СЕ
НЕ КОРИСТИ
ТЕК ТАКО...

ЧЕМУ ЗАПРАВО СЛУ-
ЖИ У ВЕЋИМ
КОЛИЧИНАМА?

КРЕНИМО ОД
МРАВА...

ДА БИ СЕ ДОБИЛА
ТОЛИКА КОЛИЧИНА, ПО-
ТРЕБНЕ СУ МИЛИЈАР-
ДЕ ТИХ ИНСЕКА-
ТА...

А ЈЕДНА
ИНЈЕКЦИЈА
ИЗАЗИВА ПАРА-
ЛИЗУ ИЛИ СМРТ!

БОЈИМ
СЕ ДА
ЈЕ ХУГО
КАЛА
НАТРАПАО
НА УБИЦУ
КОЈИ СЕ
ПОСЛУЖИО
МРАВЉОМ
КИСЕЛИ-
НОМ!

ВИ НЕ ГУБИТЕ
ВРЕМЕ, ГОСПОДИНЕ
ОРИЖАН! МИСЛИЛИ СМО
ДА СТЕ ЈОШ У
КРЕВЕТУ...

НИСМО
ОВДЕ ДА ЛЕНЧАРИ-
МО, ИНСПЕКТОРЕ!
ТОВА ЋЕ НАС ОДВЕСТИ
ДО ОНОГ СКРОВИШТА!
ХОЋУ ДА
ВИДИМ МЕСТО
ДОГАЂАЈА!

НАША СЛУЖБА ТАМО НИ-
ЈЕ ОТКРИЛА НИ-
ШТА ЗАНИМИ-
ВО! МИСЛИТЕ
ДА ЋЕТЕ ВИ...

НИСАМ
ТО РЕ-
КАО...

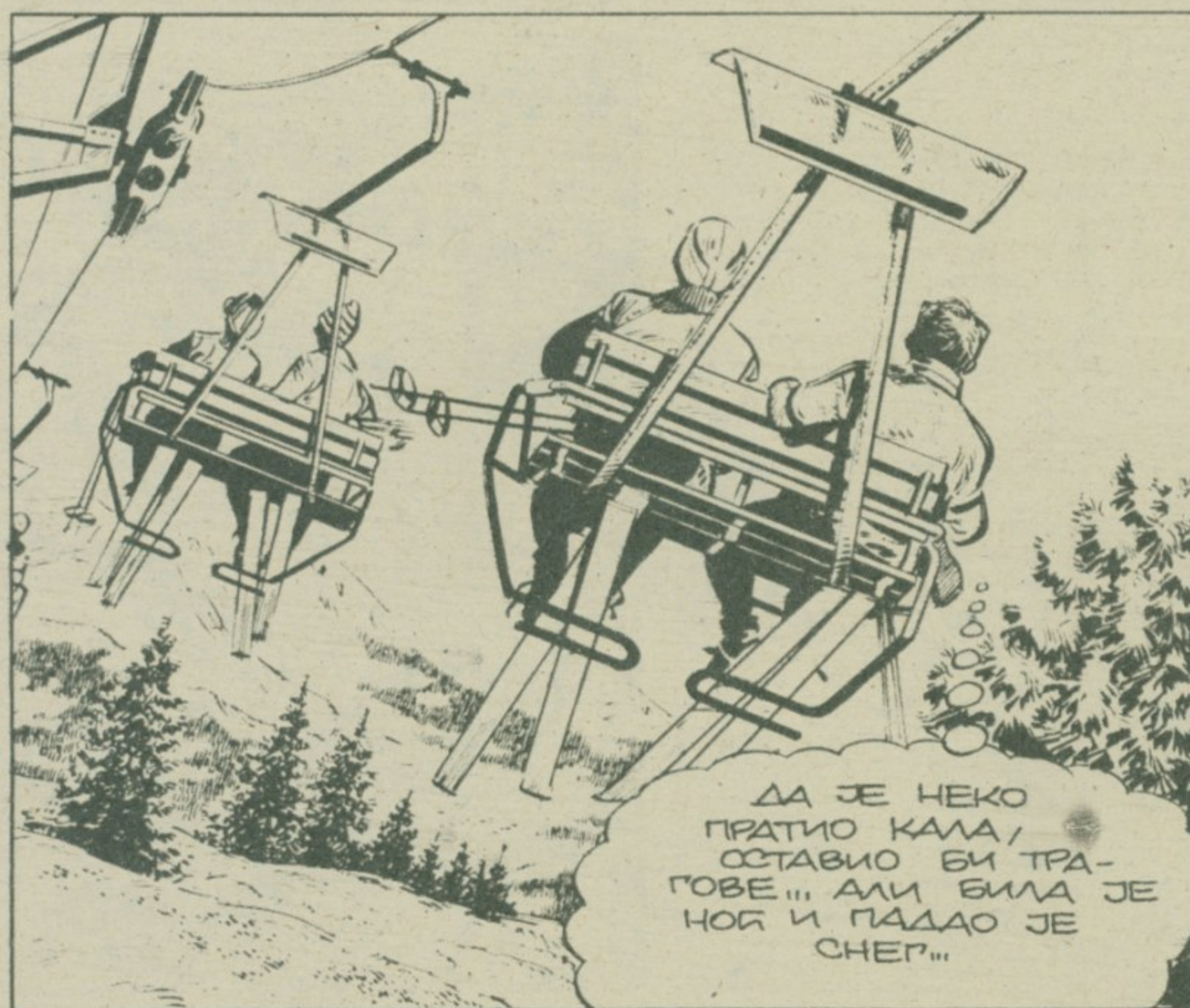
А МОЖДА ЈЕ НАМА НЕ-
ШТО ПРОМАКЛО ШТО МО-
ЖЕ БИТИ ОД ЗНАЧА-
ЈА, ОРИЖАН!

ЕТО
ВИДИТЕ!

НИСИ МУ
РЕКАО ДА
ЈЕ ОНАЈ
СНЕГ У
КОВЧЕГУ
У СТВАРИ
ШЕЌЕР...

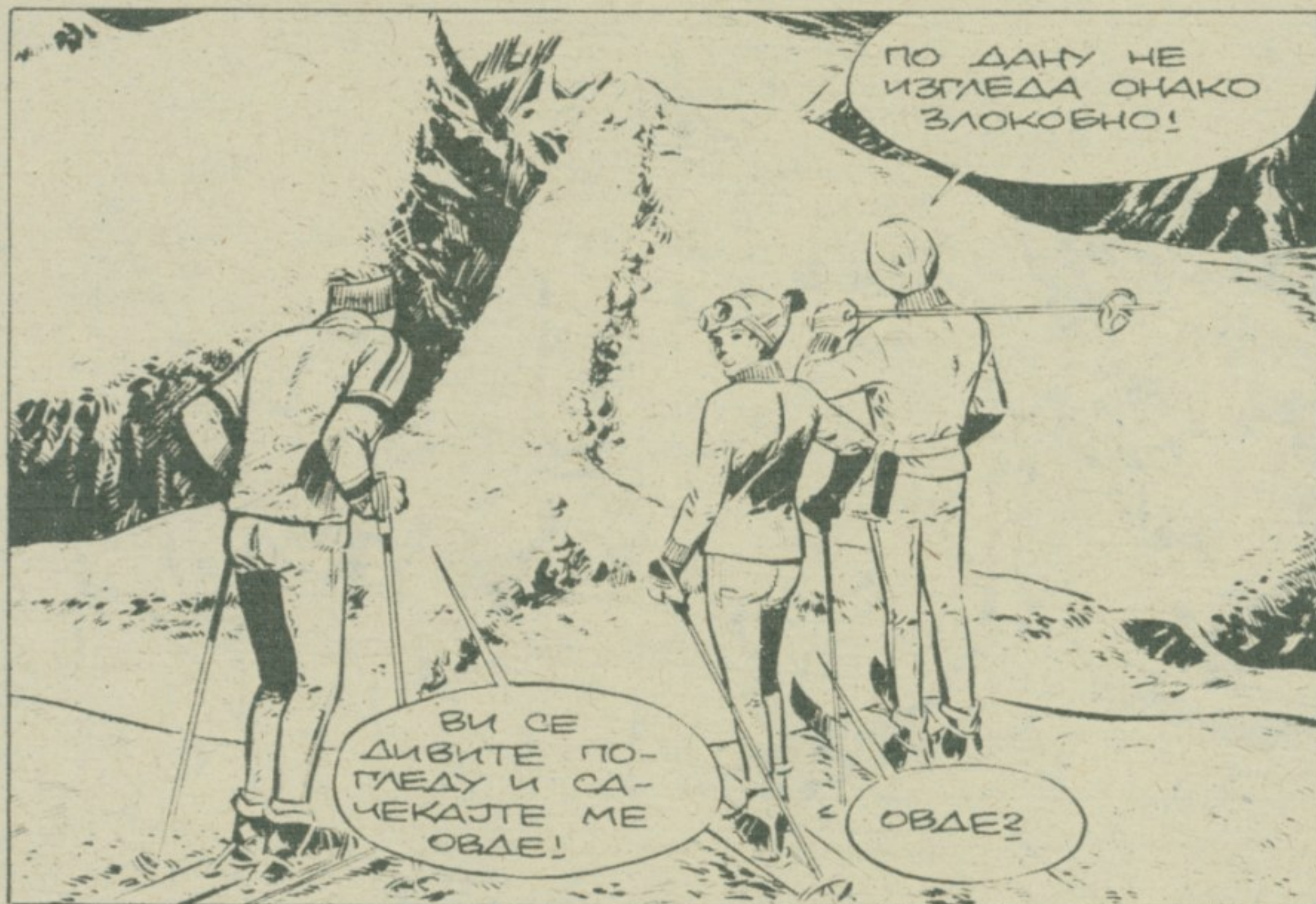
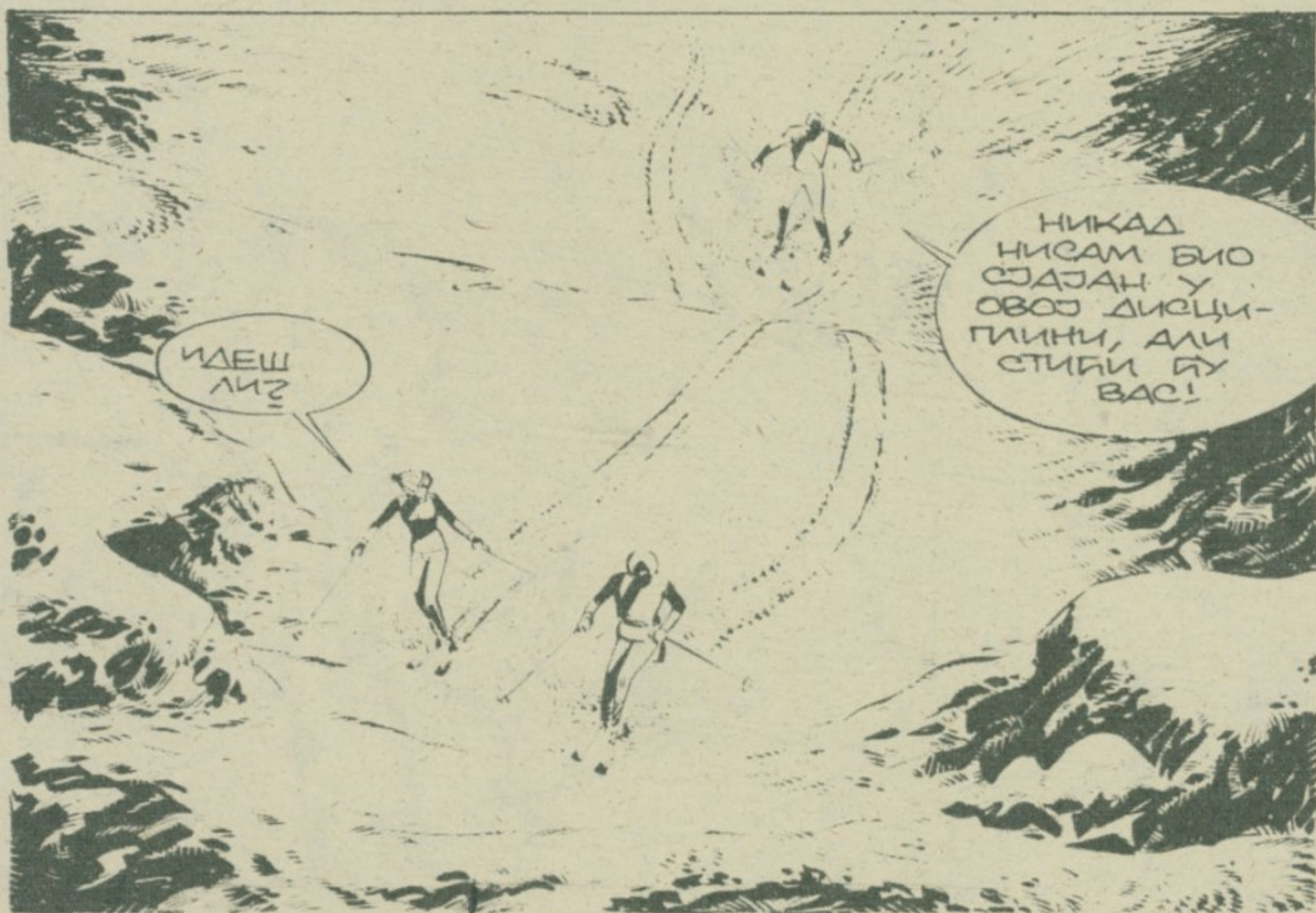
А ШТО
БИХ?!
ВИДЕЋЕ-
МО ДА ЛИ
ЋЕ САМ ТО
ПРИМЕТИ-
ТИ...

ДА ЈЕ НЕКО
ПРАТИО КАМА/
ОСТАВИО БИ ТРА-
ГОВЕ... АЛИ БИЛА ЈЕ
НОГ И ПАДАО ЈЕ
СНЕГ...

СИГУРАН САМ ДА ПОСТОЈИ
РАЗЛОГ ЗА ХОФЕРОВ НЕСТА-
НАК! А КАДА ЈЕ КАЖИЋЕШ
ШТО ЈЕ БИО СУВИШЕ ЗНАТИ-
ЖЕЉАН... АЛИ УСКОРО ЋЕМО
СВЕ ЗНАТИ...

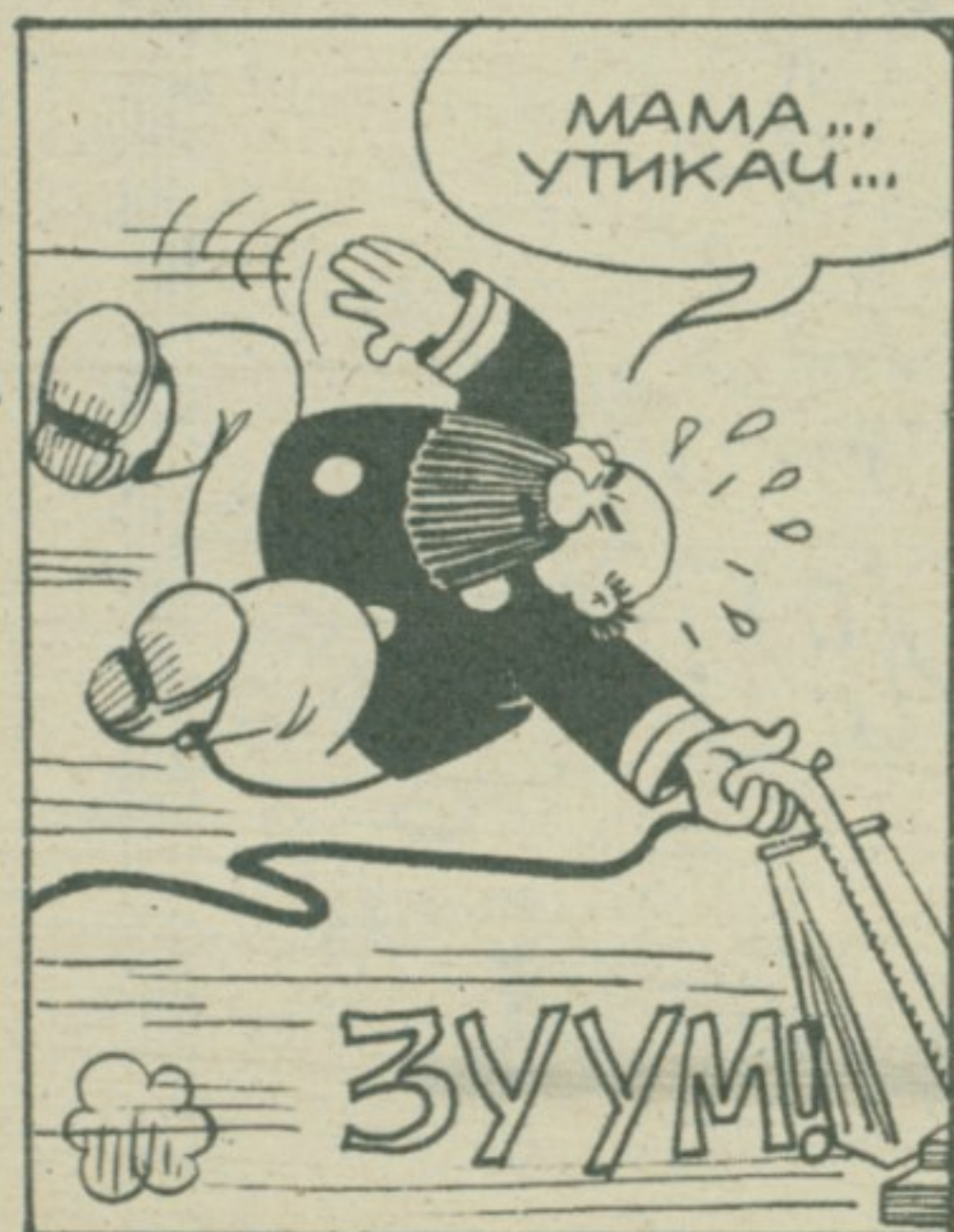
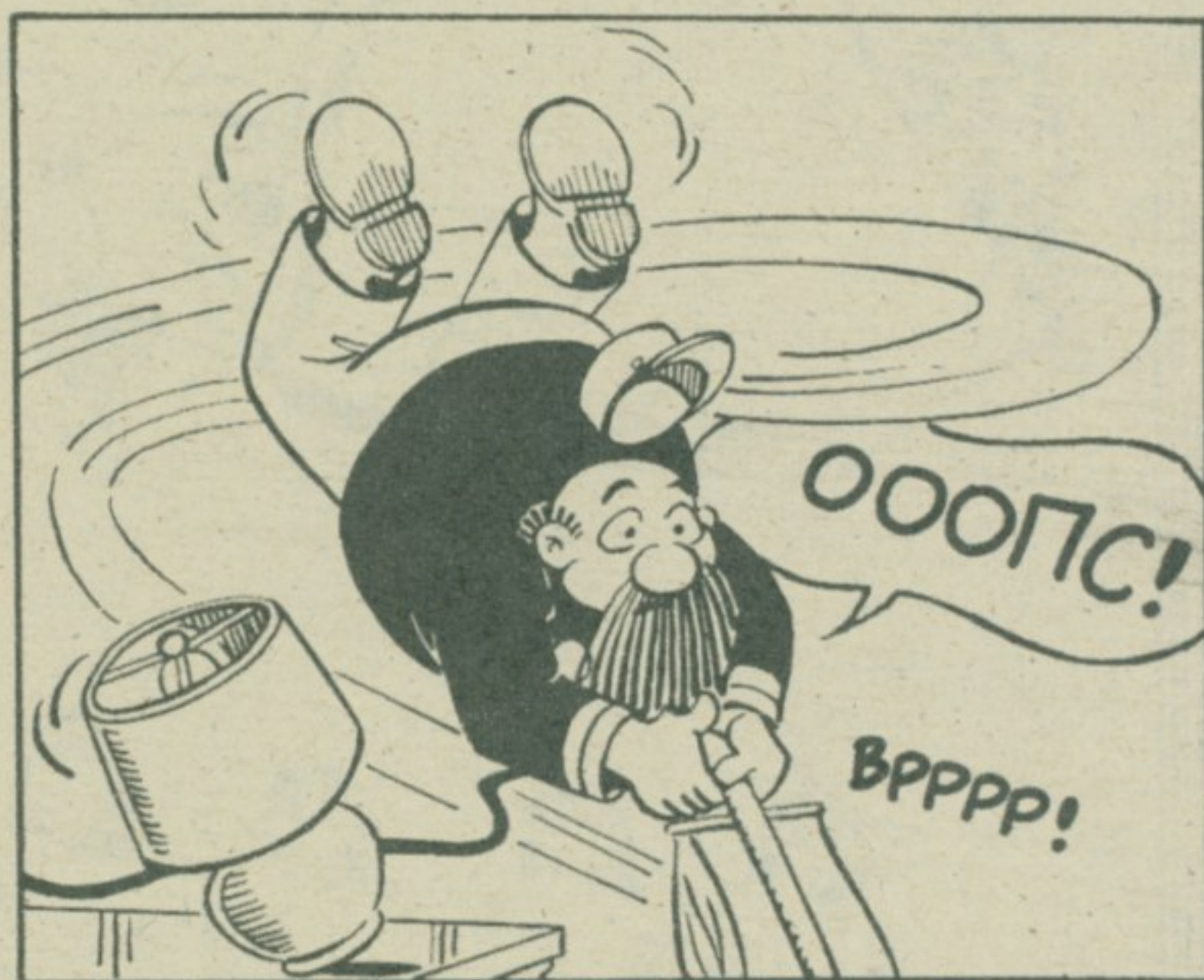

© Editions Lombard

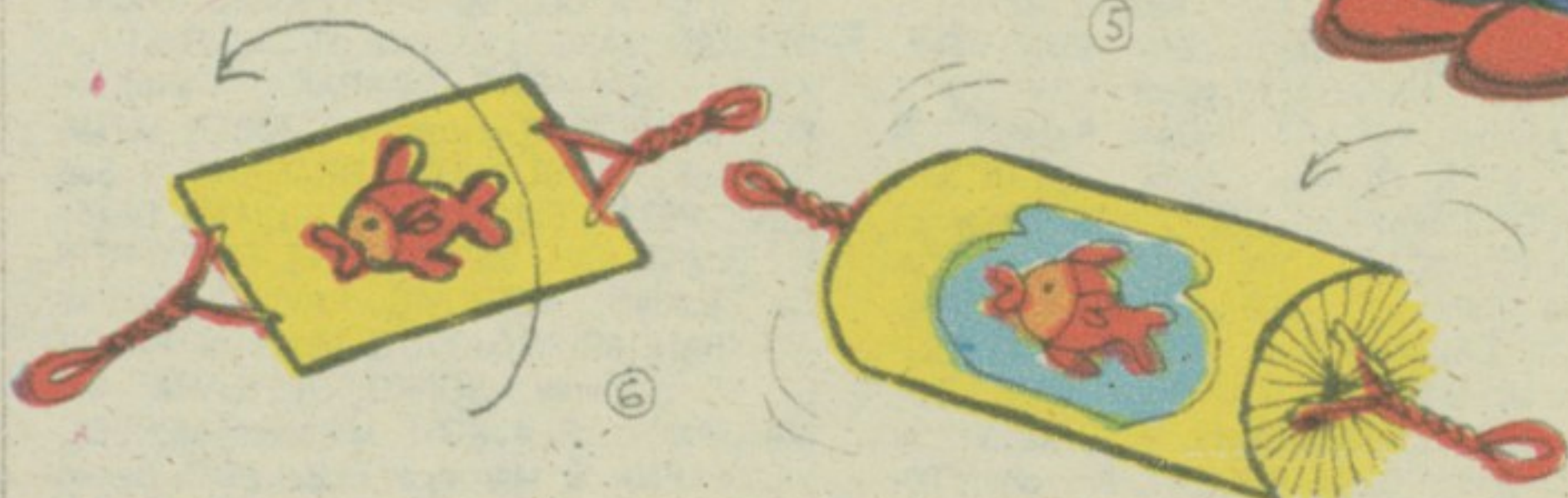
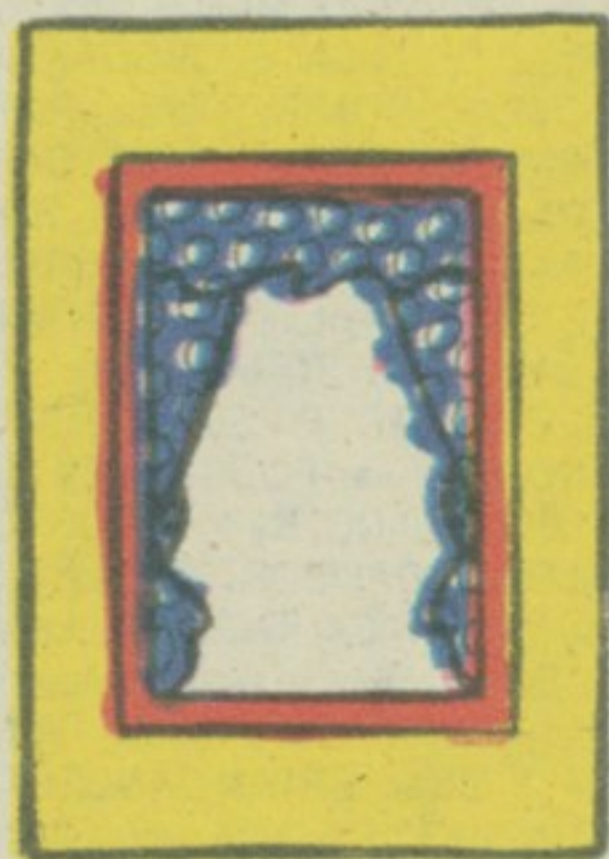
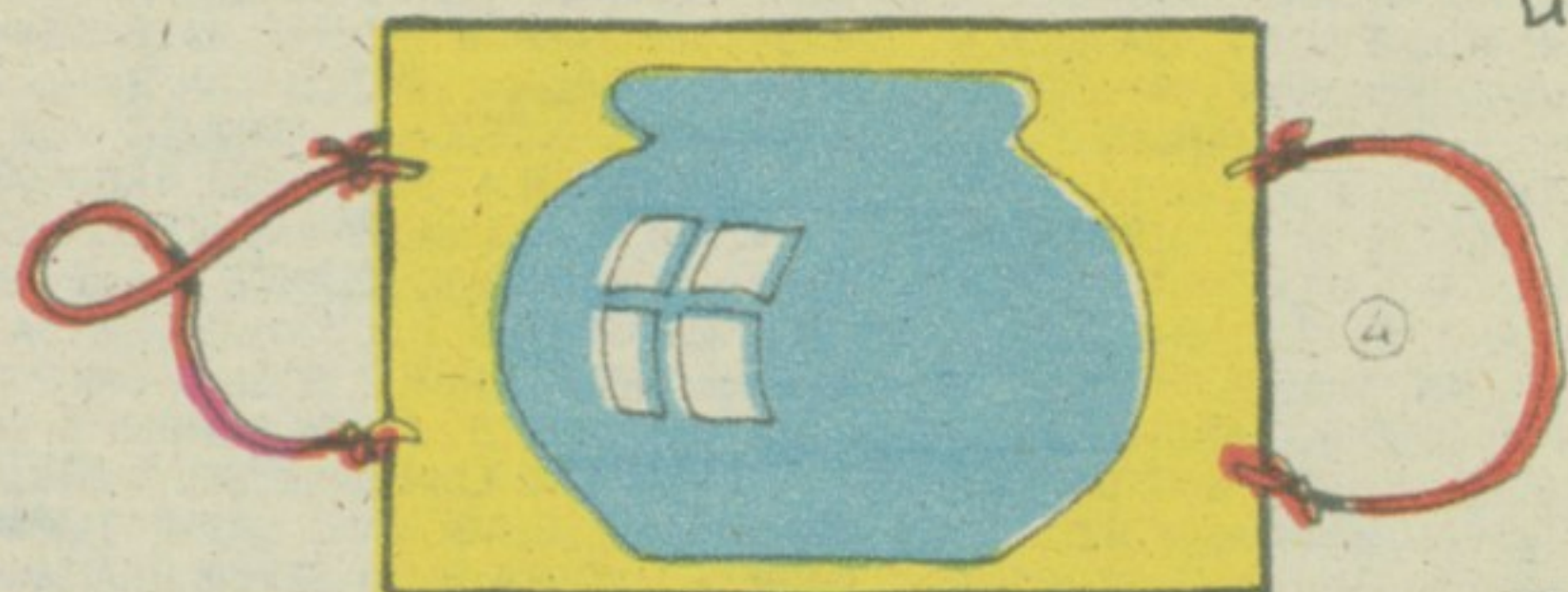
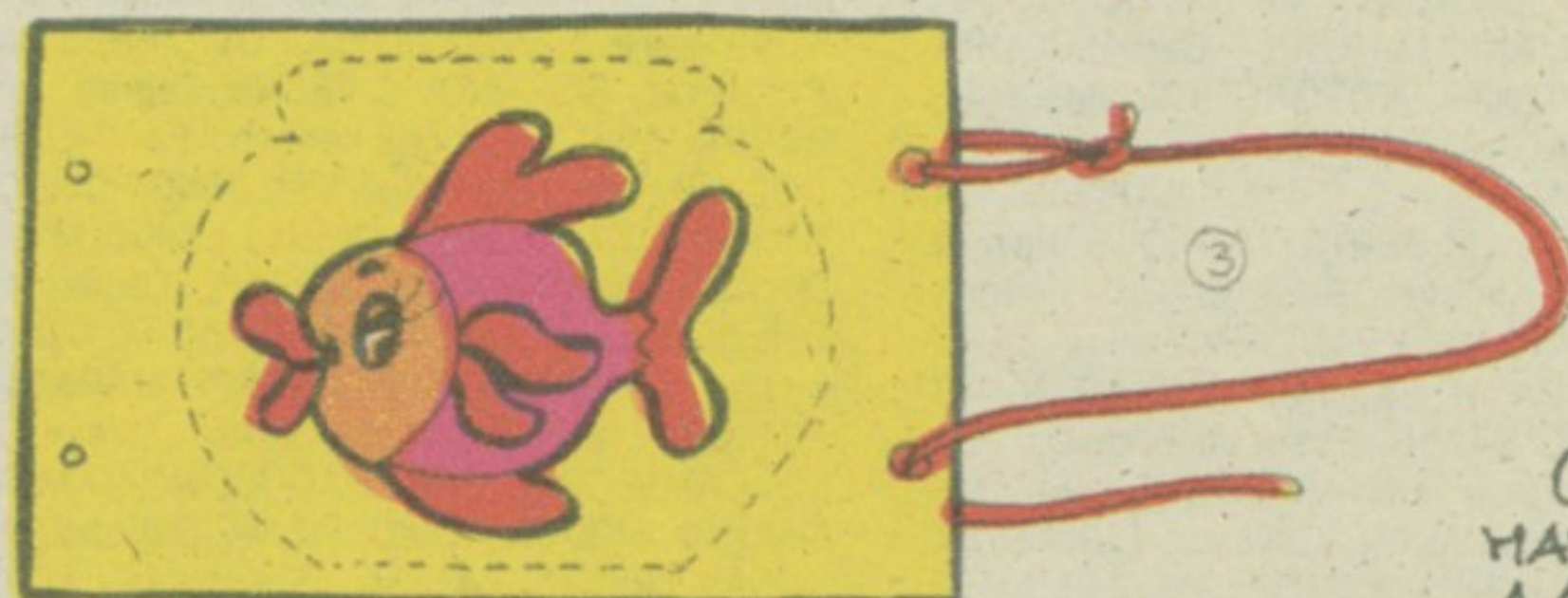
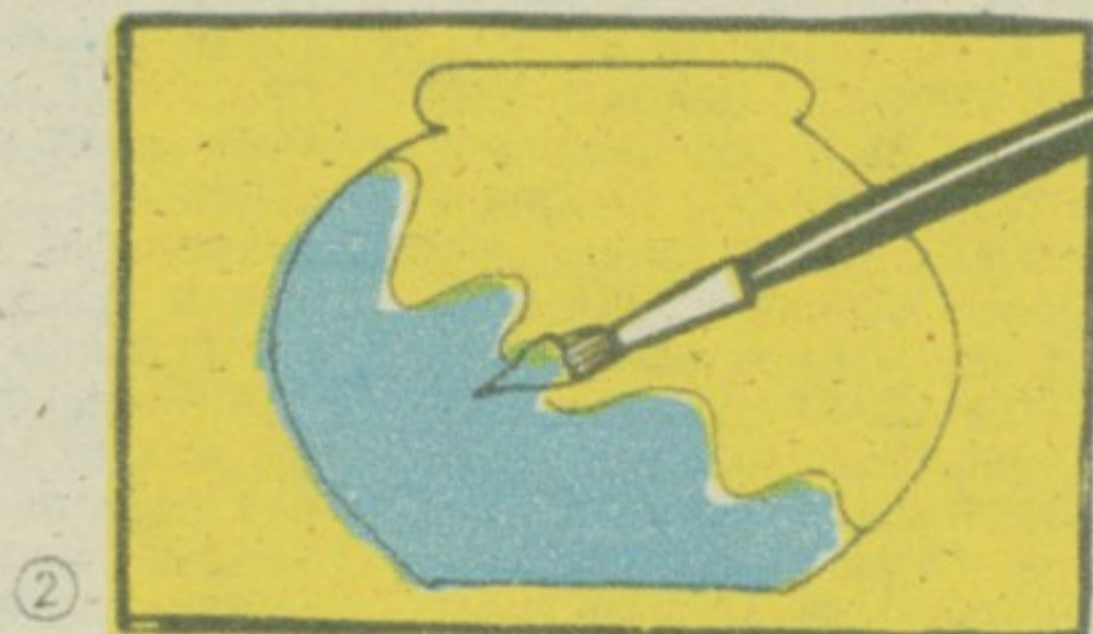
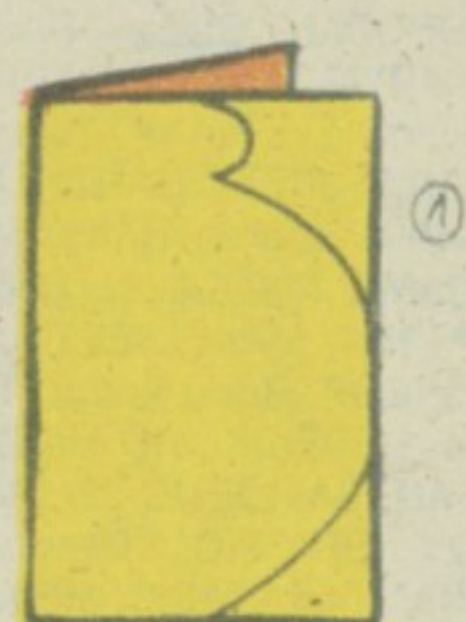
НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

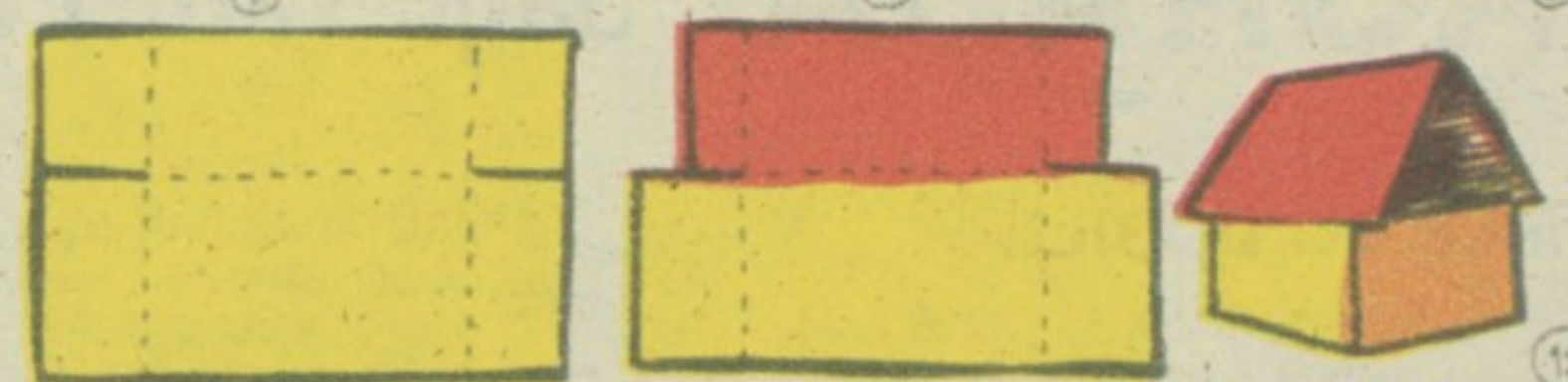
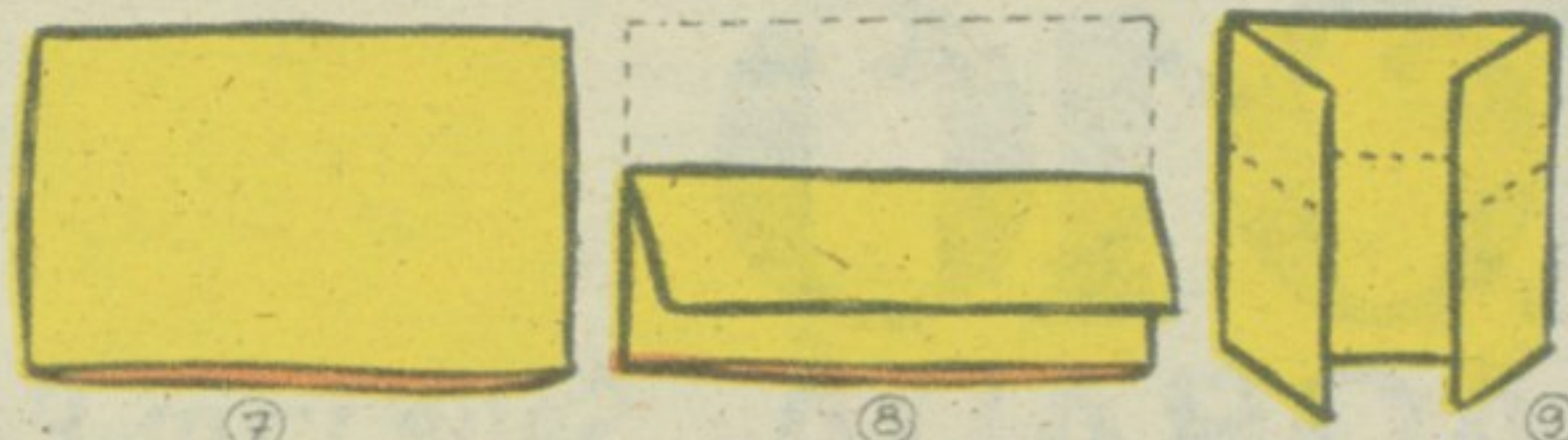

ИГРАЧКЕ ОД ПАПИРА

БИОСКОП - СА ЈЕДНЕ СТРАНЕ КАРТОНА НАЦРТАЈТЕ АКВАРИЈУМ (ИСЕЦИТЕ ГА НАЈПРЕ ОД ПАПИРА ДА БУДЕ СИМЕТРИЧАН - ЦРТ. 1), ПА ГА ПРИСЛОНИТЕ НА

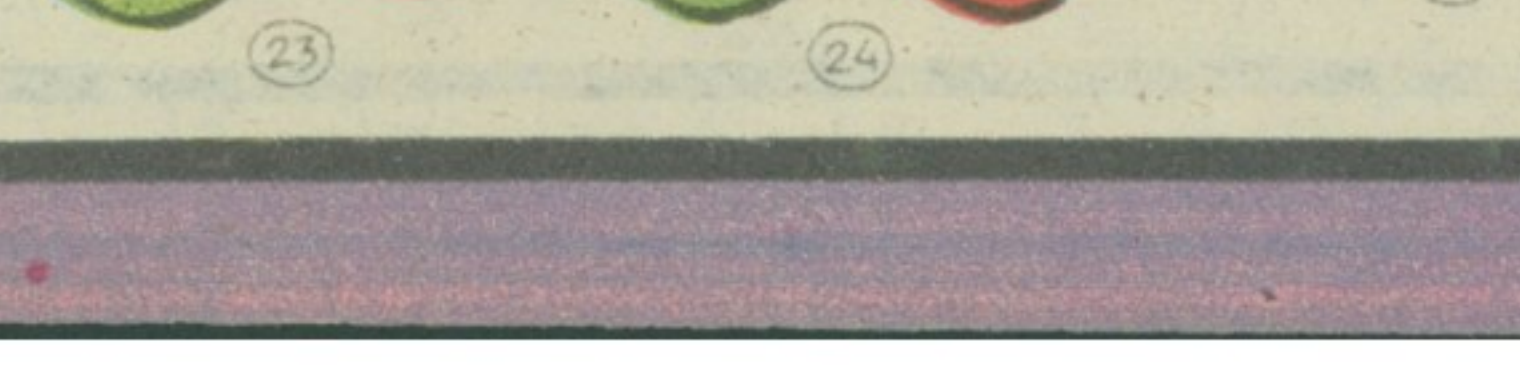

КАРТОН (ЦРТ. 2). СА ДРУГЕ СТРАНЕ КАРТОНА НАЦРТАЈТЕ РИБУ (ЦРТ. 3), СА СТРАНЕ ВЕЖИТЕ ПЕТЉЕ ОД ВУНИЦЕ (ЦРТ. 4), УПРЕДИТЕ ВУНИЦУ ПРЕКО ПРСТИЈУ, И ОАМОТАВАЈТЕ. ИЗГЛЕДАЊЕ КАО ДА ЈЕ РИБА У АКВАРИЈУМУ (ЦРТ. 6). НА ИСТИ НАЧИН МОЖЕТЕ ДА НАПРАВИТЕ И ДЕВОЈЧИЦУ НА ПРОЗОРУ.

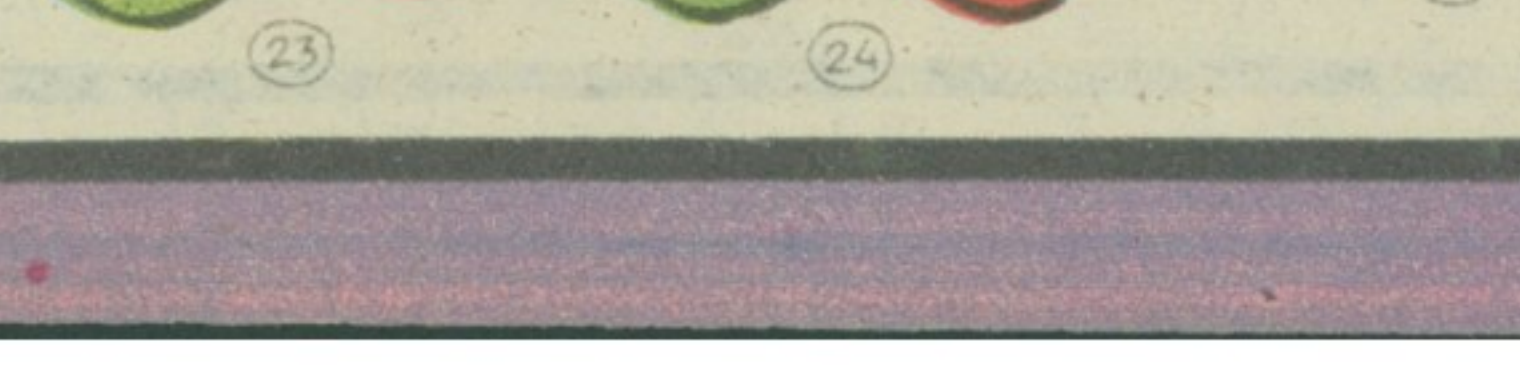
КУКИЦА ОД КОВЕРТА-

КОВЕРАТ (ЦРТ. 7) ПРЕСАВИЈТЕ (ЦРТ. 8) ПО ДУЖИНИ И НА ОБЕ СТРАНЕ ПО ШИРИНИ (ЦРТ. 9), ЗАСЕЦИТЕ (ЦРТ. 10) ПА ЗАТИМ ОДСЕЦИТЕ ПАРЧЕ (ЦРТ. 11) И РАЗВУЦИТЕ КУКИЦУ (ЦРТ. 12). ПРОЗОРЕ И ВРАТА НАПРАВИТЕ ТАКО ШТО БЕТЕ ПРОСЕКИ КОВЕРАТ КАО НА ЦРТ. 13 И 14.

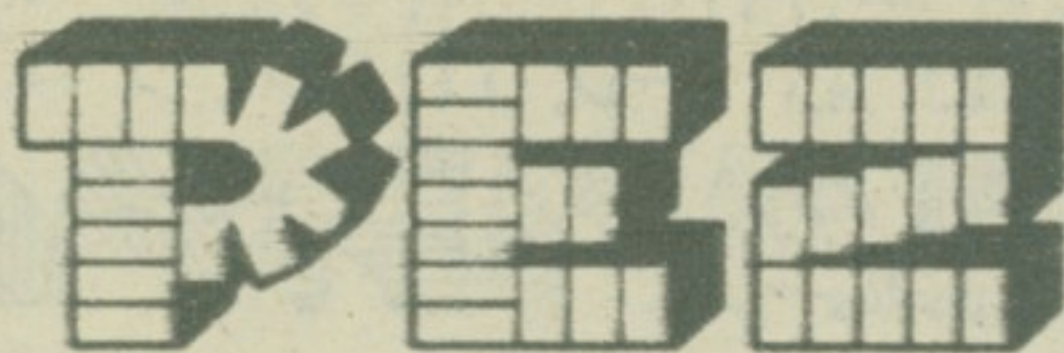
ШВЕДСКА КОРПИЦА - СРЦЕ

ПРЕСАВИЈЕНУ ТРАКУ ХАРТИЈЕ (ЦРТ. 15) ИСЕЦИТЕ ПО СЛОБОДНОМ КРАЈУ У КРУГ (ЦРТ. 16 И 17) И ПО СРЕДИНИ (ЦРТ. 18). ИСПРЕПЛИЊИТЕ ТРАКЕ КАО НА ЦРТЕЖИМА 19, 20, 21, 22, 23 И 24. ПРОВУЦИТЕ ДЕБЛУ ВУНИЦУ И СРЦЕ (ЦРТ. 25) ОКАЧИТЕ, РЕЦИМО, О ЛУСТЕР.

1010 NAGRADA

Šalje vam Petar

BICIKLE SU DOBILI:

1. JOSIPOVIĆ JADRANKO, 78216 Ivanjska, Josipovići 224 – BANJA LUKA.
2. KOLIŠ MARIO, 63000 Celje, Frankolovskih žrtava 28.
3. BABIĆ BOJANA, 15000 Šabac, Jadranka 8/II.
4. OŽANIĆ ŽELJKA, 41430 Samobor, M. Biščana 4
5. ŠEBEZ GORAN, 24000 Subotica, AVNOJSKA 35
6. MATOVIĆ LJILJANA, 73300 Foča, Dragojević Jošanica
7. BOROJEVIĆ ŽIVKO, 78415 Zalužan, S. Jablan
8. VUKELJA TANJA, 23272 Novi Bečej, Marka Oreškovića 133
9. KONČOŠ VLADIMIR, 23000 Zrenjanin, Stanoje Glavaša 10
10. TANJEVIĆ VLADICA, 84215 Gradac, kod Pljevalja

PRETPLATU NA ZABAVNIK DOBILI SU:

1. HALAS VUKAŠIN, 23000 Zrenjanin, Karadorđevačkog odreda 9
2. LEVAK IVAN, 41230 Krapina, Bobovje 35

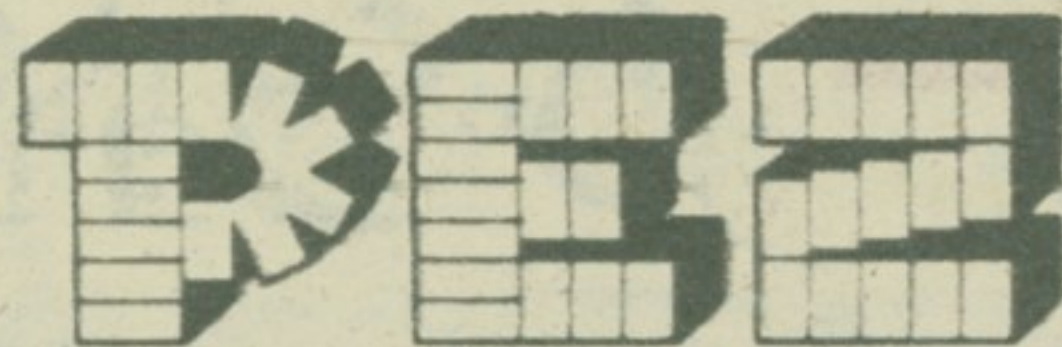
MAJICE SU DOBILI:

JELIĆ BRANISLAV, Bečej; PERŠIĆ MIRKO, Golubinci; MARINKOV BILJANA, Zrenjanin; ANA-MARIJA BONA, Beograd; STANIŠLJEVIĆ DAVOR, Banja Luka; BRKIĆ RADOMIR, Rakovica; ŠIMUNOVIĆ MARIO, Tenjski Antunovac; DOMA-ZETOVIŠKI DARKO, Beočin; NIKOLOVSKI MILOŠ, N. Beograd; PECELIJ MARINA, Ljig; ROMČEVIĆ DALIMOR, Pakrac; VAŠKO DRAGO, Borovo; PERUHIČIĆ NIKOLA, Lazarevac; NIKOLIN MIODRAG, Bačka Palanka; TOTOV TASE, Kavadarci; MITREV SPAŠE, Kavadarci; ILIJEVSKI IGOR, Kumanovo; ČOTOR JOSIP, Vukovar; LASLO NENAD, Vukovar; STOJANOVIĆ BOJANA, Leskovac; IGOR STEVANOVIĆ, Leskovac; BURZA VALENTINA, Knin; PETROV DANE, Strumica; MILIČEVIĆ SRDAN, Vukovar; JEVTIĆ VELIBOR, Valjevo; KRŠKO AIDA, Sarajevo; DUKIĆ TIJANA, Zemun; KARANOVIĆ VOJISLAV, Bačka Palanka; MRAČKIĆ SABINA, Fojnica; VASILJEVIĆ MARKO, Beograd-Kumodraž; MORANA RAGUŽ, Bjelovar; LALIĆ ANITA, Batajnica; BOTINČAN MARIO, Virje; VATREŠ DARKO, Bos. Dubica; KLIMIĆ IVANA, Pula; STEFANOVIĆ SKA SNEŽANA, Bitola; GAJIĆ MILANKA, Krušanci; KUŽMANOVIĆ DRAGAN, T. Užice; KREČKOVIĆ MARKO, Raška; RADIĆ ZORAN, Kosovo; IVANKOVIĆ VELISAV, Vreoci; BANCEVIĆ SVETLANA, Zrenjanin; SLAVIČEK TOMI, Kamnik; ĐORĐEVIĆ DRAGAN, Lipe; JAHIĆ ERVIN, Tuzla; SUŠA VLADO, Benkovac; PETROVIĆ BRANISLAV, Beograd; STOJANOVIĆ VLADIMIR, Melenci; STANOJEVIĆ ANA, Mladenovac; VUKOVIĆ SLOBODAN, Bosanski Brod; LAMPER MITJA, Celje; PRAŠTALO MILJAN, Banja Luka; ŽIVOJINOVIĆ NEBOJŠA, Lazarevac; ČANJLI VLADIMIR, Lazarevac; STUPAVSKI JAROSLAV, Gložan; SOKOLOVIĆ MAJA, Futog; KATALENIĆ INES, Vinkovci; HRVOJE GRBAC, Zagreb; SKENDEROVIĆ BORIS, Subotica; ROVČANIN VOJO, Subotica; SUVČOVIĆ ANA, Valjevo; GERIN DEJAN, Senta; JURIĆ VALENTINA, Vitez; ŠANTIĆ IVICA, Vitez; UROŠ LURŠAK, Vukovar; TURUC LASLO, Bačka Topola; LUZAR DANIJELA, N. Beograd; STEVANOVIĆ VUK, Arandelovac; ŠULEJIĆ SNEŽANA, Krnjevo; KRAVARUŠIĆ IVAN, Vinča; ALICA ŠEĆIKOVA, Kulpin; ČELOVSKA MARIJA, Kulpin; JEZDIĆ DEJAN, S. Moravice; VALJAKOV GORAN, Skoplje; LUKAČEVIĆ SRDAN, Osijek; LAPIS PERICA, K. Vinogradi; BILIĆ DAVID, Homoljska

Čuprija; GRABOVAC GORAN, Brestovsko Dugo Polje; MILIČEVIĆ BRANKA, Kreševo; CERIĆ HASAN, Č. Čuprija; KONTIĆ DARKO, Lički Osik; BOBIĆ IGOR, Brčko; VUČIĆ ALEKSANDAR, Smederevo; PETKOVIĆ GORAN, Smederevo; NIKOLIĆ NENAD, Smed. Palanka; RISTIĆ IVAN, Smederevo; BERBAKOV BRANISLAV, Rusko Selo; KRNOJELAC DANIJELA, Foča; PAŠKALJ OLIVER, Zenica; KOKOLIĆ NIKOLINA, Oroslavje; ŠTRBAC MILAN, Vukovar; KANTAREVIĆ EDIN, Bela Crkva; TURKOVIĆ MILENA, Bela Crkva; NATALIJA ĐURĐEVIĆ, Sombor; KRSTO-NOŠIĆ ĐORDE, N. Sad; BILAJAC SENAD, Bos. Dubica; MLADEN KOPRIVNJAK, Umag; DRAGIĆ DEJAN, N. Sad; AMIŽIĆ MILAN, T. Vrbas; SOPEK IVAN, Beliše; ILIĆ KATARINA, Šabac; KOVIĆ DANIJEL, Šabac; LADAVAC ANDREA, Pazin; ZORE NATASA, Vransko; VALBURGA MILAK, Ljubljana; ŽBULJ BOJAN, Čakovec; HORVAT ŠANDOR, N. Sad; TRIFUNOVIĆ SANJA, Kostolac; PREDRAG KOPRIVNJAK, Umag; MARKOVIĆ DEJAN, Beograd; ŠIMIĆ IVANA, Knin; BELAVIĆ IVO, Karlovac; MARČETA IVANA, Virovitica; STOJANOVIĆ GORDANA, Karlovac; VRHOVSKI DANICA, Koprivnica; STOJANOVIĆ MIROSLAVA, Beograd; VERIGA DARKO, Koprivnica; VASILJEVIĆ MARKO, Surčin; STANKOVIĆ IVAN, Lipe; JAKŠIĆ DAVOR, Karlovac; IVANOV ILIJA, Mladenovac; DOMITROVIĆ ANITA, Duga Resa; MUJIĆ NATASA, Obrenovac; TRIFUNOVIĆ SAŠA, Kostolac; MALEŠEVIĆ DUŠKO, Čelarevo; KERO MARTA, Čakovec; PUŠONJA DARKO, Benkovac; MIKULIĆ DOMAGOJ, Virovitica; LULIĆ MARTINA, Virovitica; BELAVIĆ IVO, Karlovac; MAKSIMOVIĆ ZORAN, Paraćin; BOSLJEVAC DINKO, Duga Resa; MILANOVIĆ DUŠICA, Zaječar; ALEKSIĆ ANITA, Zaječar; MIHAJLOVIĆ DAMIR, Jarkovac; DAVIDOVIĆ MARKO, Ratkovo; KOCIJAN KRUNOSLAV, Vidovec; MAHMUTOVIĆ ERMIN, Banja Luka; GOJKOVIĆ SAŠA, Pula; TADE EDUARD, Pula; ŽEGANEC LJILJANA, Čakovec; KORICA MILO-RAD, Gospić; KOMAZEC NEMANJA, Subotica; KATANIĆ NENAD, Ruma; PAVLIČKOVSKA VESNA, Skoplje; SKOKO GORAN, Banja Luka; CESAR IVAN, Šestine; FILIPOVIĆ NEBOJŠA, Priboj; BRUNO MARKOTA, Pleternica; TOFING DANIJELA, Slav. Požega; KRONŠTERER TOMISLAV, Slav. Požega; NEMEDOVIĆ VLATKO, Slav. Požega; HADŽIĆ DAMIR, Željezno Polje; ZVONAR GORAN, Zagreb; RUKAVINA ANTONIO, N. Beograd; RISTOVA SLADJANA, Radoviš; VUKOVIĆ NENAD, Prijepolje; KOJČIĆ MAJA, Zrenjanin; KORŠOŠ HAJNI, Mužlja; KARAJKO ANICA, S. Mikanovci; ROPOŠA ANDREJA, Š. Loka; HARDI ANDREA, Čoka; NEMČEV GORAN, Mužlja; ŽULJEVIĆ KRISTINA, Lepenica; PETROVSKI KIRO, Skoplje; DEMARKI KRISTINA, S. Požega; BURDA EMANUELA, N. Sad; RADOSAVLJEVIĆ BORISLAV, S. Mitrovica; BRATUŠEVA DALIBOR, Donje Viljevo; STRAŽANAC BORIS, Viljevo; BRTAN ŽELJKO, Vuka; KOŽIĆ DENIS, Podravska Slatina; MORAVČEVIĆ BILJANA, N. Sad; ŽIVKOVIĆ ANDRIJA, Zrenjanin; HARTIH ERNE, Ečka; VANJO MIROSLAV, Padina; ŽIVANOVIĆ BOJAN, Beograd; ŽIVANOVIĆ BOJAN, Vladimirci; PETKOVSKI BRANKO, Skoplje; RADONJIĆ PREDRAG, Senta; ANDELKOVIĆ BOJAN, Paraćin; STOJANOVIĆ SLADANA, Peć; JURATOVIĆ BLAŽENKA, Đurđevac; LIKAR PETRA, Rovte; KOKOL STOJAN, Z. Lčznica; LAVRINC JANEZ, Maribor; BELAVIĆ IVO, Karlovac; JOVANOVIĆ IVAN, Beograd; ZORIĆ RADMILA, Virovitica; SEKULIĆ ŽELJKO, Izbište; BALABAN MILENA, Kikinda; STAMENKOVIĆ MILOŠ, Niš; PETKOVSKI ĐURIĆA, Kumanovo; PETRIĆ GORDANA, Erdevik; ERAK BRANKO, N. Sad; TAMASI TIBOR, Subotica; ŠAREK SLAVEN, Slakovci; MRAVUNAC DINKO, Sotin; KARASKO ALENKA, St. Mikanovci; NOVAKOVIĆ DRAGANA, Ruma; RISTIVOJEVIĆ SAŠA, Šabac; MIKLOVIĆ STEVAN, Kruševac; MAKSIMOVIĆ MILOŠ, Knićanin; TRGOVČEVIĆ DRAGANA, Beograd; MATIĆ SANJA, Za-

ječar; TEŠANOVIĆ JELENA, Subotica; LAZIC MILOŠ, N. Beograd; HASAKOVIĆ DAMIR, Žepče; KORAČ SEDIN, Višegrad; VASIĆ MARINA, Piroć; POSPIĆ KSENJA, Krapina; JOSIPOVIĆ SLAVIŠA, Celje; ZEREMSKI DRAGAN, Turija; STANKOVIĆ KRSTO, Bačko Dobro Polje; PREBEG DARIJA, Zagreb; KARAJKO SANDRA, S. Mikanovci; MILOJEVIĆ GORAN, Varvarin; JEKIĆ DARKO, N. Beograd; STANKOVIĆ MILICA, Bor; VELERAJTER STJEPAN, Lovas; BOKOR KATARINA, Padina; RUSHADAT RAKAN, Zagreb; ZEREMSKI VLADIMIR, Turija; MUŽAR MILAN, Zagreb; VARGA IGOR, Zagreb; CRNKOVIĆ DANKO, Zagreb; KRIŽNJAK MARTINA, Zagreb; CVETKO NADA, Zagreb; PIHAČ IVAN, Zagreb; ŠIMIĆ JOSIP, Viškovi; MILOŠEVIĆ BOJAN, Križevci; ROMANIĆ MARJANA, Čepin; BODRAŽIĆ TANJA, Osijek; KOTORČEVIĆ MIODRAG, Uroševac; BAČAR IGOR, Špišić-Bukovica; HEČIMOVIĆ TOMISLAV, S. Pivnica; VUČETIĆ DANIJELA, Suhopolje; SERTIĆ MARIO, S. Pivnica; BIŠČAN EVA, Karlovac; RILIPI DARIO, Suhopolje; TOŠANOVIĆ ALEKSANDAR, Zenica; JAKOPOVIĆ NADICA, N. Sad; KOKANOVIĆ DAMIR, Cerna; BEGIĆ DAMIR, Posavski Podgorci; SULJIĆ SUAD, Tuzla; PINTAR DANIJEL, Beli Manastir; TURKALJ ALAN, Čačanci; LUKAČEVIĆ DRAGANA, Osijek; MAJSTOROVIĆ DOMAGOJ, Osijek; LUKAČEVIĆ SRDAN, Osijek; BOLDIŠ DARIO, Vukovar; VIDOJEVIĆ NATASA, Brežice; MILOŠEVIĆ DUŠKO, Kotor-Varoš; JOVČEVSKA JULIJA, Kumanovo; VLAŽEK MARJAN, Ljubljana; ANDRIJIĆ DAVOR, Ranja Luka; SIMOVLEVIĆ ĐORDE, S. Mitrovica; SAVIĆ JADRANKA, S. Mitrovica; ĐUKANOVIĆ ALEKSANDAR, S. Mitrovica; RADOVANOVIĆ SLADANA, Lačarak; GOLUBOVIĆ BOBAN, Vitoševac; FERBEŽAR KORNELIJA, Vinkovci; ĐOKIĆ ANDREJ, Kruševac; RUSEC MIŠEL, Virje; POPOVIĆ BRANKO, Virje; PANIĆ GORAN, Kočevje; KOJIĆ SANDRA, Varoš; Lapovo; PAVLOVIĆ GORDANA, Arandelovac; ŠEVO BILJANA, Bački Jarak; ŠUBALO DANIJELA, Bački Brestovac; VIRAG TOMISLAV, Mali Bukovec; MILIČEVIĆ VLADIMIR, Ripanj; DRAGANOV DAMIR, Bačka Palanka; TOŠANOVIĆ SONJA, Zenica; ĐOKIĆ ANDREJ, Kruševac; BAKIĆ MILO-RAD, Kruševac; MIŠKOVIĆ ZORICA, Orlovat; VUJISIĆ DANILO, Kragujevac; POPOVIĆ IVAN, Vitanovac; ALAPIŠ IVO, Ivanovo; KURUC ARNOLD, Čantavir; HRISTOVSKI NIKOLČE, Bitola; GALIĆ MATO, Bački Monoštor; ĐORĐEVIĆ PREDRAG, T. Užice; MILOJEVIĆ IVAN, Čuprija; NIKOLIĆ NIKOLA, Svetozarevo; PETKOVIĆ MILICA, Despotovac; VESLESKI NIKOLA, Kičevo; VUČINIĆ RANKO, Ogulin; STIPETIĆ DALIBOR, Ogulin; MIKULANDRIĆ MARICA, Karlovac; OSKOPIJUS NEVEN, Ogulin; BUDIMIR SNJEŽANA, Plaški; KRIŽNJAK TOMICA, Maruševac; KRIŽANEC DALIBOR, Sračinac; ŠMELC DANIJELA, St. Pazova; KORŠOŠ IBI, Mučlja; POLEDICA NEŽNA, Blinjski Put; MARINKOVIĆ NATASA, Kostolac; KOVAČ ATILA, Zrenjanin; POPARA SRDAN, Sečanj; BOGOVIĆ IGOR, Velika Gorica; JOVANOVIĆ BRANKICA, Jakovo; ORLOVIĆ MILE, Mladenovac; ĐORĐEVIĆ MILADIN, Bresnica; TRAVICA ZORICA, Pančevo; LORENA DRAGA, Rijeka; KOVAČIĆ DEJAN, Pakrac; PREGIBAN NIKOLINA, Zabok; BARK BELJAN, Trogir; SAŠIĆ GORAN, Vršac; GOLIĆ BRANISLAV, Ečka; VULIN BORKO, Bač; KOVAČ ROBERT, Zrenjanin; TUVIĆ IGOR, Kikinda; GURJANOV MAJA, Čurug; PRIŠIĆ DEJAN, Šabac; DUBAJIĆ DEJAN, Beograd; ČURIN LIDIJA, Lopatinec; MILOSAVLJEVIĆ VLADIMIR, T. Užice; VALIDŽIĆ JASMINKA, Suhopolje; VUKOVIĆ DEJAN, Priboj; KLAUDIA ČULUM, Kardaševac; JAGAR MARIO, Zagreb; BLAŽINA SANJA, Jastrebarsko; DOLIMAJ MILOŠ, S. Pazova; PIVNIČKI ŽIVKO, Srbobran; ZELIĆ KRISTIJAN, Split; ZARIĆ NIKOLA, Ražljevo; JANJETOVIĆ BILJANA, Sisak; LISICA NENAD, N. Beograd; ORKIĆ DALIBOR, Bošnjaci; ŽIVANOVIĆ MILAN, Deč; RISTEVSKI IVAN, Bitola; ZEČEVIĆ IVAN, Obrenovac; KOCKAR MIRKO, Ki-

kinda; MALJKOVIĆ BILJANA, Veliki Zdenci; RAIČIĆ BOJAN, Minićevo; RANKOVIĆ NENAD, Lazarevac; DUKIĆ TATJANA, N. Sad; ČALE ANA, Zagreb; ŽIVKOV SLOBODAN, Stapar; RAJIĆ DRAGANA, Sivar; LOMOVIĆ ALEKSANDAR, G. Mijanovac; MILO-RADOVIĆ SVETLANA, Topola; LERINC EMEŠE, Subotica; JUSTIĆ SANJIN, Rijeka; BRADIĆ BRANIMIR, Šibenik; RANKOVIĆ ZORAN, Vodaň; BOJANIĆ NIKOLA, N. Beograd; PUŠIN LJILJANA, Mol; MRKOLJEVIĆ JUSUF, Bijeljina; ORSAG IGOR, Ruski Krstur; TADIĆ ANA, N. Beograd; NEDELJKOVIĆ MIROSLAV, Bajina Bašta; RADOSAVLJEVIĆ JELENA, Barajevo; JEVREMOV BRANKO, Beograd; MAKSIMOVIĆ BILJANA, Titel; TADIĆ MIRKO, Beograd; STANOJEVIĆ DUŠAN, Umčari; MIRKOVIĆ MIRKO, Beograd; RAJKOVIĆ PREDRAG, Požarevac; GORANOVIĆ VESNA, Zagreb; SPA-SOVSKI MIROSLAV, Kumanovo; PANTIĆ RODOLJUB, Velika Drenova; MIŠLJENKOVIĆ IGOR, Rijeka; BRDARIĆ SAŠA, N. Sad; JUKIĆ MILKA, Dubica; RADOVANOVIĆ JELENA, Čačak; ANDREJIĆ DEJAN, Niš; ANDELKOVIĆ VLADIMIR, Kovina; STOJANOVIĆ MILAN, Niš; MARKOVIĆ ZORICA, Blace; DVORSKI TIHANA, Sisak; JELOVČAN IGOR, Š. Loka; RADULOVIĆ DAMJAN, Titograd; SKENDEROVIĆ JASNA, Subotica; MILOSAVLJEVIĆ DRAGIŠA, Sokobanja; TOMIĆ DEJAN, Svilajnac; PROKIĆ VIOLETA, Jankovac; PAŠIĆ VERONIKA, B. Petrovac; RADIVOJEVIĆ MARIJA, Svetozarevo; RUŽIĆ MILAN, Batajnica; ČOVIĆ MARJAN, Subotica; MAMUŽIĆ VOJISLAV, Subotica; MILAT SINIŠA, Split; RADOMAN GORDANA, S. Požega; ŽIVANOVIĆ DANIJEL, Kučevo; VUKADINOVIĆ MILANČE, Stragari; BIIJEDIĆ DAMIR, Tuzla; RADISAVLJEVIĆ DEJAN, V. Plana; NELEC PRIMOŽ, Š. Loka; ĐAKOVIĆ NATASA, Skobalj; JELOVČAN STANKO, Š. Loka; DURGUTOVIĆ EDIN, Janja; SEL ANDRIJANA, Pančevo; BLAGOJEVIĆ LJUBO, Teočak; GERECI DAVORKA, Belica; SEVČIK BRANIMIR, Beograd; KRSTIĆ DEJAN, Dečane; LIVADA IVANA, S. Banovci; SPASIĆ NEMANJA, Mol; HORVAT TINA, Ptuj; DESNICA SLOBODAN, Bos. Novi; STENKOVIĆ RADOMIR, Sikirica; POTOČNIK RAJKA, Petrovče; PERIĆ DARIO, Đakovo; JOSIP VUČEMILOVIĆ-VRANJIĆ, Vrlika; STOJADINOVIĆ GORAN, Braničevo; DINO PERIN, Zadar; ĐAKOVIĆ IVANA, Skobalj; GONČIN MILOŠ, Dimitrovgrad; MARJAN ZORAN, Celje; GLO-NJA POLJAK, Split; KARUP KEMAL, Ustikolina; RAPČAK SANDRA, Kula; PODGORŠEK IGOR, Ljubljana; ŠUMIGA VLADO, Bednja; ROGIĆ INA, Bratunac; MILOŠEV DALIBOR, Pločica; TOLIĆ DARKO, Vrpolje; KORICA TATJANA, Lačarak; MUŠICA MIODRAG, Krapinske Toplice; IVIN DARKO, Apatin; AMIR ŠABANI, Bečej; IVANKOVIĆ NEBOJŠA, T. Drvar; BRTAN DANIJELA, Čepin; DŽELALIJA MARTINA, Vinkovci; STANKOVIĆ SRDAN, Brusnik; ČALIĆ IGOR, Modriča; DEŽMAN SAŠO, Ljubljana; HASAGIĆ LEJLA, Kakanj; STANKOVIĆ DRAGANA, Vlasotince; KOSTIĆ MILAN, Svetozarevo; ZUBER MIRJANA, N. Sad; MARJANOVIĆ DRAGANA, N. Sad; DEVIĆ PETAR, Split; TAŠEBA BILJANA, Đevdelića; DIMITRIJEVIĆ MIODRAG, Niš; FILIPIĆ PERICA, Laktaši; PETROVIĆ PAVLE, Beograd; ALEKSANDAR PROJOVI, S. Mitrovica; PAPRIĆ DEJAN, Lačarak; SOKPO SVETLANA, Šid; MARJANOVIĆ SLAVKO, S. Mitrovica; MEDEDOVIĆ JELENA, S. Mitrovica; ELEZI EDO, Benkovac; VIDANOVIĆ SLAVIŠA, Piroć; ZARIĆ SLOBODAN, Senta; SLAVEN KUSTURA, Županja; PFEIFER PETER, Petrovče; LIPAR MATEJ, Celje; MITIĆ SAŠA, Zaječar; ČUBRIĆ JELENA, Virovitica; MARINKOVIĆ NEMANJA, Kragujevac; MILANOVIĆ BOJAN, Paraćin; MIŠKOVIĆ BORIS, N. Bečej; FUŠTAR KATARINA, Čačak; POPOVIĆ IVAN, Čačak; KOVAČEVIĆ BOJAN, Beograd; JEŠIĆ DEJAN, Šašinci; ALEKSIĆ ANITA, Paraćin; DUBRAVKO ŽIVKO, Legrad; OŽANIĆ MARTINA, S. Brod; HRVANOVIC MLADEN, N. Beograd; TANASKOVIĆ DEJAN, Beograd; KVASTEK KRISTINA, Našice; SVETINA MIRA,

Zadar: BORKA SVETLANA, Zrenjanin; LUKIC NATAŠA, Vukovar; KOVAČEVIĆ MARKO, Našice; JANKOVIĆ BRANKO, Ravno Selo; VEREŠ KRISTIAN, Senta; BABIĆ BRANISLAV, Futog; GLIGORIĆ NENAD, Futog; NIKOLIĆ DUŠKO, N. Sad; RAKOVIĆ BOJAN, N. Beograd; KOSTIĆ MATIJA, N. Beograd; GOŠIĆ VLADIMIR, N. Sad; TOŠIĆ DRAGANA, Beočin; ŠIŠKA ANETA, Vetrnik; JAKOBOVIĆ MILENA, N. Sad; BOŠKOVIĆ MARINA, N. Sad; DOBRIĆ OGNJEN, Split; JOVOVIĆ PREDRAG, Crvenka; VULIN MARIJANA, Sombor; PERIĆ BILJANA, N. Beograd; RAKOVIĆ DRAGANA, N. Beograd; TOŠIĆ KATARINA, Beograd; GEROVIĆ DANIJELA, Okučani; KRIŠAK IREN, Bačko Petrovo Selo; TURČIK ANDREA, Bačko Petrovo Selo; DOHRANOVIĆ NEDŽAD, Zavidovići; HEDIĆ ADIS, Doboj; KOSTIĆ FILIP, Beograd; HUČKA MARINA, Padina; JEVTIĆ DEJAN, Velika Plana; VUKIČEVIĆ ĐORĐE, Beograd

KAPE SU DOBILI:

PERLIĆ ARMIN, Tuzla; RADNOVIĆ SNEŽANA, Beograd; SIMIĆ ALEKSANDAR, Beograd; VEŠKOVIĆ BOJAN, Padinska Skela; RAŠAJSKI MARIJA, Beograd; KOJČIĆ MAJA, Zrenjanin; GAJIĆ VUK, Beograd; LAZOVIĆ ALEKSANDRA, Beograd; RUDIĆ MILENA, Beograd; RADOJEVIĆ ALEKSANDAR, Beograd; ŠUJAK DRAGANA, Beograd; NAD ALEKSANDAR, Beograd; PEKIĆ NIKOLA, Beograd; STOJČEVSKA ANA, Beograd; JELIĆ DANILO, Beograd; RISTIĆ GORAN, Šabac; SASI ŽELJKO, Osijek; BUHIN SANJA, Varaždin; SPASOJEVIĆ BRANKO, Si. Brod; PAVLOVIĆ DARIJA, Si. Brod; RISTANOVIĆ IVONA, Beograd; JUGOVIĆ MILOŠ, Zemun; GERMANAC NENAD, Beograd; POPOVIĆ LJILJANA, Beograd; OTAŠEVIĆ UROŠ, Beograd; MILOVIĆ VLADIMIR, Beograd; ČETNIK IVANA, N. Pazova; ŠTIFANIĆ IVAN, Pula; ČETNIK MARKO, N. Pazova; ŽIVOJNOVIĆ VLADIMIR Grocka; IVANOVIĆ SRĐAN, Niš; ŠPAROVIĆ DARKO, Morinj; MIJIĆ BRANKO, Karlovac; VJEŠTICA STEVO, N. Beograd; PERIŠIĆ SLADAN, Bečej; ATANACKOV ZORAN, Bečej; FELBAB ZORICA, Zrenjanin; JOVANOVIĆ DANIJELA, Šabac; MARINAC SAŠA, Zrenjanin; SOLDAT DRAGAN, B. Luka; JOVANOVIĆ NATAŠA, Jajce; JOSIP RADULIĆ, Zadar; RAKOVAC DUŠAN, N. Beograd; VIDOV INA, Kali-Zadar; ORUČEVIĆ SANJA, Mostar; OMERAGIĆ DAMIR, Tuzla; IVANEŽA BORIS, Ilok; BOŠKOVIĆ SRĐAN, N. Sad; ŽAJA DITA, Modriča; BOŠKOVIĆ SLADANA, N. Sad; JELISAVIĆ IVAN, N. Beograd; DUMENČIĆ DRAŽEN, Zagreb; KELIĆ EDITA, Donji Andrijevci; MITIĆ JUGOSLAV, Prokuplje; MINIĆ NEVENKA, Trbušani; BOŽINOVIĆ ANA, Niš; ČEPRNIĆ DUŠAN, Beograd; DAVIDOVIĆ NIKOLA, Podravska Slatina; GAVRIĆ SINIŠA, B. Luka; JANKOVIĆ NIKOLA, Pod. Slatina; STAMENIĆ RAJKO, Osijek; LOVRIĆ MARKO, P. Podgajci; KUTNJAK DUBRAVKO, Valpovo; RADIKOVIĆ DANIJELA, Čakovci; STAMENIĆ RENATA, Osijek; ČEPRNIĆ MAJA, Beograd; VLADIMIR BRKUŠ, Čačak; TOŠOVIĆ ALEKSANDAR, Čačak; PANTELIĆ PETAR, Čačak; BRKUŠANIN ANA, Čačak; DELIĆ MILOŠ, Čapljina; ALEKSIĆ GORAN, Svilajnac; MAKSIMOVIĆ BILJANA, Titel; HRUBIK PREDRAG, Titel; MILAKOVIĆ LJUBIŠA, N. Pazova; PANIĆ SAŠA, Beograd; ĐORĐEVIĆ BOJAN, Beograd; MOMČILOVIĆ ANA, Beli Potok; KORICA BILJANA, Perušić; ŠEVIĆ ANĐA, Krmjača; PERICA MIROSLAV, Zagreb; VEŠKOVIĆ GORAN, Surčin; DAMLIJANOVIĆ IVAN, Beograd; ĐURĐEVIĆ FILIP, Svetozarevo; ĐURĐEVIĆ DRAGICA, Svetozarevo; RALEVIĆ SRĐAN, Mislodol; MIKIĆ VLADIMIR, Boleč; RANDELOVIĆ DALIBOR, Šibenik; KUČEVIĆ BORKO, Kraljevo; VIRIJEVIĆ MILJAN, Kraljevo; LUŠČEVIĆ MISLAV, Zadar; MIHALIĆ BRANKO, Zagreb; MILOVIĆ NIKOLA, N. Beograd; KOVAČEVIĆ IVAN, Trnava; VLADIMIR ERIĆ, Čačak; PAJIĆ DRAGOSLAV, Šabac; VUJIC BORKA, Bačevci; LJUBOJEVIĆ SLOBODAN, N. Varoš; PECELJ STE-

VAN, Ljig; CVETKOVIĆ ZORAN, Niš; KOVAČEVIĆ ALEKSANDRA, Niš; MAHMUTOVIĆ JASMIN, Zavidovići; BLAGOJEVIĆ MIROSLAV, Bogočina; TOMIĆ IVAN, Arandelovac; SOFRADŽIJA ADNAN, Vareš; ANTUNOVIĆ MARTINA, Osijek; ANDELKOVIĆ VLADIMIR, Kraljevo; GROZDANIĆ BILJANA, Boleč; NEDELJKOVIĆ MIROSLAV, P. Skela; LAZIĆ ZORICA, Železnik; PETKOVIĆ MARKO, Svetozarevo; KUĆ DENIS, Peć; INSANIĆ IGOR, N. Beograd; BAKIĆ GORAN, Bežanija; ŠTRBAC DEJAN, Beograd; NOVAK STJEPAN, Senkovec; RAMIĆ IRNA, B. Novi; MARINKOVIĆ MILOŠ, Požarevac; NEDELJKOV ALEKSANDAR, Sombor; POPOJANOVIĆ ZORA, Srbobran; PEŠIĆ VLADIMIR, Kraljevo; VLAŠKALIĆ SRĐAN, Sombor; ŠEFER BORIS, Sombor; NIKOLIĆ IVANA, N. Beograd; ZEMUNOVIĆ SAŠA, N. Beograd; PEROVIĆ IVAN, Kraljevo; MILOJČEVIĆ ĐORĐE, Kraljevo; IVANOVIĆ DAMIR, Koceljeva; AŠANIN ZORAN, Zemun; LONČAR MARIO, Bjelovar; IVANOVIĆ JELENA, N. Beograd; RAKIĆ VLADIMIR, Vršac; FINK DANIJELA, Opovo; SAVIĆ TOMISLAV, B. Topola; LATKOVIĆ BRANKO, Mileticevo; PANIĆ SAŠA, Zaječar; IVIŠIĆ IGOR, Borovo; JANEVSKI ALEKSANDAR, Vražogrnac; POPOVIĆ VLADIMIR, N. Paz; ANTE SPAJIĆ, Grude; KOSANOVIĆ PREDRAG, Vršac; SIMIĆ RAJKO, Kosovo; TOT MARTA, Bečej; ZAVARKO KORNELIJA, Bečej; KRSTIĆ RADOVAN, Paraćin; ŠTEFANIĆ SLAVKO, Borovo; SAVIĆ BRANISLAV, Ruma; ĐAPIĆ RELJA, N. Sad; HANJIK STANISLAV, Padina; TOLJEVIĆ SAŠA, Bjelovar; RONKO NENAD, Osijek; MELIH VLADISLAV, B. Petrovac; ĐUKIĆ DALIBOR, Osijek; FAJDIGA KATJA, Horjul; ČANADI ERIK, Ljubljana; ARTAC BOJAN, Notronje; ŠALINDRIJA VANJA, S. Gradiška; MARJANOVIĆ ŽARKO, Ljubljana; MEZIT EMINA, Sesvete; MILKOVIĆ KREŠIMIR, S. Požega; PAVLOVIĆ ŽELJKO, Pančevo; ĐORĐEVIĆ DUŠAN, B. Crkva; BOGIĆ VLADISLAV, Kragujevac; BRKIĆ ALEKSANDRA, Virovitica; MILOŠEVIĆ DEJANA, Čapljina; JEKIĆ TANJA, Subotica; ĐORĐEVIĆ IVANA, B. Brestovac; PRKOVIĆ DARKO, Karadordjevo; TRMČIĆ DENISA, Prijepolje; SELAKOVIĆ ŽAN, Bilešće; BARTULOVIĆ DANIJEL, Laktaši; TERZIN ALEKSANDAR, Kikinda; GORIĆ MAJA, Bratunac; PRČETIĆ ALEKSANDAR, Surduk; STOJANOVIĆ NELA, Karavukovo; BAILIĆ BOJAN, N. Sad; POŽAREV KRSTA, N. Sad; PI RIĆ MIRZA, Tuzla; ADRIANA ŽIVKO, Zagorje O/S; ČOLOVIĆ DEJAN, Čačak; NIKOLIĆ NENAD, Kragujevac; CVETANOVA DANICA, Strumica; ČUPIĆ DRAGANA, Zrenjanin; MIHAJLOVIĆ SANJA, Prižen; CVIJANOVIĆ MAJA, Apatin; GOLIC STANISLAV, Bašaid; ČALIĆ SRĐAN, Zrenjanin; TODOROVIĆ DRAGANA, Koceljeva; MARJANOVIĆ MARIO, Ljubljana; GRUJIĆ RADOJKA, Klenje; BRADIĆ VESNA, Bjelovar; VELINOVIĆ DRAGANA, S. Brod; GREGURIĆ ANITA, Petrovaradin; BEŠIĆ DANIEL, Indija; DEVIĆ LJILJANA, Indija; GAVRILOVIĆ MLADENKA, Vrbovec; FAJDIGA DOMEN, Horjul; NIKOLIĆ DRAGAN, N. Beograd; ŽAGAR MIRJANA, Sesvete; DRAŽEN BUBANJA, N. Sad; STOJANOSKI IVICA, Ohrid; PANDRIĆ ANDRIJANO, Zadar; TOMAŠ NIKOLA, Podgora; TRAVAR SLOBODANKA, Glamoč; ZDRAVKOVIĆ MILAN, Boljevac; MIHAJLOVIĆ MIROSLAV, Šabac; VLKU NIKOLAJE, Vladimirovac; KOJIĆ SONJA, Vladimirovac; STOŠIĆ NENAD, Surdulica; BUČKO SNEŽANA, Vukovar; SIMIĆ DRAGANA, Bor; DEURIĆ IGOR, Tuzla; HRNJA TATJANA, Vršac; KRIŽANAC ANDELINA, Vinkovci; PAVLOVIĆ VLADAN, Pančevo; BREZNIK ANKA, Kovačica; STUPARIĆ DEJAN, V. Greda; ČURČIĆ ZORAN, Mrčajevci; BUDAŠ DAMIR, Vukovar; GAVRILOVIĆ OGNJEN, Kijuč; KOZLINA VLADIMIR, Čonoplja; VUKOVIĆ SANJA, Obrovac; BARLOV VLADIMIR, Kragujevac; LETIĆ BRANKA, Obrovac; VULIN BORKO, Bač; LAZOVIĆ DUŠAN, Sombor; VIŠNJIĆ DURO, N. Pazova; TANASKOVIĆ DEJAN, Beograd; EMINA NEZIRI, Beograd; STANKOVIĆ DRAGOMIR, Skoplje; ĐORĐEVIĆ SVETLANA, Kragujevac; MAŠIĆ DRAGAN, Otočac; MILETIĆ ĐORĐE, Podunavci; MILIĆ ALEK-

SANDAR, Kraljevo; HARIŠ BRAKMIĆ, Kotor-Varoš; STANIŠLJEVIĆ DARKO, B. Luka; GORSKI DRAGICA, Varaždin; RANDELOVIĆ MILOŠ, Niš; LEPKI IVAN, Krško; SMETKO JASNA, Kutina; MUŠKOVIĆ BOJAN, Beograd; DOBROSAVLJEVIĆ DEJAN, Beograd; DIMITRIJEVIĆ DESANKA, Beograd; SKARAMUCA GORAN, Vodenjan; JAKŠIĆ LJILJANA, Karlovac; RAJKOVIĆ ZVONIMIR, Sisak; TURKOVIĆ ANAMARIJA, Pakrac; CETOJEVIĆ DARIO, B. Luka; PETRIČEVIĆ DUJE, Split; KOSTIĆ MARKO, B. Palanka; BRATIĆ MILAN, Zagreb; BUBNJEVIĆ MOČILO, Pančevo; MITIĆ MAJA, Starčevo; STOJANOVIĆ ZORAN, Vršac; NEZIRI INDIRA, Beograd; STOJAKOVIĆ DUŠAN, Beograd; MILJEVIĆ PETAR, Čelarevo; VUKČEVIĆ SANDRA, Počukovina; MIKLOBUSEC TOMICA, Sežana; OSTOJIĆ PETAR, Kopar; GAJIĆ MARIJA, Beograd; MILUTIN PRTENJAK, Kotraža; BAŠIĆ DURO, Rujevac; VELKOSI ZORAN, Prilep; DUJMIĆ MARIJO, Zagreb; KARTALIJA NEBOJŠA, Karlovac; SIĆ PETER, Senta; BAŠIĆ SANDRA, Rujevac; PETRIĆ ANKICA, Žepče; RISTIĆ SANJA, T. Užice; MUSIĆ NINA, T. Velenje; MILKOVIĆ KREŠIMIR, S. Požega; STOJAKOVIĆ SAŠA, Beograd; ČAPKO JANKO, Ruski Krstur; DIVIĆ NATAŠA, Sombor; PEJOVIĆ IGOR, N. Sad; BRZOVIĆ MARINA, Tuhelj; STEFANOVIĆ Aleksandar, Obrenovac; DRAGOSAVLJEVIĆ MAJA, Obrenovac; RADOŠAVLJEVIĆ ANA, Barajevo; ĐOKOVIĆ IVAN, Beograd; STOJAKOVIĆ VIŠNJA, Beograd; MILIĆ SINIŠA, Vučitrn; GRUBAHOVIĆ NENAD, Beograd; JOVANOVIĆ JULIJANA, Beograd; GAJIĆ BOJANA, Beograd; COLIĆ ANTONIO, Šibenik; BOŽMAN TOMISLAV, Vrbovsko; ĐANIĆ SAŠA, Senta; STOJAKOVIĆ GORAN, Rujevac; BAŠIĆ SVETLANA, Rujevac; KIROVSKI FILIP, Skoplje; BOČANIN SUZANA, Vrnjci; ČOKALO MILAN, Zrenjanin; CVETANOVIĆ SANDRA, Beograd; KACIN GORAN, S. Idrija; STOJANOVIĆ MARIN, Vukovar; VIOLETA TUČIĆ, Kijuč; MIŠON TINA, Labin; PETKOVIĆ VLADIMIR, Kladovo; GAJIĆ DANICA, Kladovo; KATANČEVIĆ ŽIVKA, Aleksandrovac; PERKOVIĆ JOSIP, V. Pisanica; BENIĆ TOMISLAV, V. Grdevac; OLEAR SANDRA, Kucura; RIHARD ZDRAVEČ, Veržej; ANDELKOVIĆ DARKO, Bavanište; TOMIĆ NIKOLA, Kruševac; DOMAGOJ VEROVIĆ, Šibenik; TODOROVIĆ GORAN, Šabac; BOJANIĆ MARIJA, Ratkovo; MARKOVIĆ VLADIMIR, Mužija; BUGARČIĆ SNEŽANA, Kragujevac; RADOVANOVIĆ SAŠA, Vogošća; MILOJKOVIĆ DRAGANA, N. Beograd; LAZOVIĆ DIJANA, Sombor; SRAKA JOSIP, P. Bregi; ĐEKIĆ NENAD, Zagreb; STANKOVIĆ DEJAN, Bor; GROZDA JELENA, Borča; BOJAN ŠIMIĆ, Lipik; MATOVIĆ VUKO, Beograd; DALIBOR LELJAK, Zagreb; BOČA BARBARA, Apatin; BRKIĆ DARKO, Žabljak; ĐORĐEVIĆ BRANISLAV, Uroševac; CINDRIĆ OLGIĆA, Ogulin; BUGARSKI MLADEN, Sakule; KORUGA NENAD, Bilešće; PAUNOVIĆ IVICA, Valjevo; BABIĆ SENEDIN, Bila; PEČNIK VLADO, S. Pazova; RAPČAK ANDREA, Kula; NOVAK MARTINA, Varaždin; VEZIROVIĆ ALBIN, Ljubljana; ROK ZORČ, Ljubljana; BRIŠNIK ANA, Ljubljana; ARIVUKOVIĆ BILJANA, Ljubljana; DRAGOVIĆ MARIJA, Arandelovac; ČETKOVIĆ SANID, Bjelovar; STEVIĆ FILIP, Drenje; CVEJIN GORAN, N. Bečej; ANTIĆ ALEKSANDAR, Š. Kamenica; VUJANOVIĆ DUŠKO, Zrenjanin; LAZAREVIĆ MLADEN, Postojna; SIDOR ALEKSEJ, Gučija; BABVIĆ DRAGAN, T. Velenje; SAVIĆ DUBRAVKA, Sakule; KRAJNC TOMAŽ, Ptuj; MLADENKOVIĆ MILOŠ, Vranje; POPOVIĆ LJUBOMIR, Zrenjanin; TOŠIĆ TANJA, Rimske Toplice; IZTOK LAHARNAR, Ješenice; MILENOVIĆ JASMINA, Š. Loka; PETROVIĆ JELENA, Kruševac; DOŠEN SPOMENA, Ratkovo; ILIĆ MILAN, Ratkovo; SUBOTIN SANDRA, Zrenjanin; TUBA BUDIMIR, Stajicevo; AJDUKOVIĆ MARINA, Zrenjanin; PAHDUROV SLAVKO, Zrenjanin; KREŽELJ MAJA, Split; MILENKOVIĆ DARKO, Aleksinac; ČIRIĆ ANDRIJA, Kruševac; STAMENOVIĆ MILAN, Pirot; JOVANOVIĆ MARIJA, Mladenovac; ANDREIĆ DEJAN, S. Mitrovica; NESTOROVIC SVETLANA, Beograd; ARSENIĆ MARKO, Beog-

rad; BELČIĆ KRUNO, Zagreb; BUDŽAKOVSKI ZORAN, Beograd; OLJAČIĆ DUŠAN, Beograd; PRAŽIĆ MARINKO, S. Banovci; ŽIVIĆ MILITA, Čakovci; ŠUNJERGA MARTINA, S. Brod; GLAVICA KRISTINA, T. Andunovac; JOVANOVIĆ NADA, Lajkovac; POPOVIĆ MILOŠ, N. Varoš; TADIĆ MARIJA, Čajetina; VEŠKOVIĆ ZORICA, P. Skela; BAJALIĆA DARKO, Johova Slabinja; CVITANOVIĆ DARKO, Zagreb; HEDŽET DENIS, Maribor; TEINOVIĆ VOJKO, Hruševje; VIDMAR VANJA, Portorož; ROSIĆ PETER, Breginj; TOT ELVIRA, Kikinda; CVETKOVIĆ DRAGIŠA, Kikinda; PANDŽA ŽELJKO, Potoci; STOJKOVIĆ JELENA, Beograd; VLASTELICA TOMISLAV, Split; ZORE NATAŠA, Vransko; PIPERSKI NIKOLA, S. Banovci; STANOJEVIĆ ALEKSANDRA, Boljevac; DIŠIĆ DRAGAN, Obrenovac; KOVAČ SAŠA, Subotica; NIKOLIĆ MARIJA, Smederevo; JANKOVIĆ DARKO, Radinac; BANČEVIĆ SRĐAN, Zrenjanin; MILOŠEVIĆ DRAGANA, Aleksandrovac; GAJDOS BELA, Tornjoš; KOTARAN IGOR, V. Gorica; KALANOSKA ELIZABETA, Ohrid; MILJUŠ DAMIR, S. Karlovci; HINIĆ MANE, Kolut; IVANOVIĆ TATJANA, Futog; PEHER ALEKSANDRA, B. Petrovac; JANKOVIĆ DEJAN, Šabac; TRIJIĆ BRANKO, Ljubovija; TOPALOVIĆ EMILJA, Prijedor; MARKOV PETAR, Ivanovo; ĐINOVIĆ JULIJA, N. Beograd; GAVRILOVIĆ DRAGAN, N. Beograd; RAIČEVIĆ ALEKSANDAR, Paraćin; BULAJIĆ VLADIMIR, Pančevo; MANDIĆ MIROSLAV, N. Karlovci; RAUŽAN KATARINA, Nikinci; GOJAČIĆ AZUR, Tuzla; HOJNIK SEBASTIJAN, Grosuplje; PLEVEL GREGOR, Radeče; ANTIĆ ANITA, Paraćin; ZVONIMIR RAKIJAŠIĆ, Pitomača; PINTAR SINIŠA, Pitomača; FABUŠ DAMIR, Drnje; ŽIVKO MIROSLAV, Legrad; STANOJEVIĆ JELENA, Veliki Popović; JOVIĆ ALEKSANDAR, Leskovac; ČOVIĆ DANIJELA, Subotica; VEŽA NIKOLA, Beograd; PRPIĆ GORDANA, Pod. Slatina; ČIEF MIROSLAV, Kisač; DESVOJEVIĆ MARKO, Arandelovac; DEMŠE SVETLANA, Hajdučica; STANKOVIĆ MIRJANA, Vranje; POPOVIĆ JELENA, S. Pazova; KUBUROVIĆ MIROSLAV, Uvac; JAKŠIĆ SANDRA, Subotica; MILIVOJEV VLADIMIR, Srbobran; SARIĆ IRENA, Zemun; GAJIN DANIJELA, Ravno Selo; VUKOBRAT NEMANJA, Subotica; PIVNIČKI SAVA, Srbobran; KAČANSKI SLAVKO, Petrovaradin; TALOŠ ATILA, Bečej; DVORNIĆ BORISLAV, Popovac; KOLDŽIĆ DEJAN, S. Mitrovica; ZARIĆ ZORAN, Kikinda; DRAGIN STRAHINJA, Mol; MARKOVIĆ CVJETA, Živinice; KIRALJ DARIO, Vukovar; CRNOMARKOVIĆ NEBOJŠA, Zemun; PERIĆ IVA, N. Beograd; DUMANČIĆ IVAN, Osijek; CVETKOVIĆ ALEKSANDAR, Paraćin; STARE MAJA, Lesce; RADOŠEVIĆ MILENA, Petrinja; PEĆI MIHOVIL, Vinkovci; GALUŠEVIĆ FADILA, Tešanj; MAKSUMIĆ ADNANA, Čapljina; POPOVIĆ VLADIMIR, S. Pazova; VELIMIR DALIBOR, H. Dubica; DIDOVIĆ DRAGANA, Glina; PAJOVIĆ VESNA, Kotor; PURIĆ KREŠIMIR, Šibenik; MUKIĆ RIČARD, Horgoš; JAKUPOVIĆ EDIN, Prijedor; MAKAN JOŽEF, Zrenjanin; TUCIĆ LJUBOMIR, Smederevo; MARJANOVIĆ DALIBOR, Bavanište; BLAGOJEVIĆ SANJA, Štitar; JUREN KRISTINA, Pod. Slatina; GORŠIĆ MARTINA, Karlovac; STEVIĆ IGOR, Smederevo; ABAZ ELVIR, Sarajevo; TODOROVIĆ IGOR, Grdelica; MIHAJLOVIĆ ĐORĐE, N. Sad; ĐORĐEVIĆ SINIŠA, N. Beograd; ŠERČIĆ TANJA, Osijek; ZDRAVKO POLOVINA, Našice; VRTOVEC DEJAN, Branik; VULIN DUŠAN, Pančevo; VLADIĆ NEVENA, Majdanpek; FILIPOVIĆ NEMANJA, Šabac; MILOŠAVLJEVIĆ DRAGANA, Mrčajevci; HORVAT VALENTINA, N. Sad; OBRADOVIĆ VLADIMIR, Lučani; MITROVIĆ MILOŠ, Senje; MILJANSKI VASA, Čerević; JOVANOVIĆ SANJA, B. Topola; BOŠKOVIĆ MILAN, Kragujevac; ĐUKIĆ DUŠKO, Beograd; MILIČEVIĆ PREDRAG, N. Sad; PAVUŠEK NATALIJA, Sisak; BOŽURIĆ JOSIP, Sisak; SABOV DARKO, N. Karlovci; ČETNIK DRAGANA, N. Pazova; MARKOVIĆ SLOBODANKA, Beograd; STOJKOVIĆ ALEKSANDRA, Beograd; JURIŠIĆ ZORAN, Sombor; RADISAVLJEVIĆ ALEKSANDAR, Paraćin

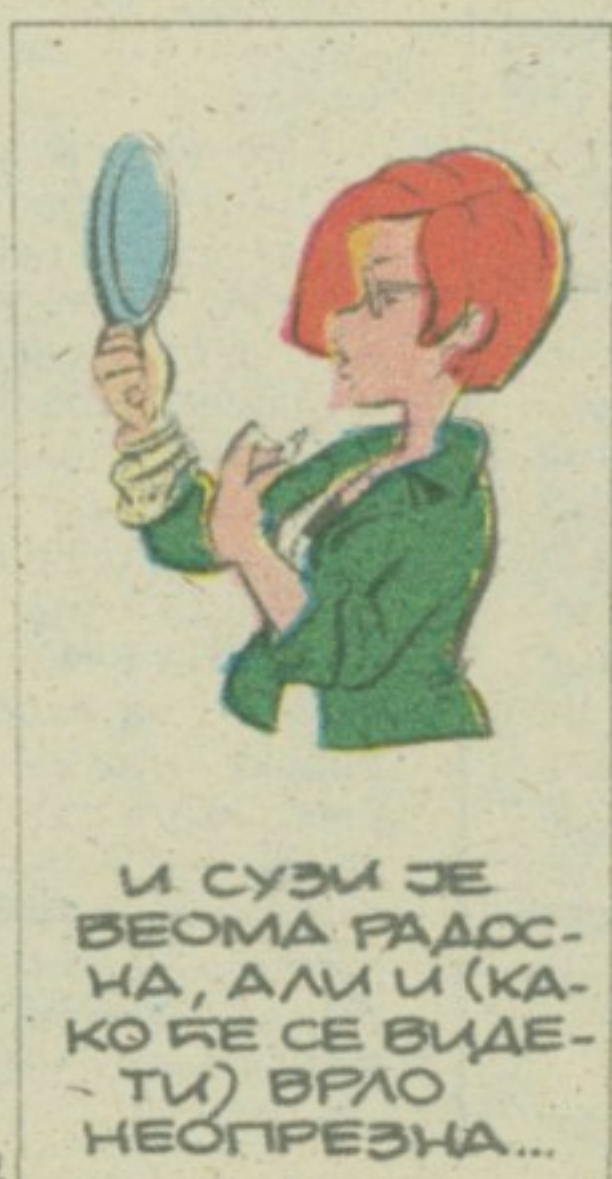
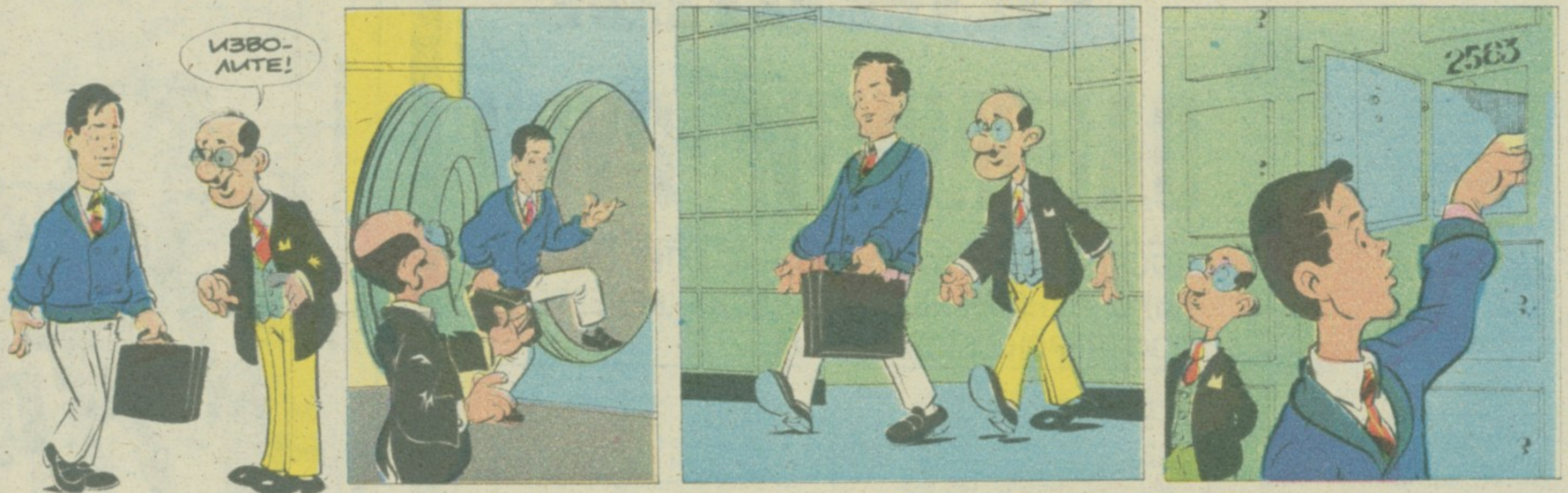

ВОКМ

и

Мушкарца

ЗАБАВНИКОВ СВЕТ КОМПЈУТЕРА

Када се први пут појавила порука да се учитава програм RENE-GADE у мој спектрум, нисам ни сањао о томе шта ме чека. И само име програмерске куће Imagine значио је извесан квалитет, али ипак, капа доле програмерима и дизајнерима: игра је заиста извесна! Па, да видимо...

Као прво, мене је игра прилично подсетила на сјајне филмове Волтера Хила (Walter Hill) „Ратници подземља“ (Warriors), „Ватрене улице“ (Streets of fire) или слично. Значи, акције и тучњавае напредек. Ви, као извесни „бунтовник без разлога“ крећете у свој мали рат против бројних банди велеграда. Разлог је, можда већ погађате, женске природе и са (за наше поднебље) необичним именом Луси. Па, када сте због девојака разних имена и изгледа ризиковали своје животе у BARBARIAN-у, пркосили злом КОНГУ, итд. што не бисте и зашли у мрачне кутове свог или неког другог града у потрази за вољеном.

Игра почиње вашим доласком на станицу подземне железнице. Већ ту вас опкољава банда хулигана од којих су неки наоружани палицама. Свака банда има свог боса који је убедљиво најјачи, најспретнији и наравно – најопаснији. На првом нивоу не можете дозволити да вам људи са палицама зађу иза леђа. Један ударац у главу и ваша снага ће опасно пасти. Најбоља тактика овде је да се повучете десно (не сувише близу ивице перона јер сваки пад значи губитак живота) и да ту сре-

RENEGADE: ОДБРАНИТИ ЛУСИ

ПОСЛЕ КРАЋЕ ПАУЗЕ: ЕВО НАС ОПЕТ СА НЕКОЛИКО ЗАНИМЉИВИХ ИГАРА ИЗ РЕПЕРТОАРА СОФТВЕРСКИХ КОМПАНИЈА

тежи део посла јер га треба оборити песницењем.

Како напредујете у игри, наилазићете на различите противнике: од већ споменутих силеџија, па преко Анђела Пакла (пазите на њих јер имају гадне трикове са својим моторима), извесних „лакших женски“ наоружаних ланцима и предвођених својом незгодном Бертон. Пред крај вас очекују људи великог боса који је отео Луси, па све до њега самог. Пошто су људи наоружани ножевима а бос пиштољем, знате шта то већ значи: клоните се њиховог оружја и трудите се да их у што краћем року све оборите. А на крају... Па, видећете сами!

ARKANOID, KRAKOUT и BATTY

Изгледа да је софтверска продукција у Енглеској дошла у фазу засићења: дизајнери игара имају све мање свежих идеја, па је све популарнији тренд преправљање

купили су ауторска права и игра је била брзо готова. Гремлин је нешто мања фирма и са мање утицаја, па свој започети пројекат нису могли протурити као оригинал, већ су направили неку врсту плагијата: KRAKOUT. Разлике је било доста, али основна идеја је остала: разбијате лоптицом зид, својим рекетом спречавате да иста испадне ван екрана, иза зидава разних изгледа и димензија појављују се и разна сметала, а са сваком разбијеном циглом постоји могућност да ће се појавити капсула која вама носи неке погодности: или добијате ласер којим упуцавате сметала и цигле, или добијате живот, или вам се рекет продужује и још много тога. Код ARKANOID-а бонус-капсуле морате ухватити а код KRAKOUT-а погодити лоптицом.

О KRAKOUT-у и ARKANOID-у је већ било доста речи у нашим часописима, па је можда свим играчима промакла једна игрица која је закаснила на тржиште али своја два претходника оставља километрима за собом: то је BATTY, кога је издала програмерска кућа Елите. BATTY има убедљиво најбољу графику од свих, а сигурно је и најтежи. За разлику од досадашњих, код BATTY-ја постоје и позадинске шаре (као код ARKANOID-а на аутомату), а све што се креће на екрану има своју сенку! Капсуле морате ухватити својим рекетом, с тим да овде не морате напрезати очи да би прочитали шта пише на њој (као код ARKANOID-а или KRAKOUT-а): свака капсула има свој специфичан изглед и можете се врло лако снаћи у свему томе.

Сметала су гора него икад (тачније, појављује се врло мали број, свега један или два) због своје навике коју раније нису имала: на вас бацају бомбе. Иначе, осетљива су како на вашу лоптицу и ласер тако и на ваш рекет, па ако се укаже прилика, уд'рите их!!

Elite, иако је направио најбољу верзију популарне игре са аутомата, оценио је тржиште као непогодно за своју нову игрицу: јавност је била скептична чак и према првим верзијама. Зато је BATTY нашао себи место у компилацији са неким старим играма које Elite продаје под именом HIT-PACK. Осим тога, енглески часопис YOUR SINCLER је BATTY прилагодио на касети уз свој октобарски број. Зато, ако се код наших пирата ова игра појави у ограниченим количинама, покушајте да пронађете овај број и одиграте игру. Ако су вам KRAKOUT и ARKANOID били омиљена забава, BATTY ће их засенити.

Никола Поповић

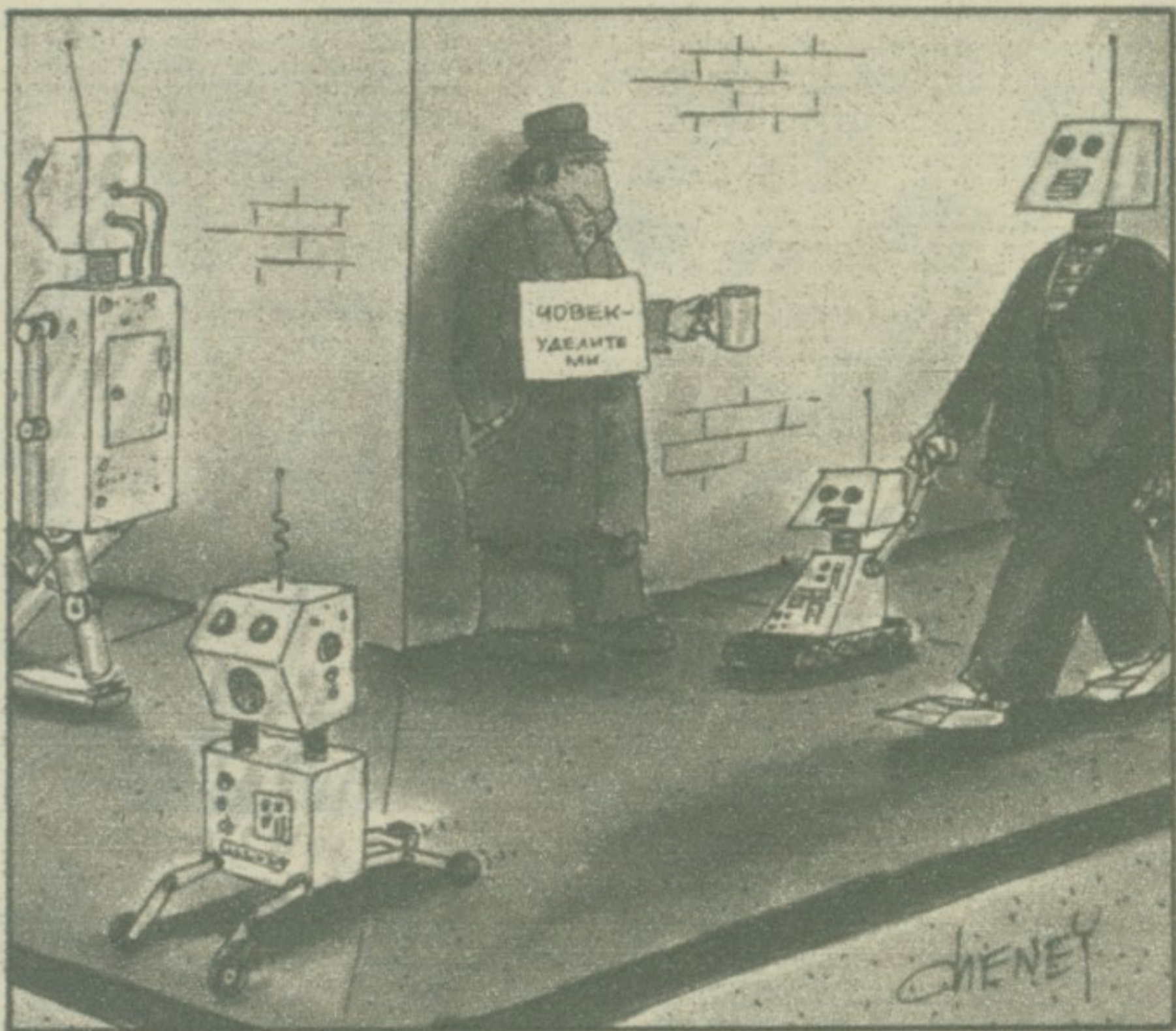

Зовем се Бонд... Џејмс Бонд

ШОК ЗА ГЛЕДАОЦЕ:
ЏЕНТЛМЕН УДАРА
ПЕСНИЦОМ ДАМУ У ЛИЦЕ. –
АРИСТОКРАТА С
НЕОБИЧНИМ ХОБИЈЕМ –
АЈКУЛАМА ЉУДОЖДЕРИМА

Четврти филм о Флеминговом јунаку Џејмсу Бонду снимљен је 1965. године. Но, прича о настанку књиге по чијим је мотивима касније рађен и сценарио почиње знатно пре 1965, па чак и пре то што су продуценти Салцман и Броколи уопште помишљали да почну да праве филмове о Џејмсу Бонду. Један од првих заинтересованих за сарадњу са Јаном Флемингом био је продуцент Кевин Меклори из „Ксанаду продукције“ који је са Џеком Витингемом и творцем Џејмса Бонда започео рад на сценарију под насловом „Географска дужина 78 запад“. Када су планови за снимање филма пропали, Флеминг је сам наставио да пише и објавио роман „Тандербол“ чија се радња заснива на поменутом сценарију.

Пошто Флеминг нигде није навео ову околност, Меклори се обратио суду како би остварио своја права. Судски процес окончан је тиме што је Меклори добио филмска права за овај роман тако да се касније удружио са Салцманом и Броколијем (који су до тада већ

дите оне који су вам зашли иза леђа (и за њих је пад кобан, а затим да се позабавите осталима. Од удараца, на располагању вам је песницење и ударац ногом. Најбољи и најефикаснији је ударац ногом у скоку: правац + горе + пуцање који ће сређивати бандите.

Бос у „игру“ улази тек када види да су његови момци при крају снаге. Пре сукоба са њим је најбоље средити све бандите и онда покушати прво са ударцима ногом све док му се енергија не смањи до краја. Онда долази нај-

старих игрица. Свако ко је купио спектрума добио је уз њега и једну демо касету. Тај, свима нама добро познати HORIZONS садржавао је игру која се звала THRO' THE WALL. Солидна за тадашње време, ова игра била је верзија једне од првих игара са аутомата: BREAKOUT-а. После доста година на аутоматима се појавила верзија те игре под називом ARKANOID. Софтверске куће су оберучке прихватиле да ту „стварчицу“ пребаце и на кућне рачунаре, и тако...

Imagine се најбоље снашао: от-

Бондов противник Ларго окружен специјалистима за подводно убиство

БРОЈ ЧЕТИРИ:

ТАНДЕРБОЛ

покуповали већину права на друге Флемингове књиге).

Теренс Јанг, режисер прва два филма о Џејмсу Бонду, прихватио се да уради и „Тандербол“. Иако је режисер био исти, приступ је сасвим другачији, углавном захваљујући Шону Конерију који се до тада већ саживео са улогом и постао некако рањивији и блискији публици од јунака из ранијих филмова.

„Тандербол“ је био последњи Јангов филм о агенту 007. Нимало му се нису допале подводне сцене којима овај филм обилује; сматрао је да оне успоравају радњу, тако да је рад на серији напустио рекавши да ће се вратити да режира једино последњи филм о Џејмсу Бонду.

Како украсти „Вулкан“

У „Тандерболу“ је додата још једна новина у уводне сцене која ће бити веома коришћена у филмовима из ове серије у којима главни лик тумачи Роџер Мур. Реч је о чудесним бекствима. У уводној сцени „Тандербола“ после сахране Џеј Бија, оперативца СПЕКТРЕ, Бонд прилази његовој удовици и изненада је песницом удара у лице. Секунд касније све се разјашњава. Удовица је мушкарац, у ствари сам Џеј Би коме Бонд добацује „Није требало сам да отво-

риш врата“, мислећи на његов (њен) излазак из кола. (У Бондовом свету дама увек чека да јој неко отвори врата.) После тога настаје силан метеж у коме СПЕКТРИНИ агенти сатерају Бонда у ћорсокак, али само накратко. Бонд је опремљен малим млазним моторима који га дижу у ваздух и односе до паркираног „Астон Мартина ДБ5“. Прави чудесан бег. Овај уређај филмације су позајмиле од америчке војске; Бонд тим поводом згодно примећује за време лета: „Требало би да га има сваки добро одевен мушкарац“.

У овом филму циљ СПЕКТРЕ није да овлада светом или да га уништи, већ да се домогне новца, јер је остала без средстава. Број два има план. Зашто не би украли бомбардер „вулкан“ за време вежбе НАТО снага заменивши правог pilota својим агентом који се подвргао пластичној операцији?

„Вулкан“ је опремљен двома атомским бомбама којима уцењују Енглеze да плате откуп у висини од сто милиона фунти у небрушеним дијамантима или ће у противном дотичне бомбе експлодирати у неком од највећих градова западног света. Ако Енглези пристају, треба да подесе Биг Бен да одређеног дана у шест сати откуца седам пута.

ТАНДЕРБОЛ (1965)

Продуценти:

Кевин МекКлори за „Еон продакшн“

Ексклузивни продуценти:

Хари Салцман, Алберт Р. Броколи

Режисер:

Теренс Јанг

Сценаристи:

Ричард Мејбаум, Џон Хопкинс (рађен према оригиналној причи Кевина МекКлорија, Џека Витингема и Јана Флеминга)

Директор фотографије:

Тед Мур

Дизајнер:

Кен Адам

Специјални ефекти:

Џон Стирс (награда Оскар)

Музика:

Џон Бери

Улоге:

Шон Конери (Џејмс Бонд)
Клодин Оже (Домино)
Адолфо Чели (Ларго)
Рик Ван Натер (Феликс Лајтер)
Бернард Ли (М)
Луис Максвел (мис Манипени)
Дезмонд Левелин (х)

Места снимања:

Париз, Бахамска острва и Пајнвуд студио у Енглеској

јан Адолфо Чели) управља операцијом са луксузне јахте „Диско Воланте“, која не само да је главни штаб за подводне акције, већ може да одбаци свој стражњи део и претвори се у хидроглисер способан да развије брзину до 150 km/h. Дизајнер Кен Адам био је веома поносан на „Диско Воланте“ чија је израда коштала око 550.000 долара.

Чели је милионера Ларга представио публици као крајње углађеног и једног од најистакнутијих Бондових противника јер је својом појавом, седом косом и црним повезом преко ока деловао крајње аристократски. Али тај исти отмени Ларго у свом штабу на копну има базен са ајкулама – људождерима (ловци на ајкуле из Мајамија ухватили су их специјално за овај филм) које храни онима којима није задовољан. За један ноћни екстра оброк мислио је да им сервира и Бонда.

Као и увек када је реч о филмовима из серије о Џејмсу Бонду, ни овде не смемо заобићи дизајн. Ту је пре свега велики број сцена снимљених под водом, које су од посебног значаја у целој серији и за које су најзаслужнији камерман Ламар Борен (са властитом опремом за подводна снимања) и режисер Рико Браунинг (изумео је читав низ знакова рукама и шакама за подводно споразумевање). Ове сцене снимала је екипа од 32 камермана и 45 ронилаца и у њима су коришћене минијатурне подморнице, необични харпуни, као и нов начин подводне камуфлаже приказан пошто је „Вулкан“ приспео на морско дно.

Спектакларно изгледа и СПЕКТРИН главни штаб са високотехнолошким уређајима, сав у црној кожи, у коме се и даље невидљиви Број 1 ослобађа неспособних обичним притиском на дугме којим пушта струју кроз столице око конференцијског стола после чега се појављује отвор и гута погубљеног. Од овог сасвим одудара изглед штаба британске тајне службе који је сав у зеленом плишу, мермерним стубовима и поплочаним подом и који подсећа на Империју на врхунцу.

Бондова девојка у Тандерболу је Клодин Оже (Домино) бивша мис Француске. Када се Бонд први пут среће с њом, помало је нејасно њено присуство на „Диско Воланте“. Да ли је она Ларгова нећакиња, штићеница или љубавница? Шта год да је, од свега тога, она је и сестра убијеног pilota „Вулкана“ коју Ларго не сме да испусти из вида.

Већ при првом сусрету са агентом 007 она се заљуби у њега. Коначно мења страну када Бонд проналази тело њеног брата у потопљеном бомбардеру и на крају убија Ларга у одлучујућем тренутку, спасивши Бонда кога овај држи на нишану док хидроглисер неконтролисано јури према стенама. Поново на крају имамо експлозију и необично избављење Бонда и Домина. На отвореном мору спасава их авион који посебним рашљама захвати конопца о који су Бонд и Домино закачени и који вуче огроман балон.

М. Ж.

ХИТ

КАРИЈЕРЕ

ЗЛАТНИ СНОВИ

Почетком осамдесетих година мало познати шкотски састав Simple Minds кренуо је у освајање светске сцене. После успешног дебија сваки нови албум представљао је корак напред у каријери. Врхунац су биле плоче „Empires And Dance” и „New Gold Dream” а највећи дискографски успех постигли су хитом „Don't You Forget About Me”. Ове сезоне су издали дупли живи албум „In The City Of Light” (У граду светлости)

Како би реаговао да сам ти у време док си био у саставу „Johnny and the Self-Abusers” (панк група у којој је Џим био пре оснивања Смпл Мајндс) рекао да ћеш за десет година издати живи дупли албум који ће публика широм света ишчекивати са нестрпљењем?

— (смех) Вероватно бих се питао да ли си пијан. Ми

никада нисмо сањали о томе. У време када смо потписали уговор са дискографском кућом „Ариста” нисмо имали чак ни менаџера. Направили смо уговор с њима зато што су издавали плоче Лу Рида, Игија Попа и Пети Смит. Додуше, никад нам није пало на памет да нису успевали да продају плоче ових аутора а у исто време ми смо схватили да су они, у ствари, живели од продаје плоча таквих типова као што је Бери Манилоу. Али, такав је био дух тог времена. Сматрали смо да је фантастично што неко уопште хоће да нам да новац да снимимо плочу. Нисмо очекивали да ћемо њедну продати. Управо тих дана слушао сам на концерту групу U2. У новинама сам прочитао текст у коме нас је новинар поредио тврдећи да ми ни они немамо никакву будућност. Не спомињем то злобно, већ више да покажем колико у томе има ироније. Ми у то време нисмо могли да се пробијемо у Енглеској и зато смо отишли у Европу. Захваљујући томе „сазрели” смо на сличан начин као и енглески састави шездесетих година када су одлазили да свирају у Хамбург. Себе смо увек сматрали Европљанима са севера а не британском групом. Путовања кроз Европу, прво ауто-стопом а затим свирајући, била су својеврсно ослобађање стега.

● Да ли још желиш да ствараш музику?

— Не знам, уз „Simple Minds” увек су се лепили изрази успех, величина. Не мислим да смо ми било шта постигли. Најважнија ствар везана за групе као наша и U2 је енергија. Желимо да будемо бољи композитори, да снимамо још боље плоче. И даље сам врло забринут око тога како се група уклапа у дискографску индустрију. Занима ме тај циклус. Можемо да направимо добру плочу, па за њом глупаву, онда опет

станемо на ноге или разочарамо публику и тако даље. Будимо искрени, ако се налазиш у групи која постиже велике успехе, то још увек не значи да си геније. Сада размишљај о томе шта ћемо радити следеће недеље. Први пут после много времена ми немамо препун календар обавеза. Сада имамо времена и осећам да долази нешто ново. Прво хоћу да сазнам о чему размишљају остали из групе, какви су њихови снови сада.

● **Значи ли то да на овај живи албум гледаш као на крај једног периода у раду групе?**

– Албум је документ о две вруће ноћи у Паризу

плочу сваке три године?

– Не свиђа ми се. Мислим да су ти музичари постали лењи или параноични. Додуше, то има доста везе са оним што ти диктира дискографска кућа. Притискају те термини, мораш да мислиш о томе да са нове плоче треба скинути пет хит синглова и слично. Зато је Принс велики. Он снима албум онда кад осети да је време за то. Правила су ту да би се кришила. Наш сан је да киднемо негде (у шкотска брда), темељно радимо и следеће јесени издамо нов албум, као резултат озбиљног инструменталног рада. Недавно сам о овоме разговарао са Еиом,

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

STRANGE RELATIONSHIP

I Guess U Know Me Well,
I Don't Like Winter
But I Seem 2 Get A Kick
Out Of Doing U Cold
Oh What The Hell, U
Always Surrender
What's This Strange
Relationship That We
Hold Onto?
Baby, I Just Can't Stand 2
See U Happy
More Than That I Hate 2
See U Sad
Honey If U Left Me I Just
Might Do Something Rush
What's This Strange
Relationship?
I Came And Took Your
Love, I Took Your Body
I Took All The Self
Respect U Had
I Took U 4 A Ride And
Baby I'm Sorry
The More U Love Me The
More It Makes Me Mad
Baby, I Just Can't Stand 2
See U Happy
More Than That I Hate 2
See You Sad
Honey If You Left Me I
Just Might Do Something
Rash
What's This Strange
Relationship?
Isn't It A Shame This Aint
A Movie
Then U Could Rewrite My
Every Line
I'll Take All The Blame,
Yo Baby I'm Sorry
But I Didn't Like The Way
U Were, So I Had 2 Make
U Mine
Baby I Just Can't Stand 2
See U Happy
More Than That I Hate 2
See U Sad
Honey, If U Left Me I
Just Might Do Something
Rash
What's This Strange
Relationship?
Can't Live With U, Can't
Live Without U
I Think U And I Got A
Strange Relationship

МУЗИКА И ТЕКСТ:
PRINCE
ИЗВОДЕ: PRINCE And The
Revolution

ЧУДАН ОДНОС

Претпостављам да ме добро познајеш, ја не волим зиму
Али, чини се да ме удари кад год си хладна
Ох дођавола, ти се увек предајеш
Какав је то чудан однос који одржавамо?
Девојко, једноставно не могу да поднесем кад си срећна
Још више од тога мрзим кад си тужна
Душо, ако ме оставиш мораћу да направим неку глупост
Какав је то чудан однос? Дошао сам и узео твоју љубав, узео твоје тело
Узео сам све самопоштовање које си имала
Узео сам те олако и жао ми је због тога
Волиш ме а ја због тога бесним
Девојко, једноставно не могу да поднесем кад си срећна
Још више од тога мрзим кад си тужна
Душо, ако ме оставиш мораћу да направим неку глупост
Какав је то чудан однос? Зар није срамота што ово није филм?
Тада би могла да измениш сваку моју реченицу
Преузеху сваку кривицу, да девојко, жао ми је
Али мени се није допало каква си била и зато сам те учинио својом
Девојко, једноставно не могу да поднесем кад си срећна
Још више од тога мрзим кад си тужна
Душо, ако ме оставиш мораћу да направим неку глупост
Какав је то чудан однос? Не могу да живим са тобом, не могу да живим без тебе
Мислим да ти и ја имамо чудан однос

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Врло сам поласкана пажњом коју ми сви посвећују откако смо постали популарни. На турнеји по Америци постигли смо велики успех, али једне вечери после концерта у гардеробу ми је стигао букет цвећа од Дејва Ли Рота лично. Наставио је да ми шаље цвеће после сваког концерта а ускоро је стигао и позив за вечеру удвоје. Наравно да сам одбила јер чувави мачо типови нису оно што мене занима.”

Керол Бекер (Т'Раи)

прошле године и испоставило се да представља манифест на коме је забележено оно што се збивало са групом последње три године. Жао ми је једино што раније нисмо снимили концертну плочу.

● **Овај живи албум критика није дочекала благонаклоно.**

– Мишљење критичара нас никад није плашило. Не знам зашто бисмо се осећали кривим? Групе које добро звуче уживо имају могућност да направе велике концертне албуме а ми смо довољно арогантни и сматрамо да спадамо у ту категорију.

● **Шта мислиш о новој моди да групе издају нову**

гитаристом групе U2. Он сматра да нам тако много времена између две плоче треба зато што нам турнеје трају предуго. Музичари не сагоревају тек тако. Индустрија је та која те уништава ако јој допустиш. А ми ћемо показати да смо јачи од индустрије.

● **Последњих година почињеш све више да се бавиш политиком. Зашто?**

– Прошле недеље у Глазгову разговарао сам са братом. Он има шеснаест година и не може да се запосли. Посла, додуше, има, али он и његова генерација не могу да рачунају на то да ће наћи неко задовољавајуће запослење. Друга невоља је

што се на сваком углу срећеш са хероином. Тога није било пре три године. Страхови и брига, од времена када сам ја имао шеснаест година, много су се изменили. Последњих година ствари су се много политизовале. А мене, кад год причам о данашњем времену, људи критикују. Кажу: Шта ти уопште знаш о ономе што се дешава, ти си прошле године зарадио милионе фунти. И онда се у себи зарекнем да о томе више нећу причати.

П. Ј.

Уређује
др Зоран Живковић

Лари
Нивен

БЕЗ- БЕДНО ПРИ СВАКОЈ БРЗИНИ

Питате се, како су кола могла да ме изневере?

Већ видим ужас у вашем погледу при помисли да би и ваша кола могла вас да изневере. Живите неограничено дуго, потенцијално сте бесмртни, предузимате све могуће мере предострожности како се ваше божанско бивствовање не би изненада окончало; и све то ничему не служи. Поље за разлагање у вашој кухињи које вас ослобађа свих могућих отпадака може да се увећа и прогута вас. Преносна кабина може да заборави да вас испоручи на пријемном месту пошто нестане у одашиљачу. Покретни плочник може да убрза на сто миља на сат, затим да склизне у страну и баци вас на какву зграду. Свака фабрика зачина за јачање на Хиљаду светова може преко ноћи да престане са радом и остави вас да остарите, оседите, зборате се и добијете артритис. Не, то се никада није догодило у људској историји; али ако човек не може да верује

својим колима, чему онда може? Буди уверен, читаоче, да ствари нису стајале баш тако лоше.

Као прво, све се ово догодило на Маргрејву, свету који је у првој фази колонизације. Био сам двадесет минута удаљен од језера Триангл, на путу за област реке Вигл где су се обављали шумски радови, и летео сам на висини од хиљаду стопа. Већ неколико дана машине су секле премладо дрвеће, тако да је ту био потребан механичар који ће изменити неколико чипова у главном мозгу. Крстарио сам унаоколо, поверивши управљање аутопилоту и ређајући у међуремену двоструки пасијанс на задњем седишту, док је камера била укључена како бих имао доказ у случају да ми се отвори.

А онда се један рок обрушио на мене, обмотао ми кола са својих десет огромних канџи и прогутао их.

Одмах ћу вас уверити да се тако нешто није могло догодити нигде другде сем на Маргрејву.

Као прво, ни на једном цивилизованом свету не бих користио кола за двосатно путовање. Употребно бих преносну кабину. А као друго, где другде можете да нађете роке?

У сваком случају, та велика, проклета птичурина дохватила ме је и појела, тако да је све постало црно. Кола су наставила радосно да лете, не обазирјући се на рока; војна је, међутим, постала немирна, пошто је рок покушавао да одлети, али му то није успевало. Споља су до мене допирали шкрипави звуци. Укључио сам радио, али он није радио. Или је све то месо око мене онемогућавало таласима да се пробију или је лет кроз птичји једњак уништио све антене.

Изгледало је да ништа не могу да предузмем. Укључио сам светла у кабини и наставио да отворам пасијанс. Шкрипутава бука се наставила и сада сам могао да видим шта је изазива. Рок је претходно прогутао и неколико камених громада из истог разлога

због кога и пиле гута шљунак: да му помогну при варењу. Камење се отирало о доњи део кола, покушавајући да га раскомада на мање делове, како би тамни сокови за варење могли да ступе у дејство.

Запитао сам се колико је главни мозак mudar. Када буде угледао рока како се спушта у шумски камп, и када схвати да птица није у стању да одлети без обзира на то колико напиње крила и лупа њима, да ли ће средишњи компјутер из тога извући правилан закључак? Да ли ће схватити да је птица прогутала ауто? Бојао сам се да неће. Да је главни мозак био толико mudar, био би сам свој газда.

То никада нисам сазнао. Изненада, чаура мог седишта обмотала се око мене попут сувише брижне мајке и дошло је до удара при брзини од три стотине миља на час!

Чаура се одмотала. При кабинској светлости и даље се видела црвено обасјана течност око ме-

не, али сада је постајала све црвенија. Камене громаде престале су да се котрљају унаоколо. Карте су биле разбацане свуда по кабини, као да је њоме прошла снежна олуја.

Очигледно сам превидео једну сићушну планину када сам програмирао аутопилота. Рок је блокирао радар и сонар тако да се исход могао предвидети. После кратког експериментисања закључио сам да ми је погон откажао при удару, да радио и даље није радио и да сигналне ракете нису биле у стању да се пробију кроз роков стомак.

Није било начина да се извучем напоље, а да не отворим врата и пустим унутра бујицу сокова за варење. То сам могао да учиним да сам имао вакумско одело, али како сам могао да претпоставим да ће ми и оно бити потребно на двосатном путовању?

Преостало ми је само једно.

Покупио сам карте, промешао их и отпочео нову партију.

Прошло је пола године док се роково тело није довољно распаљало да сам могао да изађем. За то време отворило ми се пет дуплих пасијанса. Али имао сам довољно филмске траке само за четири: камера је престала да ради. Срећан сам што могу да кажем да је помоћни справљач хране одлично радио, мада му је избор био помало једноличан, да ме пречишћивач ваздуха ниједном није изневерио и да је сат на ТВ-у све време показивао тачно време. Али зато се на телевизијском екрану појављивало само обојено мрешкање статичког електрицитета. Одаја за прање се покривала негде у августу, али поправио сам је без по муке. У четрнаест часова двадесет четвртог октоб-

ра отворио сам врата и стао да се пробијам кроз мумифицирану кожу и месо између неколико ребара рока да бих коначно удахнуо прави ваздух. Смирдео је на рока. Врата кабине оставио сам отворена тако да сам могао да чујем апарат за справљање ваздуха како подивљало завија, трудећи се да упије смрад.

Испалио сам неколико светлосних хитаца и петнаест минута касније стигла су кола која су ме повела кући. Рекоше ми да сам најбродатије људско биће које су икада видели. После сам упитао господина Диксона, председника Генералног Транспорта, зашто складиште за случај нужде није опскрбио и пастом за депилирање.

„Бродоломник треба да изгледа као бродоломник“, одвратио ми је он. „Ако сте зарасли у једногодишњу браду и косу, ваш спасилац ће одмах знати да сте извесно дуже време били изгубљени и предузете одговарајуће кораке.“

Генерални транспорт платио ми је више него одговарајућу суму у име накнаде што мој ауто није успео да изиђе крај са роком. (Чуо сам да су изменили текст гаранције модела за наредну годину.) Исту толику суму обећали су ми и за писање овог чланка. Изгледа да су унаоколо почеле да круже чудне и штетне гласине у вези с мојим закаснелим доласком у област реке Випа.

Буди миран, читаоче. Не само да сам преживео ту несрећу не изгубивши ни длаку с главе, већ сам из ње извукао и знатну корист. Ваш ауто је савршено безбедан, у случају да је направљен после три хиљаде и стоте године.

Енциклопедика

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

1	б	у	к	о	в	а	р
8	м	м	е	н	м	у	а
9	б	у	к	а	м	м	н
10	а	м	о	м	н	а	
11	к	м	н	о		с	р
13		м	е		р	м	н
15	с	м	н	у	м	р	
17	б	у	к	а	у	н	
25	у	к	р	м	н	о	с
29	к	о	н	м	н	р	м
32	а	р	а	у	а	у	н

ВОДОРАВНО: 1. Град у Хрватској, 8. Променљива врста речи, 9. Краљ из 14. века, отац Краљевића Марка, 10. Делови молекула, 11. Биоскоп, 12. Својеручно (скр.), 13. Символ телура, 14. Место код Гуче, 15. Оков, ланац (тур), 17. Роман Стевана Сремца, 23. Један родитељ, 25. Утовареност, 28. Име глумца Марфија, 29. Ждребе, коњче, 30. Споредан звук, 32. Место код Зрењанина, 33. Угажена стаза у снегу.

УСПРАВНО: 1. Врста птице мочварице, 2. Замутити, 3. Фински државник, Урхо, 4. На ону страну, 5. Бања и лечилиште у Француској, 6. Име нашег пијанисте Бертонцеља, 7. Видари рана, 12. Позната дубровачка улица, 14. Баруштине, 15. Свежањ, 16. Име певача Марачића, 17. Притока Дунава у нашој земљи, 18. Блажа казна, 19. Крњав зуб, крњадак, 20. Киселина (лат.), 21. Гозба при сахрани, 22. Притока Дунава у Аустрији, 24. Вриска, 26. Жетелачка алатка, 27. Лучки град у Либану, 31. Упишите: зт.

SF

МАЛА

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

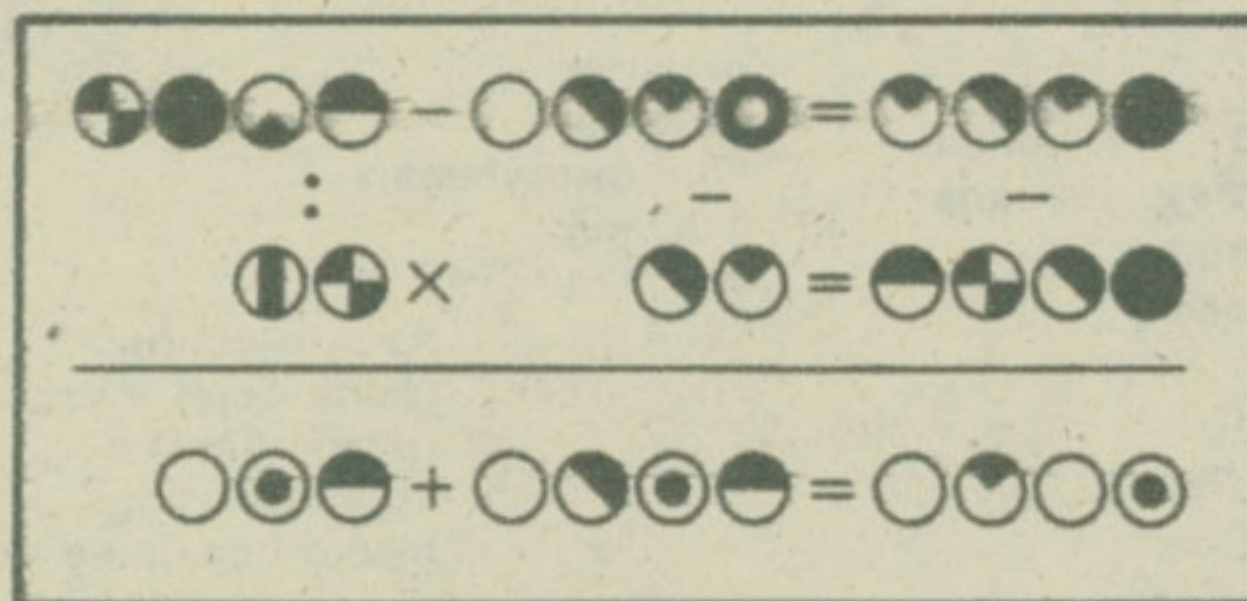
КЕЈЗ ДЕНИЈЕЛ (Keyes Daniel). Амерички писац. Рођен у Њујорку 9. 8. 1927. Дипломирао 1950. а магистрирао 1961. Бавио се најпре уредничким позивом, да би потом постао професор енглеског језика.

Дела

1. Цвеће за Алиернона (Flowers for Algernon), 1966. Иако је написао само један роман и осам прича, Денијел Кејз је и те како завредио трајно место у историји жанра. Његова новела „Цвеће за Алиернона“, за коју му је 1960. припала „Хјугова“ награда и која је 1966. проширена у роман с истим насловом који је освојио „Небјуту“, представља истинско ремек-дело жанра. Посреди је сторија о ментално заосталом Чарлију Гордону, који бива подвргнут нарочитом медицинском поступку који

му омогућава да коефицијенат интелигенције подигне са дебилних 68 на генијалних 200. Овај скок из безазленог мрака имбецилности у сферу највиших интелектуалних потенцијала само је, међутим, привремен, како то наговештава судбина миша Алиернона који нешто раније пролази кроз исти третман. Коб Чарлија почива на увиђању неумитности ове регресије, односно на околности да је био пуки заморчић у једном нехуманом научном опиту, који му је, додуше, допустио да закратко напусти свој безазлени заостали свет, али му је управо том краткотрајношћу нормалности пружио свест о наласе трагичном усуду који га је снашао. По мотивима овог дела 1968. је снимљен веома успели филм „Чарли“, за који Харлан Елисон с пуно разлога сматра да представља прави врхунац SF кинематографије.

МАЛО МАТЕМАТИКЕ

Замените знакове бројевима по принципу исти знак исти број, али тако да на крају добијете исправне математичке операције.

Редус

Решења на странама мале поште ■

DR PIJAVICA

ПРИШНО УВО

КРВОЛОЧНА
ЖИВА
АПOTEKA

**ОДВРАТНЕ СУ,
НЕУСТРАШИВЕ И
ХЕРМАФРОДИТИ, АЛИ
ЊИХОВА ПЉУВАЧКА
САДРЖИ ЛЕКОВИТЕ
МАТЕРИЈЕ: ПРОТИВ
ЗГРУШАВАЊА КРВИ, ЗА
ШИРЕЊЕ ВЕНА,
АНЕСТЕТИКЕ... ВЕОМА
СУ СПРЕТНИ
МИКРОХИРУРЗИ И
ЗАРАЂУЈУ МНОГО**

Лондону седам милиона пијавица.

Хватање пијавица обављало се на најједноставнији начин: за то плаћени људи улазили су босоноги у баре и тако успевали да „изнесу“ на обалу око две и по хиљаде пијавица дневно.

Кад смо већ код принањања пијавица за голе делове тела, треба знати да је ову напаст далеко лакше натерати да се одлепи попијајући мало соли на њено клизаво еластично тело него је епидемији.

Средином 19. века пијавице су, коначно, остављене на миру и све донедавно заборављене као лек. Данас се у медицину и фармакологију враћају на велика врата као драгоцене савезнице микрохирургије и пресађивања

пресечених при задобијању неке ране.

Рој Сојер је у Свонсију, у Велсу, основао „Биофарму“, центар за узгајање и испитивање пијавица. Има их педесетак хиљада осам различитих врста и њему се, када им затреба, обраћају хирурзи, фармаколози и физиолози из целог света.

Недавно су Сојерове пијавице помогле Џозефу Антону, хирургу Бостонске дечије болнице, да дечаку Гију Конделију спасе уво које му је одгризао пас.

Др Антон је пришио ушну шкољку и саставио микроскопски сићушне вене и артерије у њеној унутрашњости, али је снажна навала крви, коју нису могли да издрже тек спојени крвни судови, запретила да упро-

алпским језерима, у барама умереног појаса, у леденим северним морима, чак и у ретким пустињским локвама. Познато је око 650 врста пијавица и, захваљујући том релативно ограниченом броју, онај ко их проучава може о њима готово све да сазна.

Пијавице су хермафродити што значи да имају и мушке и женске полне органе. Али, за разлику од других хермафродитских врста, оне не могу да се самооплоде већ морају међусобно да се паре. То чине припијајући се трбушним делом тела. Ако су им главе на истој страни, биће оплођена само једна; ако су на супротним, обе.

Пијавице имају разне укусе и, супротно раширеном веровању, велики број није заинтересован

Пијавице елегантно пливају таласајући телом. Оне које имају пљоснат облик могу брзо да се крећу. На крају оваквог пута пијавице се смирују и придржавају за нешто чврсто помоћу мишићног пијавичастог диска који се налази трбушно до ануса на задњем делу тела. Већина пијавица има и другу пијавку оно уста и крећу се савијајући леђни део тела као гусеница. При том се придржавају за површину прво једном, затим другом пијавком.

стражње нервне ћелије („мозак“) управљају репним сисаљкама

леђнотрбушни мишићи који омогућавају принањање за површину

несварена храна (крв) чува се у бочним „рукавцима“ канала за варење

анус

репни усисни апарат

округли мишићи који омогућавају уздужно растезање тела

коси мишићи (беле боје) и уздужни (ружичасти) који омогућавају лучно савијање леђа

црево

крвоток

нерви

ганглије

тестиси

Употреба пијавица, нарочито врсте *Hirudo medicinalis*, у медицини веома је стара. У 2. веку пре нове ере њом су лечени уједи змија отровница. Средњовековни лекари, звани „пијавичари“, примењивали су их да из оболелог организма одстране „покварену крв и телесне сокове“.

Лечење пијавицама претворило се у праву манију од краја 18. до половине 19. века. Француски лекар Мокен-Тандон израчунао је почетком нашег века да је у Француској 1846. године употребљено између 20 и 30 милиона пијавица. Године 1863. болнице у Паризу употребиле су шест, а у

органа, извор биолошких података и материја које могу да спасу људски живот.

Првим авионом за Бостон

„Тачно је“, каже енглески истраживач Рој Сојер који је посветио живот изучавању ових анелида, „да су на први поглед одвратне. Али је, исто тако, тачно да представљају живу апотеку. Оне производе материје које могу да се покажу одлучујуће у лечењу срчаних обољења, насталих услед поремећене циркулације крви, и тромбозе док од њиховог нервног система можемо много да научимо о механизму обнављања наших нервних влакана,

пасти операцију. Пошто су други медицински поступци које је одмах применио пропали, Антон се обратио Роју Сојеру да му првим авионом пошаље неколико пијавица.

Чим их је др Антон ставио на ушну шкољку, пијавице су се припиле и почеле лагано да исисавају нагомилану крв из ткива. У року од неколико дана успостављена је природна циркулација крви и дечак је могао да напусти болницу.

Не пију све крв

Распрострањено мишљење да пијавице живе само у тропским водама није тачно. Има их и у

за крв људи и сисара. Многе се хране принајајући за бескичмењаке, неке више воле ларве инсеката или ситне мекушце. Има их које живе по пећинама и хране се бубашвабама, друге ће, опет, срећно проживети испод коже слона или нилског коња.

Готово све имају по два органа за сисање, звана пијавке, постављена на оба краја тела. Употребљавају их за узимање хране, али и за принањање на разне површине као и за кретање, када не пливају.

Неке врсте, као *Hirudo medicinalis*, која се највише употребљава у медицини, да би се нахраниле крвљу заривају у кожу жртве три мале оштрице смештене тро-

угласто у пијавки. Друге, као *Helobdella ghiliani* из Амазоније која достиже дужину до једног метра, имају дугачку танушну „сурлу“ коју забацију у кожу попут игле за инјекцију.

Организам пијавице има једноставну грађу: чине га тридесет два међусобно слична сегмента. Нервни систем састоји се од тридесет две ганглије повезане са тридесет два сегмента који су, опет, спојени један с другим везивним нервима.

Жртва под локалном анестезијом

Пијавица има ограничен број неурона, односно нервних ћелија, али су они много већи од човекових. Осим тога, код човека су нервне ћелије нагомилане једне преко других, па их је веома тешко одвојити и проучити. Неурони пијавице лако се испитују јер се налазе у једној равни.

Ово је било познато још крајем прошлог века, али је тек

више, да му електродама уђе у мембрану и проучи електричне особине.

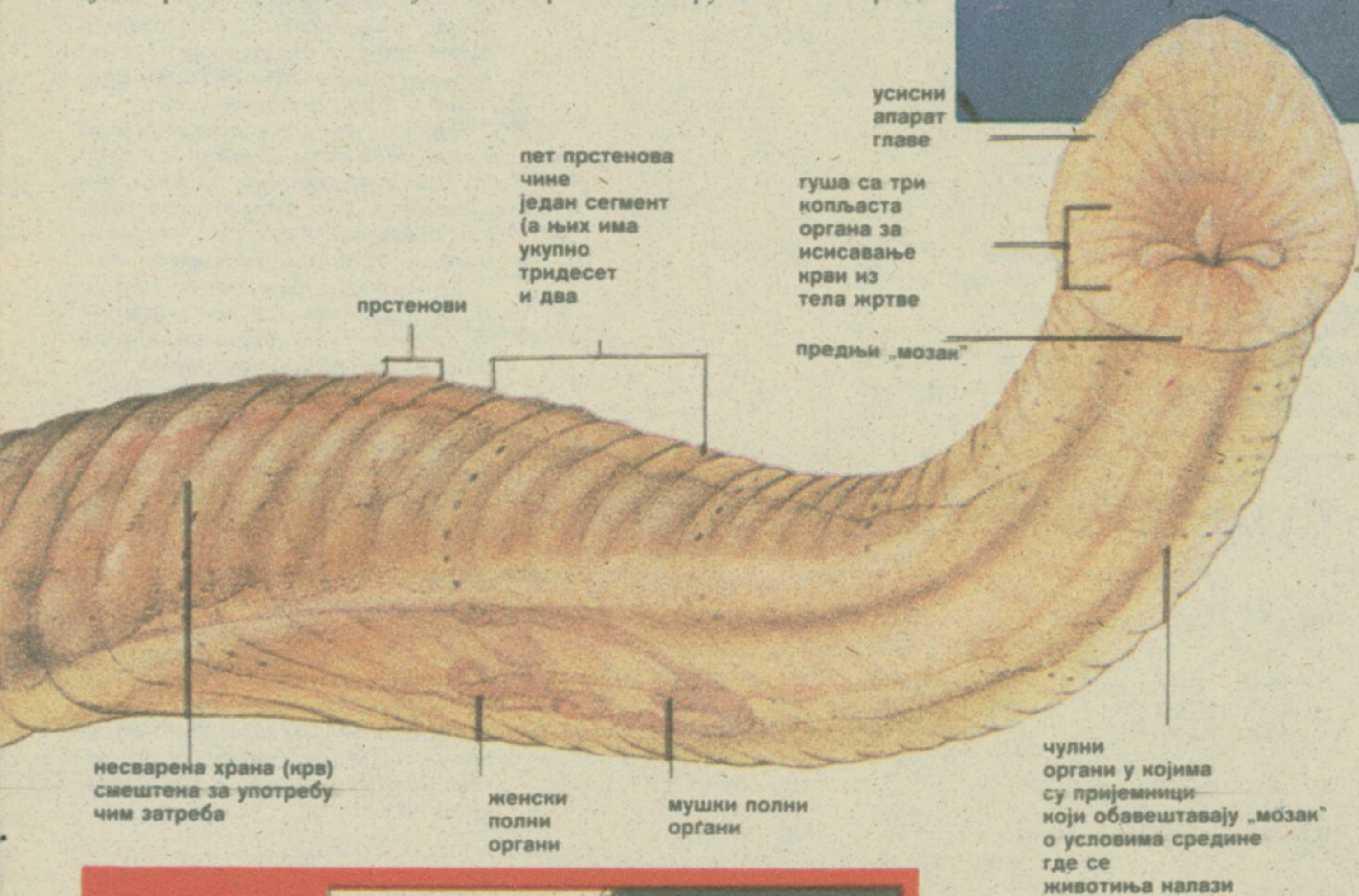
Упркос једноставној грађи, пијавица успева да обави низ сложених радњи. Одлична је пливачица, чак и унатраг, а лако се креће и по неправилним ивицама неке површине. Амерички научници Гинтер Стент, Бил Кристан и Ото Фризен открили су и описали сложену хијерархију нервних ћелија, међусобно повезаних али различитих функција, које пијавици омогућавају толико богатство покрета.

Пијавице које се хране крвљу успевају да у року од пола сата усисају количину пет до десет пута већу од сопствене тежине. Да би јела на миру, пијавица се служи правим коктелом биохемијских лучевина које на месту уједа делују као анестетик и спречавају згрушавање (коагулацију) крви. Захваљујући томе жртва их, док се хране, не осећа.

Antikoagulans hirudin, који спречава згрушавање крви,

Др Рој Сојер са пијавицама из своје „Биофарме“

мишевима, открили да „фактор дифузије“ уништава ту опну остављајући бактерију без икакве заштите.

У потрази за фармаколошким материјама у лучевинама пијавице Рој Сојер се, пре пар година, усредосредио на врсту пијавица које крв исисавају „сурлицом“. Сматрао је да ове пијавице, будући да су имале другачији развој, могу имати и другачије биохемијске лучевине.

И био је у праву. Андреј Буцински, биохемичар Темпл универзитета, недавно је открио да велика пијавица *Helobdella ghiliani* из Амазоније има антикоагуланс другачији од хирудина. Назвао га је хементин. Док хирудин неутралише ензим тромбин неопходан за стварање протеинских влакана беланчевине згрушавања крви, хементин напада неке крвне протеине и тако не само да спречава згрушавање крви већ разара постојеће угрушке.

И хирудин, и „фактор дифузије“, и хементин привукли су изузетну пажњу због могуће примене за уништавање угрушака у случају тромбозе. Рој Сојер је шкрт на речима пошто су сва испитивања у експерименталној фази, али је познато да је пљувачка пијавице разорила извесне врсте тумора код мишева. Разуме се, прерано је говорити о неком евентуалном леку који би се на сличан начин применио и на човека.

У сваком случају продаја три кључне материје из пљувачке пијавица научним лабораторијама широм света представља три четвртине укупног прихода Сојерове „Биофарме“ у Свонсију.

Б. Дожић

ђа зато што она у организам жртве убризгава две битне материје: једна од њих проширује вене, а друга, названа „фактор дифузије“, цела везиво које спаја ћелије и, тако, омогућује разливање лучевина пијавице и далеко од места уједа.

Три кључне материје

Баш ове материје привукле су пажњу данашњих научника. Материја која шири вене могла би да се покаже као драгоцену у микрохируршким захватима.

„Вероватно је“, каже Рој Сојер, „да је „фактор дифузије“ био у основи старог веровања да пијавица лечи од сваке болке. Познато је да су многе бактерије, на пример, заштићене неком врстом јаке опне која их штити, а недавно смо, вршећи опите на

Дечак Џек Гил Кондели са мајном: пас му је одгризао уво, а др Уптон, уз помоћ пијавица, поново га пришио

1960. године неурологу Џону Николсу, са Харвардског универзитета, пало на памет да на пијавицама проучи како су неурони повезани и на који начин међусобно опште. Др Николсу је и успело да изолује један неурон пија-

служи, истовремено, и за њено конзервисање тако да пијавици један оброк може да траје и до годину дана.

Рана од уједа дуго крвари пошто се пијавица одлепи и тек недавно је откривено да се то дога-

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В. д. директора НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

Руководилац ООУР и главни и одговорни уредник „Политикиног Забавника“

Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић, Ђилијана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вјето Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислав Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 400 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 4.416 динара, полугодишња 8.832 динара, годишња 17.664 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 8.832 динара, полугодишња 17.664 динара, годишња 35.328 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:

САД \$ 39.-
СР НЕМАЧКА ДМ 70.-
ШВЕДСКА Шкр. 247.-
ФРАНЦУСКА Ффр. 235.-
ШВАЈЦАРСКА Шфр. 59.-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководилац ООУР-а „Дубока штампа“.

ИМПРЕСУМ (латински) IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа и листа

Деда Мраз обавештен, чека...

Међу свим вашим писмима у којима нас грдите, волите, хвалите, залутало је и Дарјино. Она жели... Уосталом, да вам га не препричавамо, прочитајте га сами. Ми смо нешто већ урадили, али сада још само да нам Дарја напише и објави своје пуно име и презиме и тачну адресу. Сигурни смо да ће доћи оно што је пожелела.

DRAGI
DEDA MRAZE
JONESI
MI LUTKU
DEBU SA STVAR
CIKAKA POZDRAVDARJA

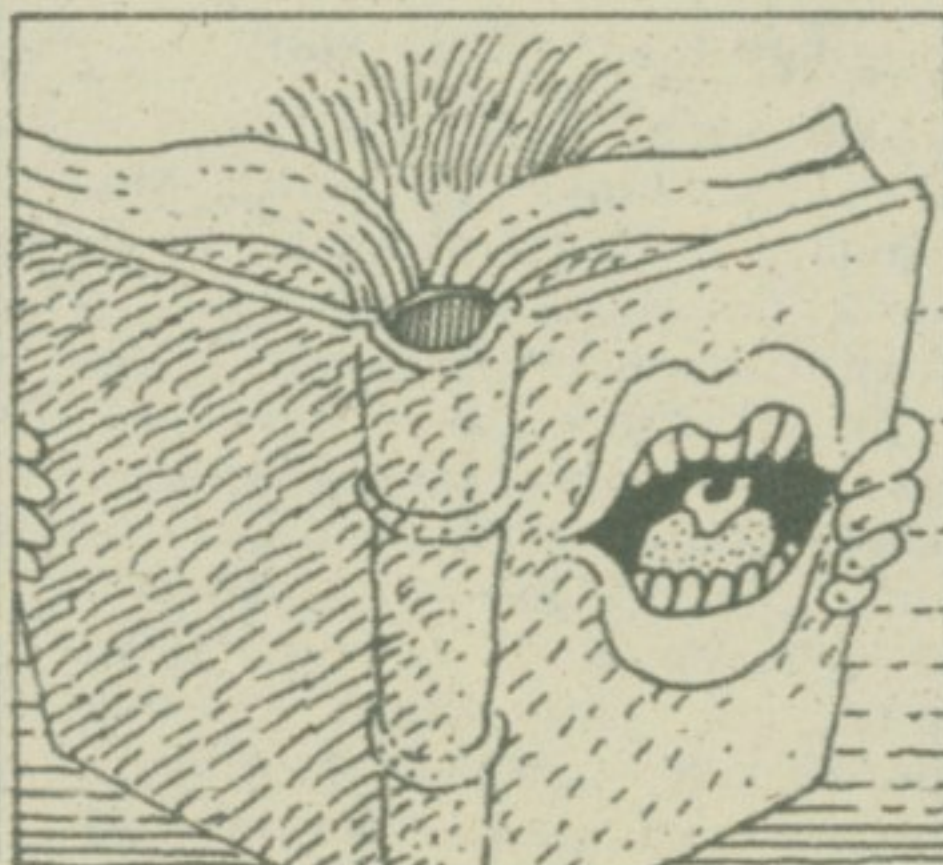
Порука Јаке Валентина свим забавниковцима

Драги Забавниче,

у једном од последњих бројева, на питање читатељке Јелене Киш, „Да ли је певач групе „Валентино“ Суад Јакирлић-Јака ожењен?“ одговорио си да није. Јака, а то сам ја, тренутно се налази на одслужењу војног рока у Задру и сретно је ожењен. Има и двоипогодишњег сина. Ја свакако разумијем да је информација о мени била погрешна, али пошто није фер према мојој жени и сину да она и даље буде присутна, замолио бих те да је у једном од наредних бројева демантујеш. Иначе, група „Валентино“ је и даље жива и здрава. Пошто сам ја стални Забавников друг, уз њега сам учио да читам, надам се да ће ово моје писмо бити објављено. Поздрав Забавнику и свим његовим читаоцима.

питомац Суад Јакирлић,
ВП 4791/21,
57002 Задар

Jake Valentino

Допуна за есперантисте

У октобарском броју 1870. објавили смо да се есперантисти могу јавити друштву „Радомир Клајић“ које се налази на Теразијама 42 у Београду. Пошто је то друштво „отворено“ углавном само понедељком увече, сви они који желе да набаве неке уџбенике боље је да пишу књижари „Веселин Маслеша“, Теразије 38, такође у нашем главном граду.

Продуцент је као режисер

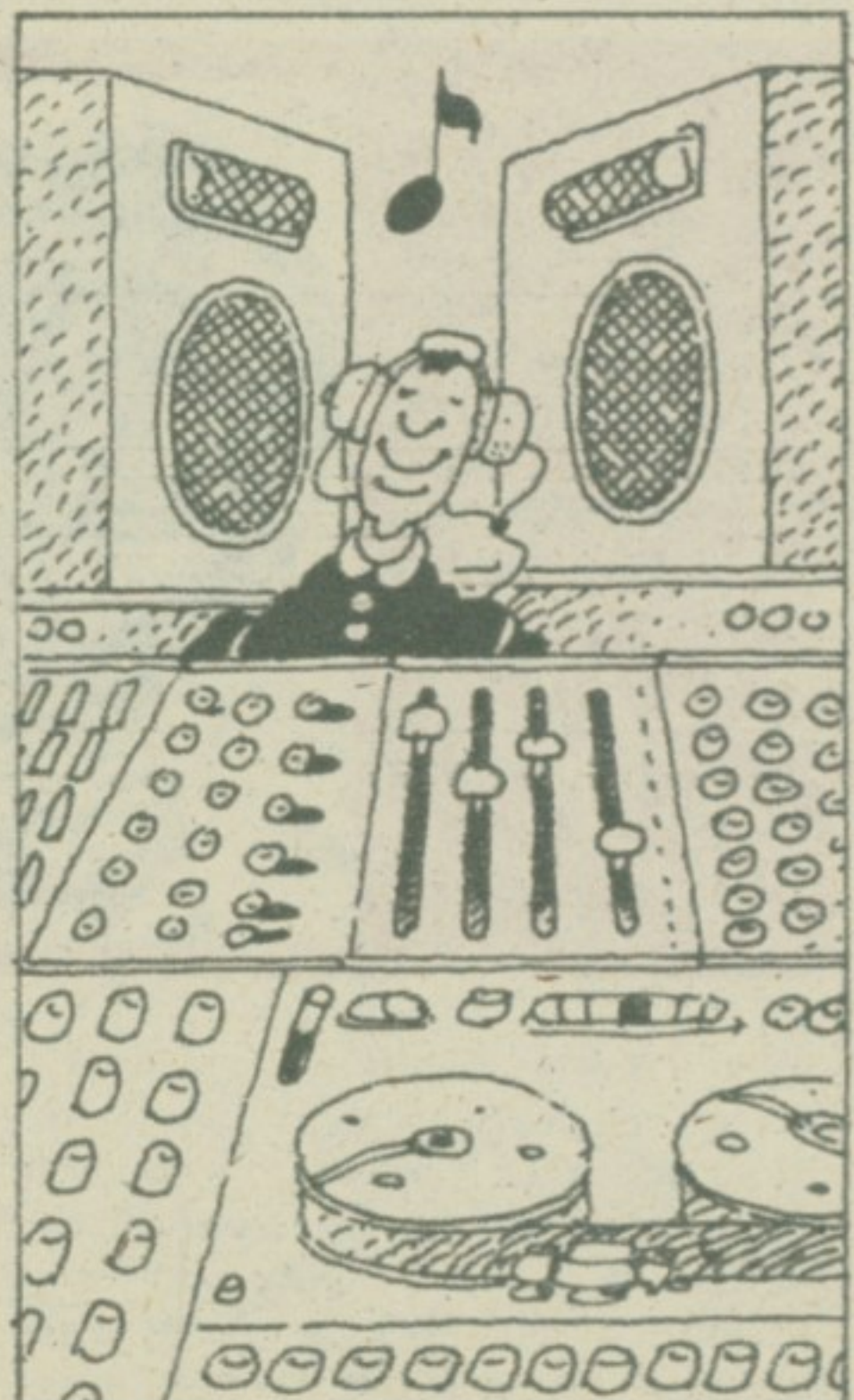
Пошто пуно слушам рок-музику (обожавам „Бијело дугме“) приметила сам да на свакој плочи пише и име продуцента. Објасни ми каква је улога продуцента и шта значи миксовање.

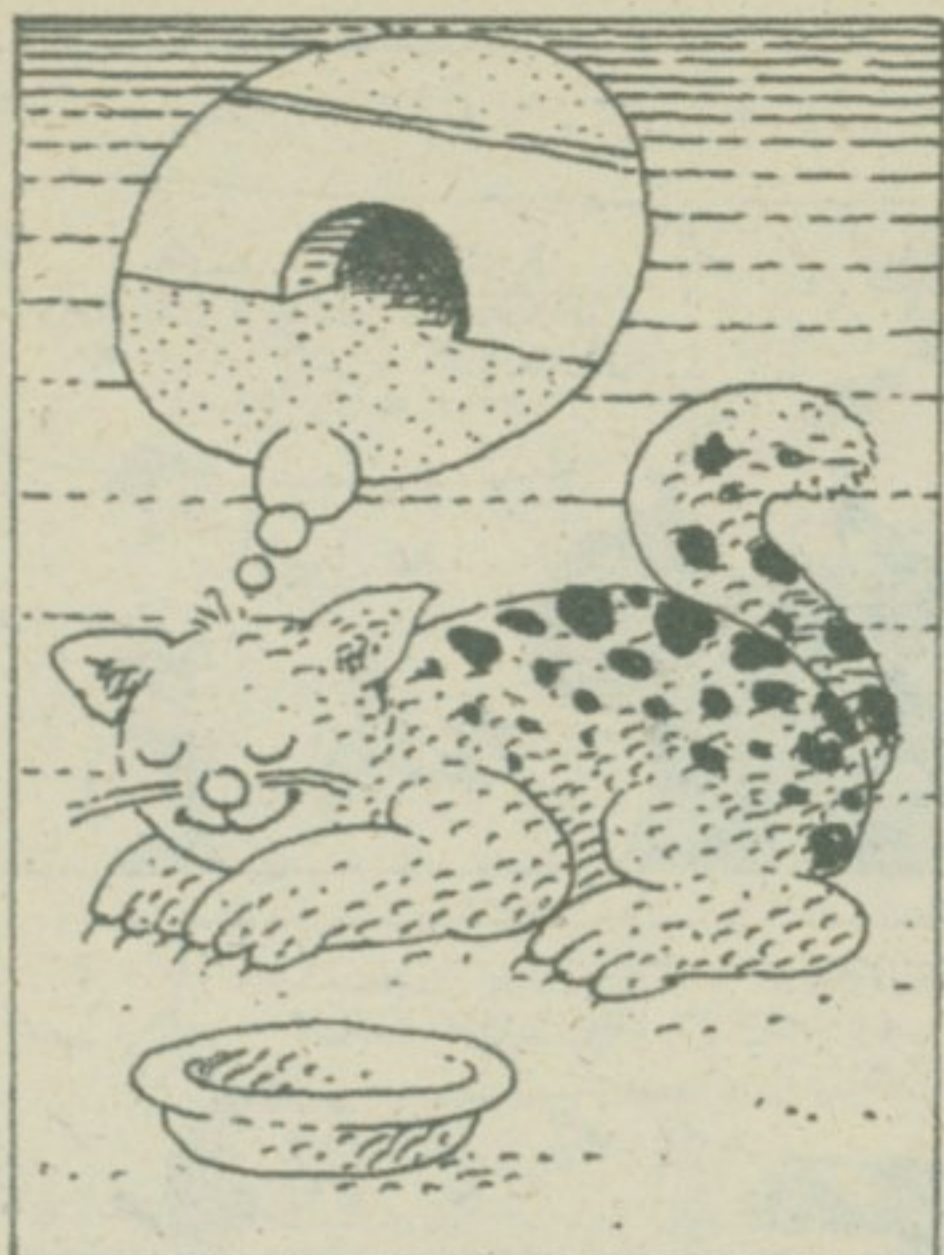
ЈЕЛИЦА
Нинш

Продуцент на плочи има сличну улогу као режисер на филму. Приликом снимања плоче улога продуцента је врло важна. Пре свега то мора да буде човек беспрекорно упућен у музику, савршеног слуха, добар познавалац могућности самог певача или групе, такође треба добро да буде упућен у све оно што може да пружи студио. Продуцент је у великим светским групама обично човек са стране, код нас се често догађа да је продуцент неко из групе. На пример, дупли албум твојих љубимаца, сарајевске групе „Бијело дугме“ који је скоро издат („жив“ албум) продуцирали су Горан Бретовић и басиста Зоран Реџић.

Рад у студију зна да траје и посто и више сати. Снимају се прво појединачне деонице сваког инструмента, бас гитаре, соло гитаре, бубњева. Када се „направи“ музичка подлога, такозвана матрица, на ред долази певач. Кад се заврши снимање, а продуцент је ту да реализује најбоље идеје, од обиља снимљеног материјала прави се коначна верзија. Продуцент, заједно са певачем-солистом или групом ради на миксовању. Изабере најбоље деонице и „склапа“ их да би добио коначан звук сваке појединачне композиције.

Познати продуценти код нас су Саша Хабић који је потписан на последњем албуму Бајаге и „Инструктора“ и Пико Станчић, некадашњи бубњар који је продуцирао плочу „Електричног оргазма“. Иначе, не раде све наше групе музику „део по део“. Некада врло популарна група „Ју“ најављује повратак. Ушли су у студио и све снимили за 18 сати.

Свако има своје снове

Да ли животиње сањају?
ИВАНА ОБРОВАЧКИ
Светозара Марковића 9
21220 Бечеј

Врло је тешко тачно рећи да ли животиње сањају, поготово – шта сањају, али се по њиховим реакцијама закључује да и оне имају свој „унутрашњи живот“. Довољно ти је да посматраш пса или мачку кад се извале на фотељи (ако им власник дозвољава тај „луксуз“) или у некој корпи како се трзају, померају главу, изненада лају или зафркну. Очигледно, и животиње имају своје снове чији садржај тешко да ћемо икад сазнати.

Тиха вода брег рони

Пишем вам већ трећи пут а ви никако да ми одговорите. Када бисте само знали колико ми је важно ваше мишљење! Било како било, надам се да ћете ми овога пута помоћи.

Заволела сам једног дечака годину дана старијег од мене (ја имам 13. а ускоро и 14 година – за два дана). Невоља је у томе што не знам како то да му кажем. Нисам за систем: приђи му, ређи све у лице и завршити ствар. Не. Молим вас, немојте ми тако одговорити. Нисам лепа као он (мада многи кажу да преувеличавам), па и то отежава ситуацију. Све што је остало између њега и мене је један дуги поглед. То је било пре четири месеца. Сада га виђам скоро сваки дан. Тешко ми пада што он не зна да га волим. Не желим да кажем ниједној другарици или другу, јер су ми они упропастили све досадашње симпатије. Уздам се у свог дивног друга из детињства – Забавник.

Девојчица која га воли

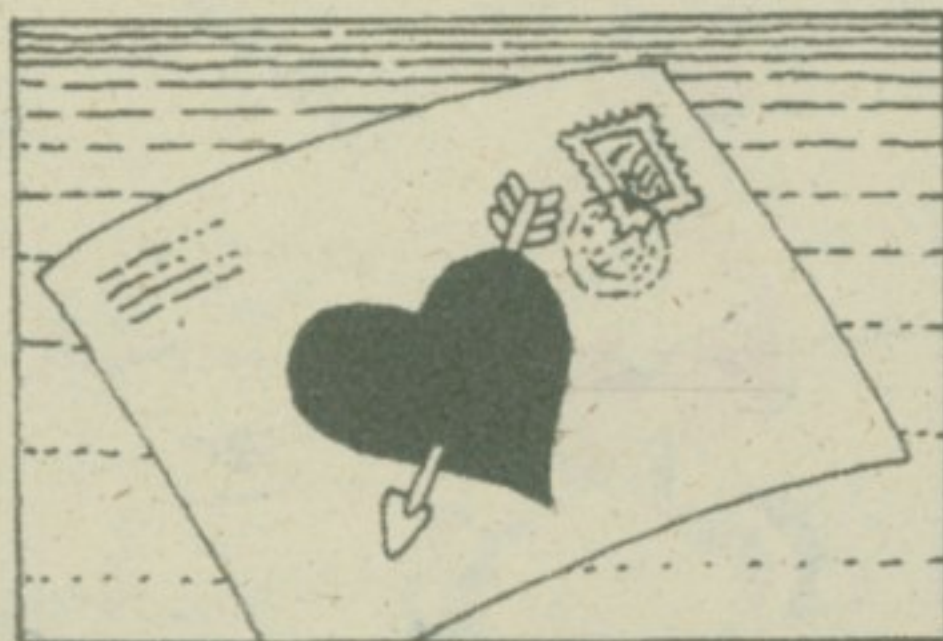
Драга „Девојчице која га воли“ и жели то да му саопшти а не зна како, извини што ти тек сада одговарам. Из тога што нам упорно пишеш, не љутећи се при том што ти одмах не одговарам, можемо да закључимо нешто о теби: да си упорна и стрпљива, да не одустајеш лако од онога што наумиш, да не губиш нерве чим наиђеш на прву препреку. Другим речима, да си она пословична „тиха вода која брег рони“. Слажемо се с тобом

да отворена изјава љубави, барем у овом случају, није прави „систем“. Зашто ти је уопште толико стало да он за твоју љубав одмах сазна? Зар није боље да нађеш неки добар повод и с њим започнеш разговор о сасвим другој, нељубавној теми? На пример, ако је добар математичар, потруди се и ископај неки стварно занимљив проблем и затражи помоћ. У сваком случају, обавести се и о њему и о области која га занима, иначе нећеш деловати убедљиво. То ће бити прилика да с њим мирно и опуштено попричаш, да га боље упознаш и да размените још који дуг поглед. А после, шта буде. Што се тиче твог и његовог изгледа, треба да знаш да сви заљубљени имају на носу специјалне наочаре које уклањају недостатке вољене особе, а увеличавају сопствене.

Ако „тиха вода“ није већ решила проблем, то би био мој савет.

Важна порука из Норвешке

Пошто је у једном норвешком часопису за младе „Det Nye“ објављена адреса нашег листа, стигло нам је двадесетак писама младих из те земље који желе да се дописују с тинејџерима из Југославије. Ово је нешто друкчије. Младић по имену Курт моли нас да објавимо његову поруку девојци коју је упознао овог лета, кад је био у посети Југославији: „Срели смо се у возу између Загреба, Београда и Скопља. Био је 21. август 1987. године, вече или, ако ти се више свиђа, јутро наредног дана. Мој пријатељ из Финске и ја били смо на путу за Грчку, а ти си ушла у наш купе. Причали смо о музици, култури и политици. Ако ово прочиташ, а надам се да хоћеш, јави ми се!“ Kurt Henning Johnsen, Skogliveien 5, Hel-leheia N – 4810 Eydehavn, Norway.

У овом броју Забавнику су писали и
Lucy Pipp, Јанеза Пумарја 9, 64000 Крањ; Goran Bačorić, IV црногорске бригаде 2, 81400 Никшић; Alen Bitunjac, М. Тита 66, 55212 Гарчин; Ines Mitrović, Ивање гомиле 66, 58460 Стари град, Оток Хвар; Zoran Ristić, Булевар Лењина 177/51, 11070 Нови Београд; Aljoša Molnar, Д. Брашована 140, 21000 Нови Сад; Faruk Dagoja, Алибеговићи 23, 70230 Бугојно; Ljubomir Filipović, В. Маркићевића 8/4, 19250 Мајданпек; Аса Јовановић, Моше Пијаде 8/13, 12000 Пожаревац; Đorđe Cvetković, Колодворска 33, 56211 Острво; Dejan Acić, Солунска 8, 11420 Смед. Паланка.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Tove Lervik, Skeiet 13 a 7200 Kyrksaeterora, Norway – има 22 године, воли музику, писање и путовања, језик дописивања енглески.

May Britt Kjoglum, Mjøsundet, N-7977 Høylandet, Namdalen, Nord – Trøndelag, Norway – има 15 година, жели да се дописује са младима од 12 до 20 година, воли музику.

Siv-Katrine Leirtrø, Vardekeien 10, 7140 Opphavg, Norway – има 16 година, воли рукомет, Југославију, кошарку, музику и стране језике.

Leif Erik Johansen, Bergmanns Veien 504, N-3600 Kongsberg, South Norway – има 23 године, воли спорт и музику, језик дописивања енглески.

Torild Beate Eik, Vestre fjord, N – 6265 Vatne, Norway – има 18 година, воли спорт, музику, плес, читање и дописивање.

Lill Amundsen, skafjell 2, N 8 3070 Sande, Norway – има 15 година, воли пливање, плес, дописивање, певање, читање и путовања, језик дописивања енглески.

Åste Hugen, Lambertseter VN 36a, 1152 Oslo II, Norway – има 14 година, језик дописивања енглески.

Solvor Grimelino, Røkeberg, N-3320 Vestfossen, Norway – има 15 година, жели да се дописује с младима од 15 до 18 година.

Marianne Ramberg, Vierveien 13, 3100 Tønsberg, Norway – има 17 година, воли спорт, музику и дописивање.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ: вуковар, именица, вукашин, атоми, а, те, рти, синцир, вукадин, отац, укрцаност, оди, коњић, призвук, арадац, пртина.

МАЛО МАТЕМАТИКЕ:

9345 – 1672 = 7673; 89 × 67 = 5963; 105 + 1605 = 1710.

ПАРТИКИН ЕКСПРЕС И ЗАБАВНИК

нуде што још није било! ПОРОДИЧНА НОВОГОДИШЊА ПОКЛОН ЈЕЛКА

Педесет породица са „Експресом“ и „Забавником“ бесплатно ће дочекати Нову годину у тродневном аранжману

Ако желите да новогодишње празнике проведете са мамом и татом у једном од познатих туристичких центара Југославије, потребно је да само исечете купоне које објављујемо у овом и следећем броју „Забавника“, залепите их на талон из „Политике Експрес“ у броју од 11. децембра 1987. које шаљете на адресу наградне игре „Политике Експрес“, заједно са претходно решених девет „Експресових“ задатака.

Најмање педесет породица на тај начин стећи ће могућност да проведу бесплатно новогодишње празнике у трајању од три дана.

Са „Експресом“ и „Забавником“ и Нова година је лепша!

АЛИ, ТО НИЈЕ СВЕ! О посебним „Забавниковим“ новогодишњим изненађењима више у „Политике Експрес“!

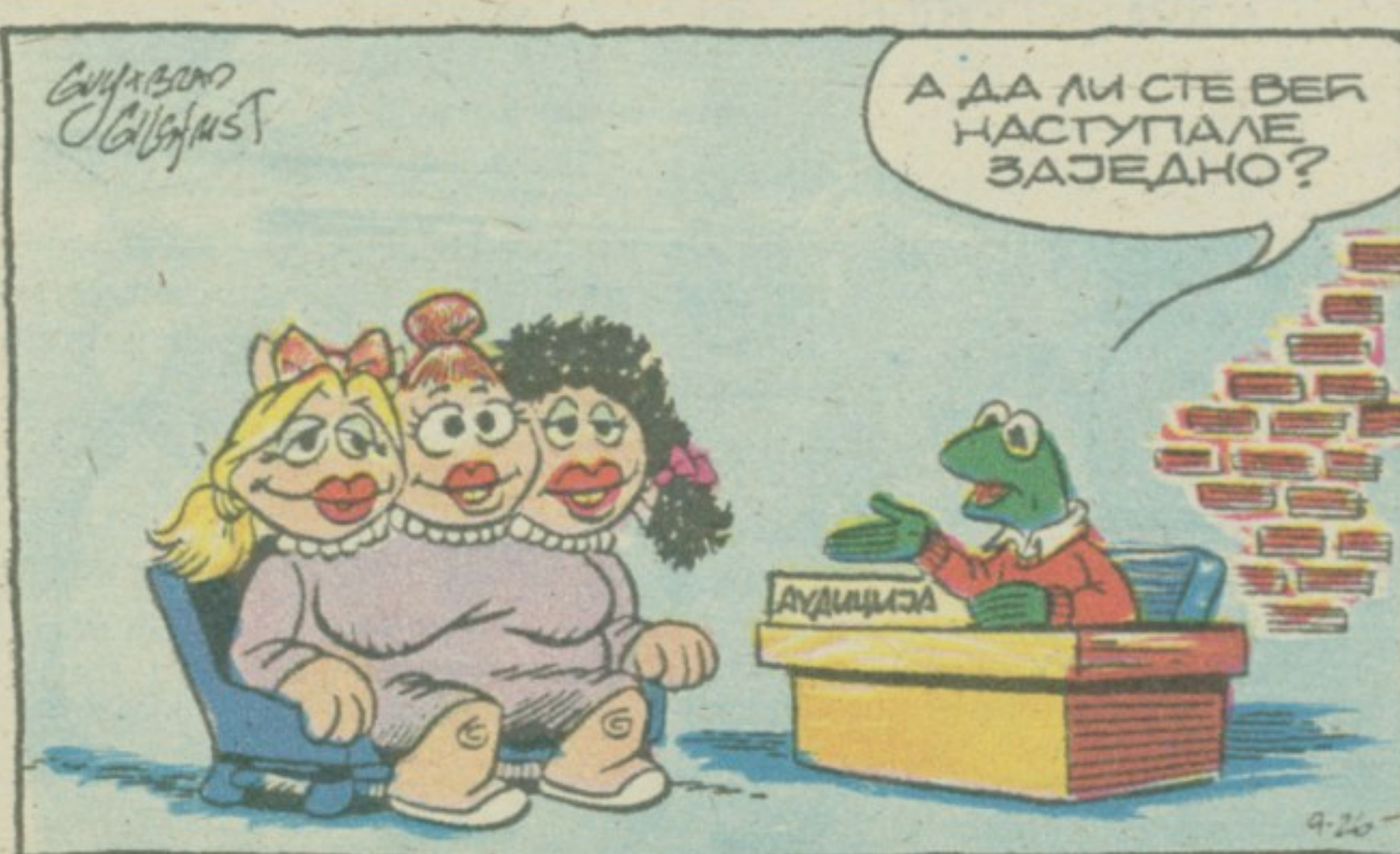
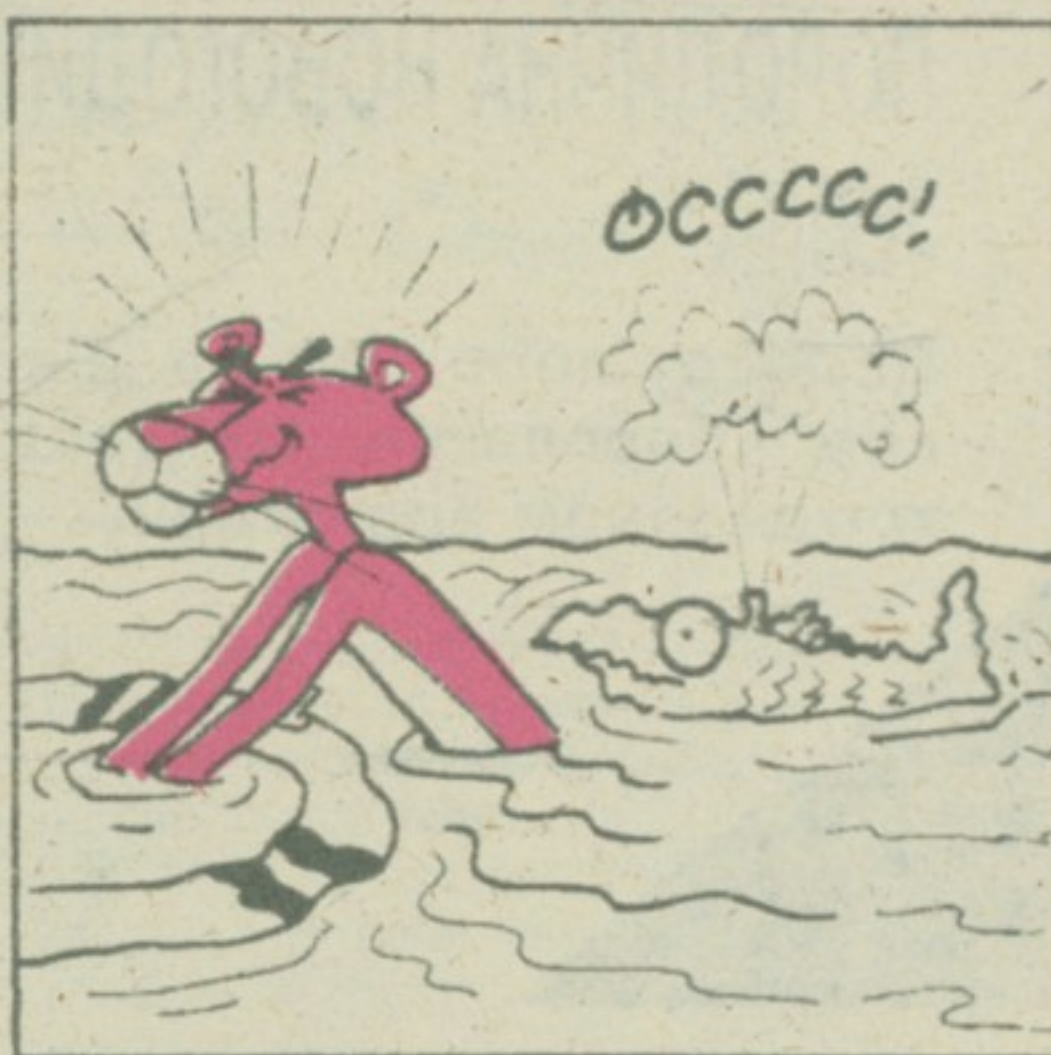
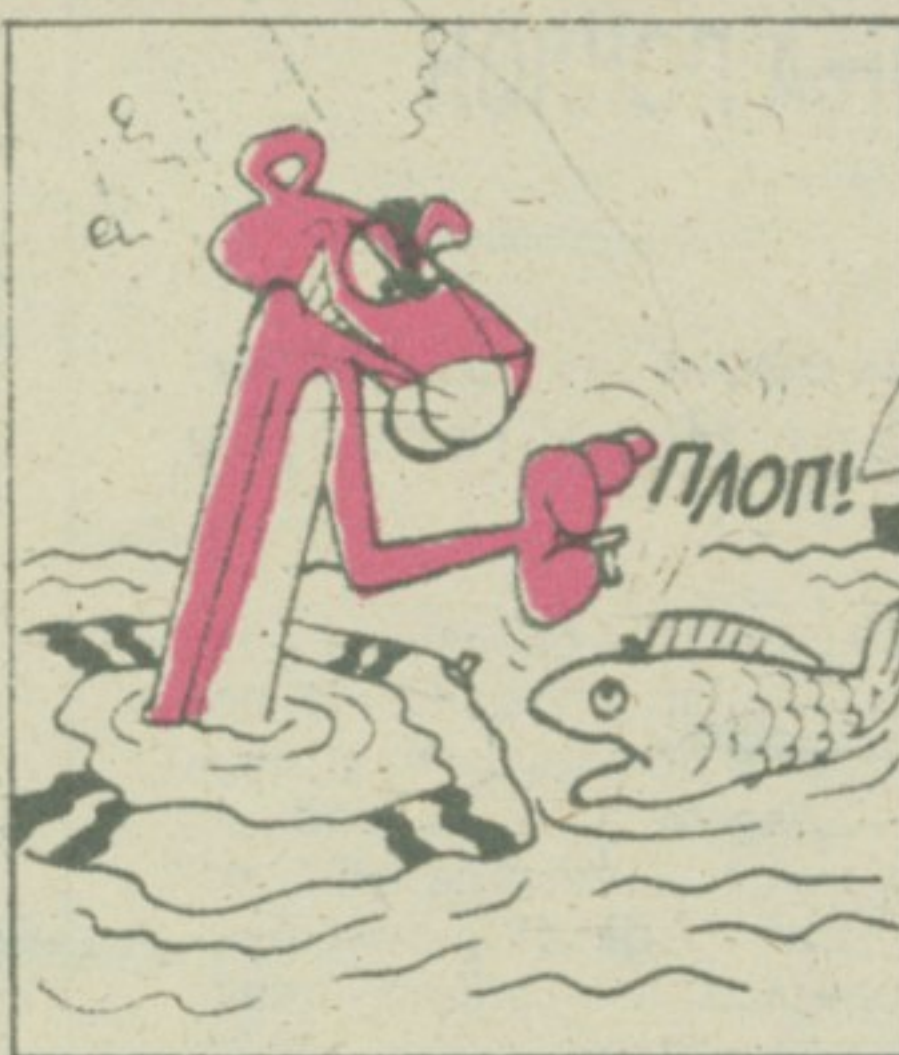
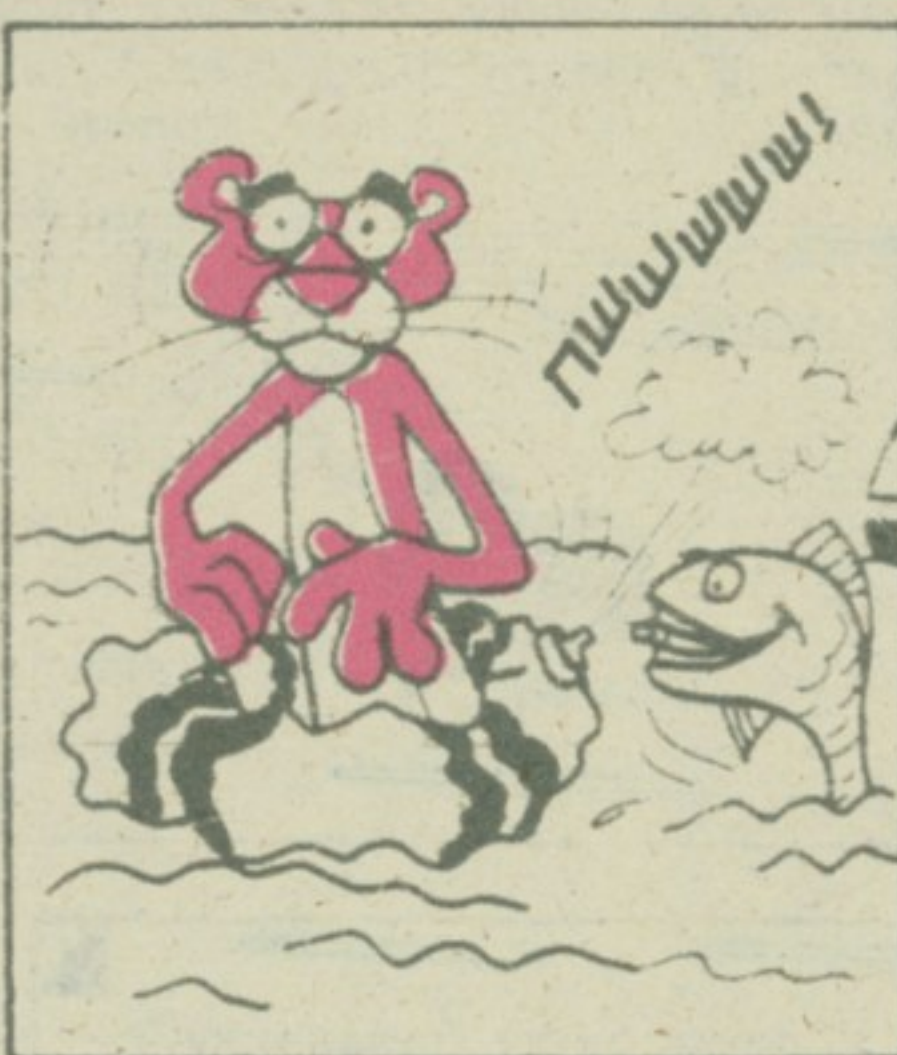
НАГРАДНИ КУПОН

1

Овај купон исечите, сачувајте и заједно са купоном бр. 2 који објављујемо у следећем броју налепите на талон „Политике Експрес“ од 11. 12. 1987. године.

ПАНТЕР ПАНТА

ВУК ЗА ПОЧЕТНИКЕ III НАСТАВАК

...ВРАКА СЕ
КУКИ БЕЗ
ДИНАРА...

...АЛИ
САМНОГО
ВИШЕ ЗНА-
ЊА...

ИЗМЕЂУ 1807. И 1809.
ФРАНЦУСКА ВОЈСКА ЈЕ
ПОСЕЛА ЈУЖНЕ ОБЛАСТИ
ДАНАШЊЕ СЛОВЕНИЈЕ:
"ЈУЖНУ ХРВАТСКУ" ДО САВЕ,
ДАЛМАЦИЈУ, ДУБРОВНИК,
БОКУ...

ОИ,
МОН
ДИЕУ!!!
МАРМОНА
САМ ПОСЛАО
У ДУБРОВНИК,
ОСТАЛО МЕ НЕ
ЗАНИМА!

А ШТО
БУДЖЕТ
СА СЛАВЈАН-
СТВОМ?

МНОГО СЕ ВИШЕ У ТЕМИ-
ШВАРУ И ЗЕМУНУ ПРИЧА О
ЖЕНИАБИ МИЛОШЕВЕ КБЕРИ
ЗА ЛАЗЕ ДУИБАЈИГА СИНОВЦА
ТОШУ, НЕГО О НОВИМ ИЗДА-
ЊИМА СРПСКИХ НАРОД-
НИХ ПЈЕСАМА!

И ДОСАДА СЕ
ДОГЛАДАЛО ДА ЈЕДАН
ОРЕ И СИЈЕ И САБИ-
РА, А ДРУГИ
ЈЕДЕ!

1825. ГОДИНА. ЊЕГОВ РИВАЛ И ОПАДАЧ
КОД КНЕЗА МИЛОША, ГЕРМАН, ДОКОПАО СЕ
У ПЕТРОГРАДУ НЕМАЧКОГ РУКОПИСА ВУ-
КОВЕ БИОГРАФИЈЕ МИЛОША ОБРЕНОВИКА

КОЈИ ЈЕ ВУК
БИО ПОСЛАО
НА УВИД
ТАМОШЊЕМ
МИНИСТАРСТВУ
СПОЉНИХ ПОСЛО-
ВА... И ШТАМПАО ГА
КАО СВОЈУ КЊИГУ...

ОВО
КЕ ГА
КОД
МИЛОША
КОНАЧ-
НО
ОЦРНИ-
ТИ...

А ШТА ЈЕ РАДИЛА СРПСКА ЈЕРДРХИЈА?

СТРАТИМИРОВИЋ И ЊЕГОВИ ГА ТУЖЕ
АУСТРИЈСКИМ ВЛАСТИМА ШТО ЈЕ УМЕСТО
ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГ "СВЕТИ ГЕОРГИЈЕ
ВЕЛИКОМУЧЕНИК" У АЛМАНАХУ "ДАНИЦИ"
ПИСАО ИМЕ ПРАЗНИКА СРПСКИ "БУРБЕВАН".
ЗБОГ ТОГА...

ЈОШ ДОК ЈЕ БИО
ПИСАР У СОВЈЕТУ
ВУК СЕ РАЗБОЛИ.
ПРВО СУ ГА БОЛЕЛЕ
РУКЕ И НОГЕ, ЗАТИМ
ГА ЈЕ НАРОЧИТО ПО-
ЧЕЛА БОЛЕТИ ЛЕВА
НОГА.

У
ПИТАЊУ ЈЕ,
ЗАЦЕЛО,
ТЕШКО
РЕУМАТИЧНО
ОБОЛЕ-
ЊЕ...

АМПУТИ-
РАТИ!

ТО ЈЕ ТИПИЧАН
ПРИМЕР КОШТАНЕ
ТУБЕРКУЛОЗЕ!

КАД МЕ БОЛЕСТ НАПАЛА,
МОРАО САМ ПОДЛЕКИ
СВИМ НУЖДАМА КОЈИМА
СУ НАЖЕСРЕЊИЈИ ЛУДИ
ОВОГА СВИЈЕТА ПОД-
ЛОЖНИ...

ТОПЛА
ВОДА,
ЖИВА
ЗГОДА!

ТРЕБА
ДА ДОБЕТЕ У
БАЊУ И ДАСЕ
ПАРИТЕ У СУМ-
ПОРНОЈ ВОДИ!
ЗАПАМТИТЕ
- У БА-
ЊУ!

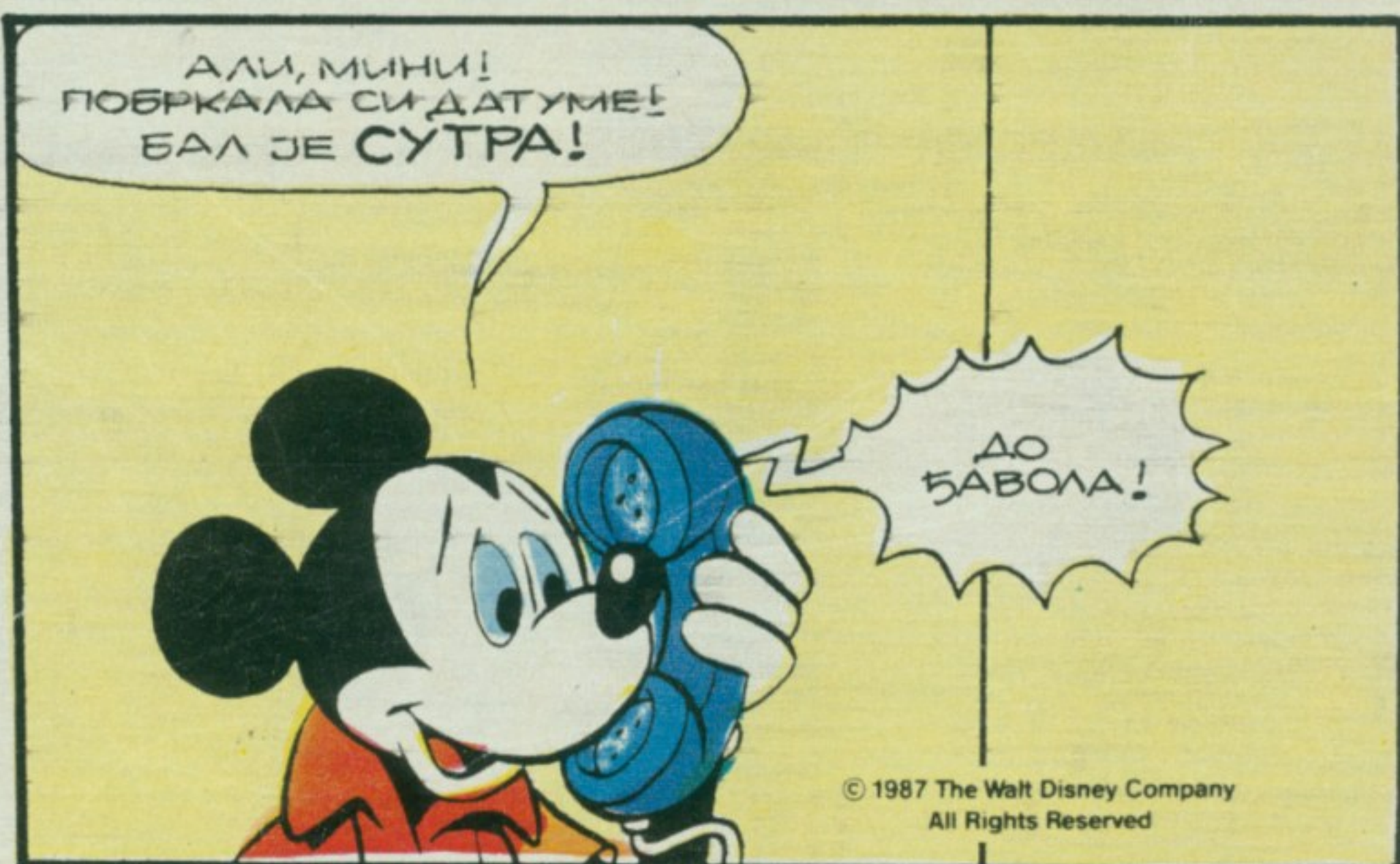
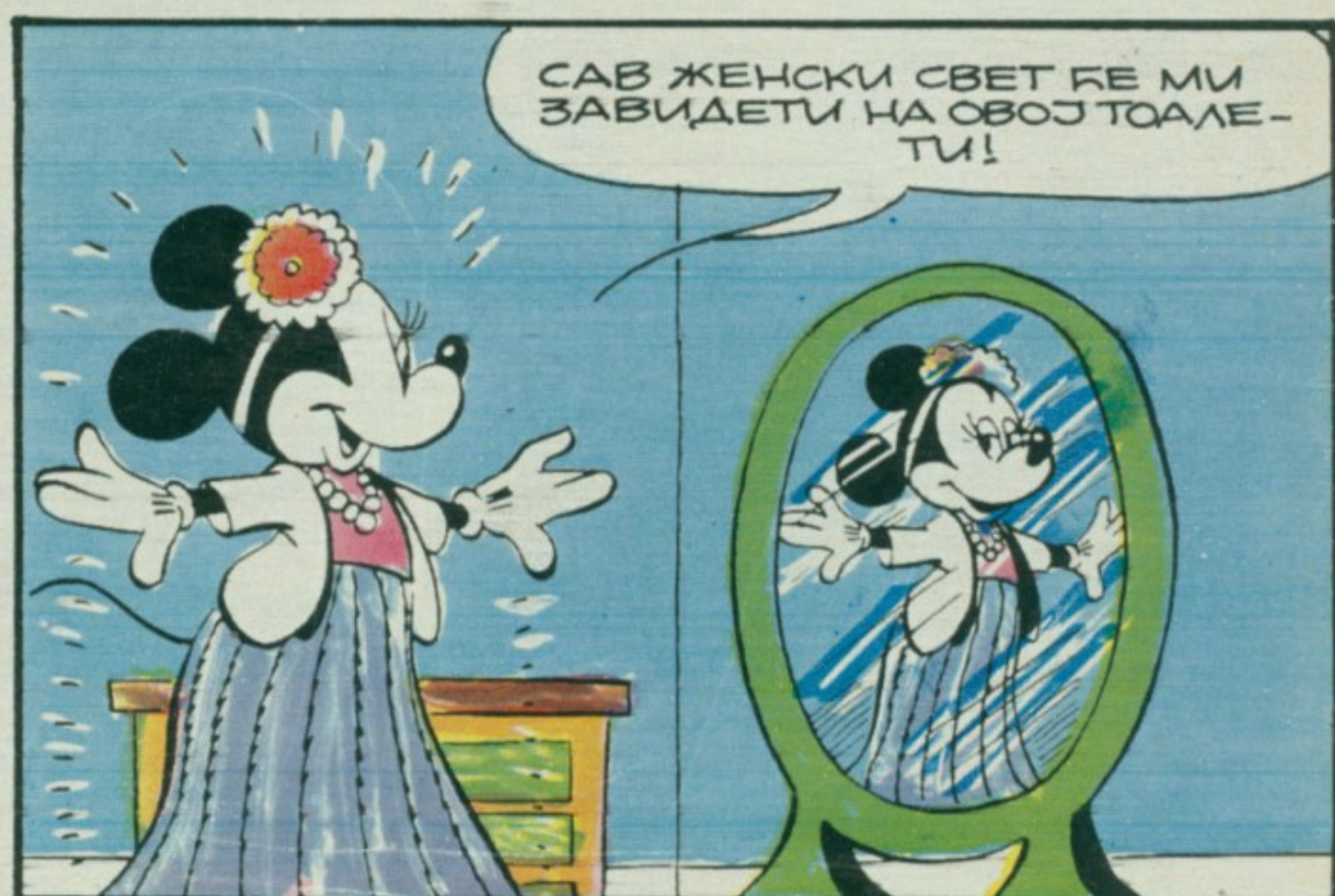
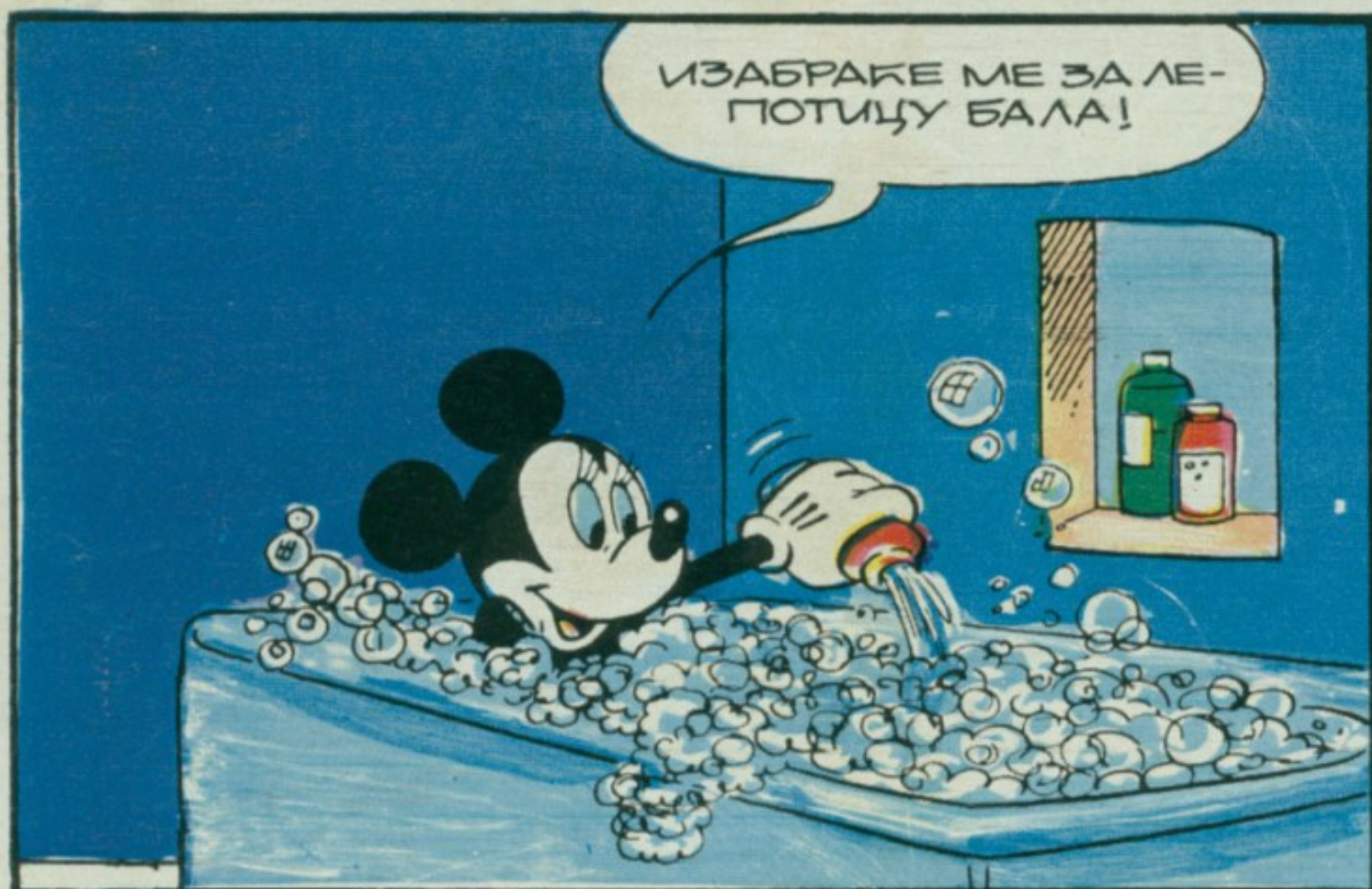

ШТА ЈЕ
ДАМЕ ЗБОГ
ТОГА БИЛО
ВИДЕКЕТЕ У
"ВУКУ ЗА ПОЧЕТНИКЕ"
ЗА КОЈИ ЈЕ СЦЕНАРИО
НАПИСАО БОРА ЂОКОВИЋ
А СТРИП НАЦРТАО
ДРАГАН БОСНИЋ.
КЊИГУ БЕТЕ
НАЈБРЖЕ ДОБИТИ
АКО УЗ НАРУЏБЕНИЦУ
ОДМАХ ПОШАЉЕТЕ
И ПОТВРДУ О
УПЛАТИ!

НАРУЏБЕНИЦА

Радионица СИЦ – СТУДЕНТСКИ ИЗДАВАЧКИ ЦЕН-
ТАР
Балканска 4/IV, 11000 Београд, тел. 688-752
Жиро-рачун: 60806-678-10719 – за Радионицу СИЦ

Име и презиме
Улица и број
Место становања
Желим да купим

ПОЛИТИККИ
ЗАБАВНИК И

Madonna
ЧЕСТИТАЈУ ВАМ
1988. годину

ЈАНУАР	
П	4 11 18 25
У	5 12 19 26
С	6 13 20 27
Ч	7 14 21 28
П	1 8 15 22 29
С	2 9 16 23 30
Н	3 10 17 24 31

ФЕБРУАР	
П	1 8 15 22 29
У	2 9 16 23
С	3 10 17 24
Ч	4 11 18 25
П	5 12 19 26
С	6 13 20 27
Н	7 14 21 28

МАРТ	
П	7 14 21 28
У	1 8 15 22 29
С	2 9 16 23 30
Ч	3 10 17 24 31
П	4 11 18 25
С	5 12 19 26
Н	6 13 20 27

АПРИЛ	
П	4 11 18 25
У	5 12 19 26
С	6 13 20 27
Ч	7 14 21 28
П	1 8 15 22 29
С	2 9 16 23 30
Н	3 10 17 24

МАЈ	
П	2 9 16 23 30
У	3 10 17 24 31
С	4 11 18 25
Ч	5 12 19 26
П	6 13 20 27
С	7 14 21 28
Н	1 8 15 22 29

ЈУН	
П	6 13 20 27
У	7 14 21 28
С	1 8 15 22 29
Ч	2 9 16 23 30
П	3 10 17 24
С	4 11 18 25
Н	5 12 19 26

ЈУЛ	
П	4 11 18 25
У	5 12 19 26
С	6 13 20 27
Ч	7 14 21 28
П	1 8 15 22 29
С	2 9 16 23 30
Н	3 10 17 24 31

АВГУСТ	
П	1 8 15 22 29
У	2 9 16 23 30
С	3 10 17 24 31
Ч	4 11 18 25
П	5 12 19 26
С	6 13 20 27
Н	7 14 21 28

СЕПТЕМБАР	
П	5 12 19 26
У	6 13 20 27
С	7 14 21 28
Ч	1 8 15 22 29
П	2 9 16 23 30
С	3 10 17 24
Н	4 11 18 25

ОКТОБАР	
П	3 10 17 24 31
У	4 11 18 25
С	5 12 19 26
Ч	6 13 20 27
П	7 14 21 28
С	1 8 15 22 29
Н	2 9 16 23 30

НОВЕМБАР	
П	7 14 21 28
У	1 8 15 22 29
С	2 9 16 23 30
Ч	3 10 17 24
П	4 11 18 25
С	5 12 19 26
Н	6 13 20 27

ДЕЦЕМБАР	
П	5 12 19 26
У	6 13 20 27
С	7 14 21 28
Ч	1 8 15 22 29
П	2 9 16 23 30
С	3 10 17 24 31
Н	4 11 18 25